

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

NOVI GLAS

CENA 0,93 € (1800 LIR)

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

PRED PRAZNIKOM KULTURE

Spet je leto naokrog in ponovno bomo Slovenci na dan 8. februarja praznovali praznik kulture, ki ga v vsakodnevem pogovoru imenujemo kar Prešernov dan. Spet so tu Prešernove proslave in spet bo tu osrednja Prešernova proslava v ljubljanskem Cankarjevem domu, kjer bodo tudi letos podelili Prešernove nagrade. Med nagrajenimi tudi letos ne bo nobenega predstavnika Slovencev, ki živimo izven meja matične domovine. Že res, da so časi, ko je "bilo skoraj nujno dati" najvišje slovenske nagrade s področja kulture tudi Slovincem, ki živimo v zamejstvu, dokončno mimo, a grenak občutek vseeno ostaja, pravzaprav ga je iz leta v leto več. V odločitve žirije, ki podeljuje Prešernove nagrade, se ne bomo spuščali, vseeno pa zapišemo, da bi tudi od te pričakovali večji posluh za vse tiste naše ljudi, ki se v velikem italijanskem morju dan za dnem borijo za preživetje in enakovredno dostojanstvo slovenske kulture in besede.

Ob slovenskem kulturnem prazniku je zato prav, da se spomnimo Pesnika iz Vrbe, ki nam je poklonil odlično poezijo in nas postavil ob bok večjim narodom. Prav je tudi, da razmislimo o pojmovanju kulture in našem odnosu do nje. Ne bomo ponavljali že stare zgodbe, da je kultura na Slovenskem in zato tudi pri nas deležna sramotnega in poniževalnega odnosa večine, ki se v njej ne prepozna, kot tudi ne bomo pisali o dejstvu, da je pri nas že samoumevno, da stane mehanikova ura najmanj 25 evrov in se zanjo ne pravi, da je draga, a se istih 25 evrov ne da za slovensko knjigo, ker da je le-ta predraga. Tudi ne bomo pisali tega, kar je predsednik Društva slovenskih pisateljev Tone Peršak povedal v Vačah v nedeljo, 3. t.m., ko je dejal, da se s honorarjem za vrhunski roman na Slovenskem ne da dostojno živeti eno leto, ker pač živimo v zamejstvu in vemo, da pri nas honorarjev na področju kulture sploh ni, če pa že so, so bolj priložnostne nagrade kot pa honorarji.

Radi bi samo rekli, da se na področju kulture vse začne pri tem, kakšen odnos imamo do sočloveka, do besede in materinega jezika, do nas samih. Ob prazniku kulture se zato zamislimo nad lastnim obnašanjem in nad tem, kako se sami vedemo do bližnjega, ker je od tega odvisno, če smo kulturni ali ne. Naš odnos do jezika je tak, kakršni smo sami. Če sami ne bomo cenili svojega jezika in lastne kulture, je nihče drug ne bo mogel, tudi zato ne, ker je ne bo mogel prek našega življenja in našega pričevanja spoznati!

Ko se bomo udeleževali Prešernovih proslav, si bomo obljubljali, kako bomo tudi v prihodnje vztrajali pri negovanju slovenskega jezika, naše dediščine in omike, da bomo tudi v prihodnje negovali našo kulturo. Ne govorimo o folklori, v katero bi nas nekateri radi stlačili, ampak o naši, slovenski kulturi, ki so nam jo posredovali naši predniki in smo jo dolžni mi ohraniti, da jo bomo jutri predali našim otrokom.

JURIJ PALJK

Kar velja za posameznika med nami,
velja za narode, velja za struje in
stranke v narodih, velja za celotno,
vesoljno človeštvo.
Kakor posamezni človek, je stranka
živo bitje, ne mrtev kamen. Raste in
razvija se z narodom, iz katerega se je
bila porodila; življenje naroda je njeno
življenje, trpljenje naroda njeno
trpljenje, moč naroda - njena moč.
Ako se tega ne zaveda, ali noče zaveda-
ti, se sama izlušči iz naroda, je tujka
v domači hiši; in sodba ji je pisana!

IVAN CANKAR, OČIŠČENJE IN POMLAJENJE

PADRIČE / ZAČETEK PROGRAMSKE KONFERENCE SLOVENCEV V ITALIJI

ANALIZA SEDANJOSTI, NAČRTI ZA PRIHODNOST

IVAN ŽERJAL

Dvodnevni posvet (v petek, 1., in soboto, 2. t.m.) na Padričah, ki je predstavljal uvod v programsko konferenco Slovencev v Italiji, kot pričakovano ni prinesel nobenih otipljivih rezultatov. To tudi ni bila njegova

naloga, saj bo naša skupnost celoletno leto imela čas, da izlušči nov model naše organiziranosti (kot se ji v nekaterih sredinah pravi), kar pa gotovo ne bo lahka naloga. Padriško zasedanje je bilo v prvi vrsti namenjeno analizi obstoječega stanja in nakazanju nekaterih

možnih rešitev kot tudi primerjavi z nekaterimi drugimi manjšinskimi stvarnostmi v širšem prostoru Alpe-Jadran (od tod tudi naslov simpozija "Manjšinski jeziki v okviru evropske regije Alpe-Jadran: od delitve do sodelovanja").

STRAN 16

FOTO KROMA

MORETTIJEV IZBRUH NA MANIFESTACIJI OLJKE V RIMU

O POLITIKI IZKLJUČNO POLITIKI?

ERIKA JAZBAR

Teatralno. Naivno. Netaktično. Razdiralno. Demagoško. Še bi lahko naštevali.

Tako so profesionalni politiki leve sredine ocenili nastop režiserja Nannija Morettija, ki ga je imel v soboto na nabito polnem navonskem trgu v Rimu. Na paradni manifestaciji Oljke je Cannesov nagrajenec stopil za mikrofona in izbruhnil vse svoje pomisleke, nelagodje in razočaranje nad politiko koalicije, v kateri se prepozna, tisti, ki je izgubila na majskih parlamentarnih volitvah in, kot da se ne bi nič naučila, nadaljuje v svojem vrtičkarstvu, mehko-nejasni opoziciji in kratkoročni viziji prihodnosti.

Jasno je, da tako pošteno okračenje ni šlo pogodu tistim, ki za omenjene poteze odgovarjajo in ki se čutijo edini pristojni za take govore. Jasno je, da emotivni izbruh umetnika (kot ga je ocenil Rutelli) ne reši

kompleksnosti stanja ali, bolj neposredno povedano, glavnega problema koalicije t.j. iskanja prevlade sredinskega nad levičarskim delom Oljke (ali obratno), ki se vije od padca Prodijeve vlade dalje. Jasno je, da je režiser pokvaril dobro zrežirano predstavo, ki spada v utečeno igro bipolarizma, ko večina nekaj bolj ali manj grobo naredi in opozicija bolj ali manj močno dvigne glas. Jasno je, da so bili nad posegom najbolj navdušeni ravno milijoni navadnih državljanov, tisti, ki tako nelagodje čutijo in ki ga doslej ni ubesedil noben politik, naj bo to tajnik stranke ali izvoljen predstavnik.

Neenotnost Oljke se od državne do krajevne ravni bistveno ne spremeni. Z razliko, da se doslej na krajevni ravni ni našel noben "umetnik", ki bi na glas in neposredno povedal, da pač tako ne gre.

Spomladi bodo v Italiji in v naši deželi pomembne uprav-

ne volitve. Nerazumevanja, upočasnitve, nejasnosti in individualni interesi strank in stranc so v levi sredini na dnevnem redu. Berlusconi je ladja pa gre mirno dalje; pomislekom Evrope, ki so se dokaj ublažili, in množičnim manifestacijam in stavkam odgovarja z veliko parlamentarno večino, s katero razpolaga, z ostrimi odgovori na politične nasprotnike ter z novostmi, ki jih ponuja državljanom glede sodstva, šolske reforme, novim upravnim odborom in ustrojem državne televizije, gospodarskimi ukrepi ipd.

Da niti ne omenimo pristopa do naše narodnostne skupnosti. Nastop "umetnika" bi lahko prepričal vodilne pri levi sredini, da je pač skrajni čas za nekoliko pogumnejše in enotnejše poteze ali vsaj izjave, v drugačnem primeru se bo razkol med t.i. civilno družbo in političnimi profesionalci bistveno povečal.

MANJŠINSKA STVARNOST

SLOVENC DANES

Prišli smo že v drugi mesec leta, pa vendar se politična situacija za izvajanje manjšinske zaščite sploh še ni premaknila z mrtve točke. Obratno, prišlo je do vidnih zastojev, o katerih smo že pisali (osebne izkaznice itd.) in o vsem še bomo.

Pred dnevi je bila v poslanski zbornici debata, ki jo je neposredno oddajala televizija. V njej je tudi nastopil voditelj južnotirolske SVP, poslanec Brugger, z interpelacijo o aktualnih temah za Slovence v Italiji, in to na pobudo Slovenske skupnosti. Med temi so bili tudi vprašanje dvojezičnih osebnih izkaznic, Jeremišča in vračanje priimkov, pa še ustanovitev paritetne komisije, ki jo predvideva zaščitni zakon. O vsem tem sicer še posebej poročamo. Južnotirolskemu poslancu je v imenu vlade odgovarjal minister Giovanardi. Vlada se pri tem ni jasno izrekla, o posameznih argumentih je sicer iznesla podrobnejše obrazložitve.

Medtem je Slovenija uradno protestirala pri rimski vladi zaradi zadeve izkaznic, kar v bistvu znižuje že dosedanje raven zaščite. V tem smislu je seznanila italijanskega veleposlanika v Ljubljani. Jasno je, da republika Slovenija stalno zasleduje potek oz. razvoj in vprašanja svojih manjšin izven meja matične domovine.

Nedvomno pa je sedaj v ospredju našega manjšinskega življenja programska konferenca, ki sta jo sklicali obe krovni organizaciji, SSO in SKGZ. Ta je prejšnje dni potekala na Padričah, se bo pa še kasneje nadaljevala. Udeležilo se je veliko število slovenskih predstavnikov, v začetku pa so še sodelovali manjšinski predstavniki koroških Slovencev, italijanske manjšine v Istri, Furlanov in Ladinov. Gotovo je tu prišlo do vsestransko zanimivih in za posamezne manjšine aktualnih rešitev oz. predlogov. Krovni organizaciji sta predvsem izpostavili sedanji politični trenutek naše manjšine.

Med slovensko manjšino imajo še danes veliko vlogo politične sile, ki so že od vsega začetka v povojnem času odigrale veliko vlogo v našem manjšinskem prostoru.

STRAN 2
ANDREJ BRATUŽ

02 Janez Povše
NE NEHNO ISKATI SREČNEJŠE POTI

02 Alojz Tul
PROBLEMATIKA NAŠE MANJŠINE V PARLAMENTU

03 Andrej Černic / intervju
MAKS GERGOLET

04 Jurij Paljk
"ZARODEK JE ČLOVEŠKO BITJE!"

04 Franci Petrič
DRUŽINA, ZANESLJIVO OGLEDALO ČASA IN...

06 Majda Artač Sturman
FEBRUAR IN NJEGOVA DVA OBRAZA

07 Jadranka Cergol
GLEDALIŠČE V TEŽAVAH

10 Iva Koršič
NAGRADE IN ŽLAHTNI LJUDSKI HUMOR

11 Danijel Devetak
PROBLEM ZUNANJE POLITIKE ZAHODA

16 Peter Szabo
TARNANJE

SVET OKROG NAS

ZANIMIVA DEBATA V ZBORNICI

PROBLEMATIKA SLOVENSKE MANJŠINE V PARLAMENTU

ALOJZ TUL

V minulem tednu je bil o najaktualnejših problemih slovenske manjšine v Italiji govor v poslanski zbornici v Rimu. Minister za odnose s parlamentom Carlo Giovanardi je v odsotnosti notranjega ministra Scajole odgovoril na vprašanja, ki jih je v zvezi s slovensko manjšino vladi bil postavil poslanec Južnotirolske ljudske stranke Siegfried Brugger, in sicer na pobudo stranke Slovenske skupnosti. Šlo je za vsakekor pomemben dogodek, saj ga je neposredno oddajala tudi tretja radiotelevizijska mreža, tako da mu je lahko sledila tudi širša italijanska publika.

Omenjeni poslanec Brugger je namreč spraševal sedanjno desnosrednjo vlado o raznih odprtih vprašanjih slovenske narodne skupnosti v deželi Furlaniji-Juljski krajini, in sicer glede sestave paritetnega odbora v zvezi z izvajanjem zaščitnega zakona, ki se dejansko še ne izvaja, čeprav je od njegove odobritve preteklo že skoraj eno leto (v senatu je bil končno odobren na Valentino 14. februarja lani), o zaustavljenem postopku za vračanje poitalijančenih slovenskih primkov v prvotno obliko, o ne-

давнем odloku notranjega ministra o enostranskem izdajanju samo italijanskih osebnih izkaznic v okoliških občinah na Tržaškem ter o grozečih razstavitvah na območju Jeremitišča pri Gorici.

Glede paritetnega odbora je minister Giovanardi dejal, da je vlada sicer pripravila osnutek pravilnika za njegovo ustanovitev in delovanje in ga 8. januarja letos poslala Deželi F-Jk v dokončno odobritev, kot je svetloval Državni svet. Vlada je že izbrala svoje predstavnike v njem, isto bi morala v kratkem storiti tudi Dežela. V zvezi z vračanjem primkov v slovenski izvornik se je minister skliceval na zakon št. 482 o zaščiti zgodovinskih jezikovnih manjšin, po katerem je postopek vezan na državljane, ki živijo na narodnostno mešanem območju, ki ga je treba predhodno ugotoviti oz. določiti. Glede odloka o izdajanju samo italijanskih osebnih izkaznic v okoliških občinah tržaške pokrajine je minister dejal, da takšno možnost predvideva 3. odstavek 8. člena zaščitnega zakona št. 38. Tudi ni v nasprotju s 27. členom istega zakona, ker je izdajanje izkaznic v italijanskem jeziku vezano na prošnjo zainteresiranega državljan.

Zato ni mogoče govoriti o znižanju stopnje zaščite slovenske manjšine.

V zvezi z Jeremitišcem pri Štandrežu je minister priznal, da tamkajšnje razlašanje dejansko prizadeva slovensko manjšino, vendar je to vprašanje v končni pristojnosti dežele s posebnim statutom. Vlada je vsekakor povabila goriškega prefekta, naj zadevi pozorno sledi, ter upa, da se bo vprašanje ugodno rešilo za vse zainteresirane strani. Poslanec Brugger je v svoji repliki dejal, da se ne strinja z vsemi ministrovimi izjavami, in ponovno opozoril na zamudo vlade in Dežele pri oblikovanju paritetnega odbora, zaradi česar slovenska manjšina ostaja v položaju negotovosti.

Kot rečeno, je obravnavanje manjšinske problematike v parlamentu sovpadala z intenzivnimi prizadevanji manjšine same, da bi se vprašanje izvajanja zaščitnega zakona premaknilo z mrtvega tira. K izvajanjem ministra Giovanardija, da odlok o italijanskih izkaznicah ni v nasprotju z zaščitnim zakonom, bi z naše strani pripomnili, da 8. člen zakona št. 38 predvideva tudi možnost izdajanja dvojezičnih izkaznic v občinah, kjer živijo pripadniki slovenske manjšine. Zakaj ni minister Scajola istočasno upošteval tudi te možnosti, temveč samo možnost italijanskih izkaznic v okoliških občinah v tržaški pokrajini?

ODLOK GORIŠKEGA PREFEKTA

VRAČANJE NAŠIH IMEN

V petek smo na uredništvo našega časopisa dobili zelo razveseljivo novico, ki jo velja obeležiti in posredovati zainteresentom vse potrebne informacije. Prosvetni delavec Andrej Fajt in predsednik ZSKP Damjan Paulin sta nam sporočila, da sta decembra lani naslovlila na goriškega župana Gaetana Valentija in na novega goriškega prefekta Camilla Andreano pismo, v katerem ju naprošata, da bi se jima na podlagi 7. člena zakona 38/2001, t.j. zaščitnega zakona, spremeni lastno ime iz italijanske oblike Andrea - Damiano v slovensko obliko Andrej - Damjan. Pred začetkom veljave zakona št. 935/1966 jima je bila vsiljena italijanska inačica imena, kot se je to zgodilo vsem pripadnikom slovenske narodne skupnosti. Na odgovor sta čakala približno mesec dni, saj jima je januarja letos prišlo iz prefekture sporočilo, v katerem jima prefekt najavlja, da je sprejel odlok v tem smislu, in to na podlagi zakonov 482/99, 38/01 in odloka predsednika republike št. 345/01 o spremembi imena iz italijanske v slovensko obliko ter da je poslal na goriškega župana ukaz, naj omenjeni odlok tudi izvede. Omenjena predstavnika sta se v naslednjih dneh napotila na goriško občino in vprašala za rojstni list, na katerem je bilo njuno ime napisano v slovenski obliki. Za vse tiste, ki imajo italijansko obliko imena in bi ga radi spremenili v slovensko, povejmo, da je kopija prošnje, ki jo je Andrej naslovil na goriškega prefekta in župana na razpolago na goriškem uredništvu našega časopisa ter na sedežu SSO v Gorici. Iz primera, ki smo vam ga navedli, je omenjena operacija lažja, kot bi si lako pričakovali.

EJ

BLIŽNJI VZHOD / ŠE ATENTATI

ARAFAT ŽELI OBNOVO POGAJANJ

BREDA SUSIČ

Palestinski vodja Arafat, ki je že nekaj tednov tako rekoč v hišnem priporu v Ramali, saj so izraelski tanki obkolili njegove urade, doživlja eno najtemnejših obdobij svoje politične kariere zaradi mednarodne osamitve. Na gospodarskem forumu v New Yorku njegova odsotnost ni šla neopazno mimo. V nedeljo, 3. februarja, je v časniku New York Timesu objavil odprto pismo, v katerem obsoja katerokoli vrsto terorizma in nasilja - tako palestinskega kot izraelskega, vabi Izrael k obnovi pogajanj in našteva zahteve, ki so za palestinski narod predpogoj, da bi do miru res prišlo.

Palestinske zahteve temeljijo na resolucijah Organizacije združenih narodov, ki predvidevajo umik z ozemelj, ki jih je Izrael zasedel leta '67, ustanovitve samostojne palestinske države, obenem pa zagotovitev varnosti Izraela. Na podlagi teh resolucij so leta '93 pogajalci v Oslu prišli do sporazuma. Ta pa po mnenju Arafata nikoli ni bil udejanjen. Izrael je namreč od takrat še intenzivneje gradil izraelska naselja na palestinski zemlji, obenem pa ni niti začel izpolnjevati danih obljub. Arafat v pismu ponavlja, da ne more odstopiti od sporazuma, ki je zakoličil najosnovnejše pogoje za dosego samostojnosti, suverenosti in dostojanstva palestinskega ljudstva. Izraelcem je ponudil, da bi nadaljevali pogajanja od tam, kjer so jih pustili v Oslu.

Sharon je takoj zavrnil povabilo. Odkar je bil pred enim letom izvoljen za izraelskega premiera, vztraja, da se ne bo pogajal, dokler Palestinci ne bodo ukrepali proti terorističnim skupinam. Njegova edina strategija za dosego večje varnosti, ki jo je ob volitvah obljubljal

svojim državljanom, je ošibitev in delegitimacija Arafatove oblasti. Ošibitev mu je dobro uspela, ta pa ni prinesla večje varnosti, pač pa povečanje terorističnih napadov. Tudi v zadnjem tednu je prišlo do obstrajevanja judovskih kolonij v Gazi, do dveh atentatov (v prvem primeru je šlo za samomorilski atentat na izraelske vojake v Taibehu, v drugem pa za pozikus razstrelitve izraelskega avtobusa na jugu Gaze) in do nasilnih protikupepov izraelske vojske (v ponedeljek je porušila tovarno v Gazi in povzročila eksplozijo avtomobila, v katerem so se vozili štirje pripadniki Demokratskega foruma za osvoboditev Palestine). Jasno je, da palestinski terorizem ne izvira iz domnevno slabega Arafatovega upravljanja oblasti, pač pa iz obupa in ponižanja, v katerem Izrael potiska palestinski narod, ko mu ne priznava osnovnih pravic. Izraelski zunanji minister Peres je večkrat opozoril, da Palestinci ne bodo imeli nobenega razloga, da odvržejo orožje, če jim Izrael ne ponudi političnih rešitev za dosego miru.

Sharon pa ni nikoli zares upošteval Peresovega mnenja in do sedaj ni izdelal nobene politične strategije. Palestinske skupine upornikov, ki uživajo vedno širšo podporo ljudstva, se tako poživljajo na Arafatova proglasanja premirja in so že pred šestnajstimi meseci praktično vzeli usodo svojega naroda v lastne roke. Izraelski državljani pa ravno tako začnajo kazati znake nezaupanja lastnemu premieru. Prvič od njegove izvolitve so namreč javnomnenjske ankete pokazale, da se nezadržno viša odstotek Izraelcev, ki ne verjamejo več, da bo Sharon sposoben zagotoviti varnost in mir v državi.

S 1. STRANI

SLOVENC

Danes se tudi furlanske politične sile, od nekdanjega deželnega predsednika do sedaj videmskega župana dalje, borijo za podobne ideale. Razni vidni furlanski kulturniki, kot nekdanji in danes pokojni kulturnik Celso Macor, pa tudi duhovniki in laiki goriške in videmske nadškofije lahko o tem pričajo.

Prav tako pomembna je akcija slovenskih županov za dosego dvojezičnih osebnih izkaznic. O vsem tem sicer teče beseda na drugem mestu. Župani so se medtem že obrnili na predsednika republike Ciampijsa za pozitivno rešitev vprašanja.

V teh vrsticah smo samo nazivali nekaj misli ob sedanjem političnem trenutku. Prav gotovo jih bomo lahko v bližnji prihodnosti nadaljevali.

PO GLASOVANJU V SENATU

NAPREJ, SAVOIA!

V torek popoldan je po predvidevanjih italijanski senat z veliko večino glasoval za zakonski osnutek desne sredine, ki predvideva spremembo ustavnih določil o bivši italijanski kraljevski družini, kar bi Savojscem omogočilo ne le vstop v italijansko republiko, temveč tudi možnost volilne pravice ter kandidiranja na volitvah. Ker gre za spremembo ustave, pot zakonskega osnutka ne bo ravno tako gladka, saj mora besedilo skozi štiri glasovanja (dve oziroma odslej enega v senatu ter dve v poslanski zbornici). Če v drugem glasovanju v vsakem domu parlamenta ne bo prišlo do potrebne dvotretjinske večine, se bodo o omenjeni spremembi ustave izrekli tudi

državljani na referendumu (kot se je to zgodilo lani jeseni).

Politično gledano je glede zasedanja senata zanimiva predvsem podpora, ki jo je stranka Levih demokratov dala zakonskemu osnutku, saj je proti glasovala le leвица, medtem ko se je Severna liga vzdržala. Leve demokrate je prepričala izjava Savojscev o zvestobi italijanski ustavi, kar sicer ni zbrisalo zgodovinskih krivd kraljevske družine, do katerih je prišlo predvsem med fašizmom. Po besedah italijanskega premiera naj bi se 80 odstotkov italijanskih državljanov strinjalo z omenjeno spremembo ustave, kar je prepričalo večino, da se začne postopek v parlamentu.

EJ

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

NENEHNO ISKATI SREČNEJŠE POTI

Po vsej verjetnosti zasedanje Svetovnega socialnega foruma v Porto Alegre v Braziliji ne bo deležno globlje pozornosti. Gre za gibanje, ki je bolj znano pod imenom anti-global oziroma no-global in je bilo povod dramatičnim dogodkom v Genovi. To pot se bo gibanje osredotočilo na vprašanje miru, terorizma in krize v Argentini. Kot rečeno, shod v Braziliji najbrž ne bo odločilno odziven, čeprav bi moral biti. Najnovejša situacija v svetu, oborožen napad na vire terorizma, vse to je dodobra potisnilo ob stran vsaj troje žgočih problemov: odpravo dolgov revnim državam, boj proti lakoti, revščini in boleznim ter resno soočenje z vse bolj pretečimi ekološkimi nevarnostmi. Še več, kot da je oborožen spopad s terorizmom zajel vse razpoložljive energije in vsa pozornost, ki jo premoremo. Z nobenim drugim problemom se ni mogoče temeljito ukvarjati. Vsaj v tem trenutku ne.

Toda nikoli in nikdar se ne smemo sprijazniti s prepričanjem, da bi ena pot zakrila vse druge. Nikoli in nikdar ne smemo prenehati z iskanjem drugih in drugačnih poti, čeprav tovrstno iskanje ni vedno hvaležno opravilo. Prav ob pripravah na shod Svetovnega socialnega foruma je bilo namreč mogoče zaslediti omalovažujoče komentarje oziroma kar smešenje vsega tistega, za kar se to gibanje zavzema. Za mir naj bi se dandanes ogrevali v prvi vrsti mladi, čeprav jim je dobro in jim v resnici nič ne manjka. O miru govoriti je zato izjemno lahko, istočasno pa se postopajsko voziti z motorji po

mestnih središčih. Ob tem se je mogoče spomniti tudi podobnih misli pred nekaj tedni, da so namreč dandanes pacifisti ljudje, ki v bistvu živijo izven zgodovine, izven časa, pač v nekem izmišljenem svetu lastnih sanj. Vsa takšna posmehovanja seveda pričajo, kako predstavlja mir za človeka pravzaprav veliko težavo in kako ga lahko po vseh bridkih zgodovinskih izkušnjah odrine in odkloni kot nekaj povsem neumestnega, neprimerne in nerabnega. Vrh vsega človek prav v najnevarnejših trenutkih ne dopusti, da bi mir odločilno vstopil v njegovo življenje. Da bi mir dokončno vstopil v njegovo zgodovino, kot nam je to darežljivo ponudil Bog pred dvema tisočletjema. Ponudil nam je pač zgodovino miru namesto zgodovine nerazumevanja in vojn. Zato je torej posmehovanje mirovnim pobudam in prizadevanjem tisto, ob čemer bi se morali še kako resno zamisliti.

Nenehno iskati srečnejše poti je torej geslo, ki je tudi v današnjem času enako nujno kot vselej. Iskanje drugačnih in po možnosti srečnejših poti je osnovno gibalno človeka in sredstvo za izgrajevanje tiste prihodnosti, ki se bo znala izogniti vsemu tistemu, kar za človeka ni dobro in ga celo oddalji od odrešitve. Zasedanje Svetovnega socialnega foruma utegne zato sicer zaresiniti v utišanim in odmaknjenem vzdušju, toda kljub temu lahko obrodi koristen rezultat že s tem, da nas spomni na stvari, ki jih ne bi smeli nikdar pozabiti.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL gorica@noviglas.it
uprava@noviglas.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA 42€, SLOVENIJA 46€

INOZEMSTVO 62€, PRIORITETNA POŠTA 83€

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

INTERVJU / MAKS GERGOLET

"UČINKOVITOST, STROKOVNOST IN DOMAČNOST"

ANDREJ ČERNIC

Bi nam lahko orisali razvoj, ki ga je doživela banka v letih, ko ste bili tam zaposleni?

Na banki sem "se zaposlil" že zelo zgodaj: še kot dijak klasičnega liceja sem namreč pomagal predsedniku banke, svojemu očetu Jožefu, in tajniku Slavku Ferletiču. Banka je bila takrat za stranke odprta le trikrat tedensko v večernih urah in ob nedeljah po sv. maši. V 70. letih se je tajnik preselil v Gorico. Ni mi preostalo drugega, kot da si zaviham rokave in prevzamem njegovo mesto. Kmalu po tem sem dobil novega pomočnika: domačina Silvana Ferletiča. V 80. letih se je postavilo vprašanje, ali prenehati z delovanjem ali ga razširiti. Tedaj namreč banka ni imela velikih možnosti razvoja. Upravni svet se je vseeno odločil, da bo doberdobska bančni zavod ohranil pri življenju in obnovil njegove storitve. Največje težave so v novi strukturi naše banke predstavljali stroški: banka je takrat upravljala le z nekaj več kot milijardo lir zaupanih sredstev, premoženje pa ni presegalo sto milijonov lir. Stroški ob preureditvi pa so se znatno povečali. Treba je bilo npr. plačevati zaposlene osebe, kar v prejšnjih letih ni bilo potrebno. Vsem tveganjem navkljub smo sklenili, da bomo banko posodobili in preuredili. Danes seveda lahko nad takratnimi odločitvami, ki so se izkazale kot pravilne, izrazim veliko zadovoljstvo. Storitve vaše banke igrajo pomembno vlogo pri razvoju domačega gospodarstva.

Začetek rednega poslovanja je od nas zahteval ureditev novih, primernejših prostorov. Družina Pirčevih nam je dala v najem hlev v Rimski ulici. Prostore smo obnovili. Novi sedež doberdobske banke smo odprli pred velikonočnimi prazniki leta 1980. Poslovanje banke je medtem neprestano naraščalo: v nekaj letih smo močno ojačili premoženje, upravljali smo z vse večjo količino zaupanih sredstev. Strankam smo nudili čim popolnejše storitve in jim jamčili kritje raznovrstnih potreb. Sprejeli smo nekaj novih uslužbencev. Naš sedež je tako ponovno postajal pretesen, poiskati smo morali nove prostore. Leta 1985 se nam je ponudila izredna priložnost, da od družine Frandolič prevzamemo prostore bivše trgovine jestvin in pekarnice. Po odkupu smo naleteli na nekaj težav, ki so ovirale začetek preureditvenih del. Zaradi omejenih neveselosti smo novi sedež odprli šele leta 1992. Banka je tako ponovno začela rasti. Delovanje ni bilo omejeno le na občino Doberdob. Poslovali smo tudi v obmejnih občinah. To je bil glavni razlog za odprtje naše prve podružnice leta 1994 na strateško pomembnem kraju, na meji med Ronkami in Trzičem. Zadnja leta so prinesla precejšnje novosti, ki so bile očitne tudi na gospodarskem področju.

V teh letih se je slovensko zamejsko bančništvo zelo spremenilo. Zaradi gospodarske krize slovenske manjšine smo v Trstu izgubili Tržaško kreditno banko, v Gorici pa Kmečko banko. Obe sta prešli v sklop italijanskih bank.

Ker so nove potrebe in novi izzivi zahtevali vse večjo zavzetost in konkurenčnost, smo v drugi polovici 90. let začeli razmišljati o možnosti združevanja moči s sosednjo sovodenjsko banko. Upravna sveta obeh bančnih zavodov sta začela pogajanja: glavni cilj je bil dogovor o novi ureditvi, o strnjevanju moči in o najboljstri možni ponudbi v korist splošnega domačega gospodarstva. Prišli smo do zaključka,

Dr. Maks Gergolet se je že mlad začel ukvarjati z bančništvom, najprej v vlogi tajnika in kasneje ravnatelja doberdobske banke. Pod njegovim vodstvom se je ta razvila iz majhne vaške posojilnice v pomembno krajevno bančno ustanovo s skoraj 20 milijardami lir premoženja. Dr. Gergolet se je upokojil pred nekaj meseci. Ob tej priložnosti smo ga zaprosili, da nam oriše delovanje doberdobske banke, odkar je prevzel njeno vodstvo, in hkrati, da pove svoje mnenje o nekaterih svetovnih politično ekonomskih problemih.

da je združitev nujna, da stroški ne smejo pretirano nihati in da je treba urediti postavke, ki jih narekuje moderno bančništvo. Spremembe na državnem, evropskem in svetovnem merilu zahtevajo visoko strokovnost v zvezi z novimi ponudbami in z novimi bančnimi prijemi. Stranke zahtevajo hitrejše delovanje in natančnejše odgovore ter pojasnila. Globalizacija dosega tudi najbolj oddaljene kraje. Uslužbenci morajo, ob stalnem izpopolnjevanju, biti kos vsem spremembam in novostim. Ponosno lahko zatrdim, da so naši uslužbenci to tudi dosegli.

Kateri so največji uspehi, ki jih je doberdobska banka požela pod vašim vodstvom?

Uspehi vsake banke so najbolj razvidni iz vsakoletnih bilanc. Zato bom navedel nekaj števil, ki kažejo na razvoj naše banke od leta 1970 do danes. Leta 1970 smo upravljali z nekaj več kot milijardo lir zaupanih sredstev, leta 1986 smo dosegli mejo 10 milijard lir, leta 1996 celo 60 milijard lir, leta 1999, ob združitvi s sovodenjsko banko, pa že 70 milijard lir. Naše premoženje je leta 1970 znašalo le 50 milijonov lir. Ob združitvi s sovodenjsko banko leta 1999 smo lahko računali na več kot 10 milijard lir, danes pa se ta vsota približuje 20 milijardam. Naša posojila so leta 1970 znašala približno 200 milijonov lir. Leta 1990 je bil ta znesek petdesetkrat večji: znašal je 10 milijard lir. Leta 1999, ob združitvi s sovodenjsko banko, je bila vrednost posojil 30 milijard lir.

Kako so vplivali spreminjajoči se odnosi med Italijo in Jugoslavijo oziroma Slovenijo (Kavčičev liberalizem, Osimski sporazumi, svinčena 70. leta, jugoslovanska kriza v 80., demokratizacija in osamosvojitve Slovenije) na delovanje vaše banke?

Sodelovanje z Jugoslavijo za našo banko ni bilo posebno važno. Ker je doberdobska banka krajevnega značaja, je bilo njeno delovanje omejeno. S tujino nismo mogli poslovati, tako da tudi pravih odnosov z Jugoslavijo ni bilo. Zakonodajca, ki omejuje delovanje posojilnic na krajevno raven, še danes onemogoča razvoj čezmejnega poslovanja. Kljub temu smo imeli tudi nekaj strank iz Slovenije, ki so se obračale na nas in na naši banki odpirale račune, ker so bile naše storitve ugodne.

Leti 1995 in 1996 sta bili prelomni v slovenskem zamejskem bančništvu zaradi znanih afer z goriško Kmečko banko in Tržaško kreditno banko. Kako so ti pretresi vplivali na vašo banko?

Krize največjih slovenskih zamejskih bank niso imele večjih posledic na delovanje hranilnice in posojilnice zaradi že omenjenih zakonskih omejitev, vezanih na krajevno poslovanje naše banke. Ne glede na to so ukrepi, ki so doleteli najpomembnejši banki na Tržaškem in Goriškem, negativno vplivali tudi na občutljivost naših strank, vendar niso omajali zaupanja v nas. Marsikdo je podvomil, ali ni tudi doberdobska banka povezana s Tržaško kreditno banko, zaradi sorodnega imena. Resen pristop

upravnega odbora in strokovnost uslužbenecv sta bila jamstvo za povečanje zaupanja v trdnost delovanja naše banke. Naj še omenim, da je doberdobsko gospodarstvo vezano predvsem na Trzič. To je v odločilni meri pripomoglo, da nas kriza TKB-ja ni oškodovala. Nekaj manjših težav nam je morda povzročilo naše ime: Združena kreditna banka Doberdob se imenuje slično kot bivša TKB, kreditna banka. "Sorodstvo" je pri mnogih strankah vzbudilo malo vznemirjenosti. Po združitvi s sovodenjsko združeno banko se je v precejšnji meri spremenil odnos do goriške stvarnosti. Združena banka je namreč razširila delovno območje: v Gorici je začela poslovati predvsem štandreška podružnica.

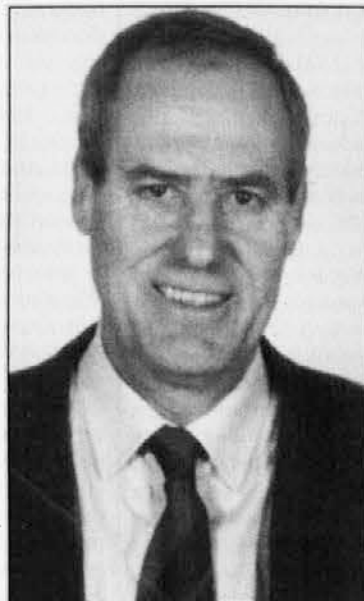
Po finančnem zlomu, ki sta ga doživeli tržaška TKB in goriška KB, smo Slovenci v Italiji ohranili le doberdobsko/sovodenjsko in opensko Zadržno banko. Kako ste doživljali novo realnost kot eden izmed treh "preživelih" bančnih zavodov?

Z zamejsko bančno krizo v polovici devetdesetih let je mnogo zamejskih Slovencev izgubilo svojo finančno oporno točko. Začeli so iskati nove rešitve. Pri tem so najprej vzeli v poštev ostale slovenske banke, ker so te zadostile pogoju domačnosti, ki ga druge banke niso mogle nuditi. Zato menim, da bi bilo primerno, da bi slovenski zamejski banki prevzeli dediščino TKB-ja in KB-ja. Strankam nudimo široko paleto storitev: od hranitve in upravljanja prihrankov do posojil in raznovrstnih uslug. S hitrim, a tudi strokovnim pristopom zagotavljamo še tako zapletene operacije na področju investicij in raznovrstnih posojil, navadnih ali z olajševalnimi pogoji. Učinkovitost, strokovnost in domačnost so temelji našega modernejšega delovanja.

Leta 1999 ste se združili s sovodenjsko banko. Kako to, da ste se odločili za tako potezo? Sta bila evroglobalizacija in obdržanje konkurenčnosti edina razloga?

Glavni razlog združitve se je skrival v bolj strokovnem pristopu, ki ga lahko dosežemo samo ob ustreznem usposabljanju. To zahteva od zaposlenih precejšnjo razpoložljivost, ki je očitna v čim pogostejših prisotnostih na izpopolnjevalnih tečajih. Pri tem nam veliko pomaga federacija na deželni in državni ravni, ki tečaje organizirata. Pri nas je zaposlenih sorazmerno malo uslužbencev: to včasih postane breme. Velika zavzetost pa nam omogoča, da smo vedno na tekočem z razvojem in z novimi tehnikami bančnega poslovanja. Na tak način lahko s sorazmerno nizkimi upravnimi stroški dosegamo zavidljive bilančne uspehe. Poslovanje na sedežu in na treh podružnicah pokriva delovna področja od Devina/Nabrežine preko Trziča in Gorice vse do Brd.

Kako bi opisali banko v trenutku, ko ste se upokojili, oziroma kako je doberdobska hranilnica in posojilnica

prestopila prag tretjega tisočletja?

Tržne razmere so se v zadnjih letih močno spremenile. Zaradi tega mora tudi vsaka fizična in pravna oseba prilagoditi svoje poglede in cilje novim svetovnim ravnesjem. To velja tudi za našo banko. Po mojem mnenju je slednja pripravljena na izziv novega tisočletja. Mislim, da bi bilo potrebno v čim večji meri ohraniti to, kar smo doslej "pridelali". K temu naj dodam upanje, da bomo tudi v prihodnosti še vedno gledali z zadovoljstvom na obstoj in delovanje naše banke.

Spodročja krajevnega gospodarstva se bomo sedaj preselili v svetovno ekonomijo. Allan Greenspan, predsednik ameriške Federal Reserve, je v četrtek, 24. januarja, dejal, da je ekonomska recesija v ZDA, ki so jo povzročili tragični dogodki 11. septembra 2001, pri kraju. Se s tem strinjate?

Dovolj mi, da se ob tem vprašanju zaustavim še trenutek pri krajevnem gospodarstvu. Kljub temu da ima svetovno gospodarstvo izreden pomen za delovanje bank, bi poudaril, da deluje naša banka na posebnem teritoriju. Ekonomski ciklusi v naših krajih niso popolnoma skladni s svetovnimi gospodarskimi nihanji. Celotno gospodarstvo tržiškega območja je vezano na ladjedelnico Fincantieri, ki je sedaj v polnem razmahu. Zaradi tega se recesija v naših krajih skoraj ne občuti. Včasih je sicer mogoče zaznati znake občasnega nihanja, ki pa so posledica neustaljenosti bivših jugoslovanskih tržišč po dobrem desetletju vojn, ki so tamkajšnjo ekonomijo popolnoma uničili. Svetovna recesija danes nedvomno obstaja, vendar našo rast pogotuje ta predvsem uspešnost tržiške ladjedelnice in obnovljeni odnosi s slovenskim in bivšim jugoslovanskim tržiščem.

Naj se vrnem k prvotnemu vprašanju. Tragedija 11. septembra je močno vplivala na padec svetovnega gospodarstva. Mislim pa, da se po tem kratkem recesijskem premoru ponujajo novi izzivi in novi gospodarski prijemi, ki nam bodo omogočili izhod iz svetovne krize. Pri vsem tem pa je vprašanje, ali bo morda ponovna rast, oškodovala preproste delavce?

Je torej 11. september samo pospešil in ne poglobil recesije, ki so jo predvidevali že pred atentatom v New Yorku in Washingtonu?

Enajsti september je za krajši čas popolnoma zaustavil svetovno gospodarstvo. Hkrati pa je dal povod za čimprejšnje odprtje novega poglavja oziroma novega obdobja v svetovni ekonomiji, ki naj bi privedlo do izhoda iz sedanjega zastoja.

Glede krize evra v nasprotju s 'superdolarjem', je 25. januarja italijanski finančni minister Giulio Tremonti na srečanju italijanskih in ameriških podjetnikov v New Yorku dejal, da bodo resnične primerjave med evropsko in ameriško valuto možne komaj čez kakih 10 ali 20 let. Kaj menite o tem?

Menim, da je 10 let zelo dolgo obdobje: 20 let je po mojem mnenju že cela večnost. Razmerje med dolarjem in evrom je za našo valuto res negativno, a hkrati potrebno. Evropsko gospodarstvo namreč še ni pripravljeno prevzeti krmila svetovne ekonomije. K zagonu evrogospodarstva bo odločilno vplivala tudi rast evropske valute. Šele takrat bomo lahko govorili o pravem razmerju evro/dolar. Evropa potrebuje široka tržišča, ki jih je s podiranjem mej sicer delno že dosegla. Nova tržišča na Daljnem vzhodu, ki so v stalnem razvoju, so zaradi relativno nizke vrednosti evra za Evropo še posebno vabljiva. Ko se bo svetovna trgovina uravnovesila, se bo uravnovesilo tudi razmerje evro/dolar. To se ne bo zgodilo v tako kratkem času, a nujno v roku 10 let.

Slovenija se pospešeno pripravlja na vstop v EU. Kaj menite vi o stanju slovenskega gospodarstva pred vstopom v Evropo predvsem v luči skorajšnje denacionalizacije dveh večjih slovenskih bank, Nove ljubljanske banke in Kreditne banke Maribor? V kolikšni meri lahko slovenska država dopusti vdor tujega kapitala in kolikšen delež slovenskega gospodarstva je treba ohraniti v slovenskih rokah?

Po mojem mnenju ni glavni problem vdor tujega kapitala. Globalno gospodarstvo zahteva oblikovanje načrtov, ki omogočajo ohranjanje lastnega bogastva v večji ali manjši meri. Samo če smo sposobni nuditi vse storitve in vedno nove proizvode, ki jih nudi bližnji in daljni sosed, smo lahko kos potrebam, ki jih postavja gospodarstvo. Ohranitev določene količine premoženja je možna samo na podlagi velikih kapitalov in izredne strokovne pripravljenosti. Količine velikih kapitalov v Sloveniji ne poznam, glede strokovne pripravljenosti pa mislim, da je Slovenija na zelo dobri poti.

Bi lahko nazadnje še v nekaj besedah povedali, kaj menite o ekonomski politiki finančnega ministra Giulia Tremontija, predvsem v zvezi z najbolj pomembnimi točkami njegovega programa (zakon Tremonti-bis, ukinitve davka na dedovanje in donacije, zmanjšanje davkov ipd.)?

Menim, da program ministra Tremontija ni bil sestavljen za navadne državljanke, ampak za velika premoženja. Novi finančni ukrepi bi morali biti, po besedah iz predvolilne kampanje, koristni za vse, a dejansko se po mojem mnenju to ne dogaja: program je začrtan po meri velikih podjetij. Med pozitivne ukrepe bi omenil odpravo raznih postopkov, ki so ustvarjali kopico težav pri navadnem poslovanju. Nazadnje naj dodam, da so po mojem davčne olajšave nujno potrebne: Italija spada namreč med tiste evropske države, ki se lahko "ponašajo" z najvišjimi davki.

3

ČETRTEK,
7. FEBRUARJ,
2002

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU AŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

5. NAVADNA NEDELJA (10.2.)

"Daj lačnemu svoj kruh." (Iz 58, 7)

"V temi zasije luč poštenim." (Ps 112, 4)

"Med vami ne bom vedel za nič drugega kakor za Jezusa Kristusa, in sicer Križanega." (1 Kor 2, 2)

"Vi ste sol zemlje ... Vi ste luč sveta." (Mt 5, 13. 14)

Že od nekdaj je cerkveno učiteljstvo skušalo podati vidnejše verske resnice v strnjeni obliki. Zato so nastali katekizmi, ki smo se jih nekoč učili na pamet, toda niso bili tako zajetni, kot so danes. Najnovejši tak primer je Katekizem Katoliške Cerkve (KKC, 1992), tudi v slovenskem prevodu (1993).

Veliki holandski jezuit sv. Peter Kanizij (1521-1597) se je lotil verske in npravne prenove po viharju protestantizma, ki je zamajal cerkveno barko domala po celem svetu, s poučevanjem, s katehezami, s katekizmom. Njegov slovit katekizem je prišel tudi na Slovensko. Poznali so ga vsi naši predniki. Nič drugače ne gre danes, pa naj se upošteva katekizemski slog ali se seže naravnost po Sv. pismu in sv. izročilu, po bogoslužju in še kako drugače. Saj je cilj vedno isti: ljubezen do Boga in do človeka. Vsekakor je katekizem sistematično zasnovana knjiga, ki nam nudi pregled vsega zaklada verovanja. Vera se namreč predaja oz. oznanja predvsem z življenjem po Jezusu Kristusu.

Sv. Pavel (na sliki) nam v današnjem drugem berilu izrecno poudarja, da ni prišel h Korinčanom z vzvišenostjo besede ali modrosti oznanjat Božjo skrivnost (1 Kor 2, 1).

Cerkev pa je že od začetka oznanjala, da je vera brez del mrtva, (Jak 2, 17). Čeprav ni imela izdelanega socialnega nauka, je vendar po apostolih organizirala dejavno pomoč ubogim, zlasti vdovam in sirotam. Sedem mladih mož se je brž posvetilo služnji posebno v materialnih potrebah človeka. Apostoli so jih posvetili za služnje, za diakonat. Vsi, še posebej Štefan, so ponižno stregli drugim. Štefan (grško ime, ki pomeni krono), je celo daroval življenje za trnovo krono, s katero je izgorel za druge (Apd 7, 58-59). Za lažje razumevanje dejavne vere je Cerkev sestavila tudi seznam del usmiljenja, ki jih je vsakdo izmed nas dolžan storiti. To so dela duhovnega in telesnega usmiljenja. Izsledi jih v Sv. pismu in sv. izročilu. Daje nam jih v roke in našteva takole: "Poučevati, svetovati, tolažiti, opogumljati so dela duhovnega usmiljenja, kakor so takšna dela odpuščati in potrpežljivo prenašati. Dela telesnega usmiljenja so posebno naslednja: nasičevati lačne, poskrbeti za streho tistim, ki so brez stanovanja, oblačiti razcapane, obiskovati bolnike in jetnike, pokopavati mrtve. Med temi dejanji je miloščina, podeljena ubožcem, eno izmed glavnih pričevanj za bratsko ljubezen: je tudi izvrševanje pravičnosti, ki ugaja Bogu" (KKC, 2447). Življenje po veri je dostopno vsakemu človeku, tudi tistemu, ki ne zna ne brati ne pisati. Tak človek je pa lahko bližje Bogu kakor učen, ki se ne zna skloniti v usmiljenju k pomoči potrebnemu. Sicer so čudovita dela umetnosti nastala kot "Biblija ubogih", za tiste torej, ki niso znali brati Sv. pisma. Evangelij današnje nedelje, po katerem govori sam Jezus, pove tudi nam, kakor nekoč učencem: "Vi ste sol zemlje ... Vi ste luč sveta" (Mt 5, 13. 14). Malo prej, od 3. do 11. in 12. vrstice nas blagruje, ako se držimo njegove zapovedi v vsem našem življenju. Zdaj pa še izrecneje pove, da moramo začiniti življenje bližnjega z okusom, s pristno človečnostjo. S tem daje vedeti, da ni druge poti, kakor je pot služnja drugim. Ker sicer postane vse prazno. Nima moči, da bi kot luč razsvetljevala in tudi grela. Ljudje morajo namreč videti in občutiti našo vero. Četudi se imamo za nevredne ali nesposobne, in to tudi smo, smo dolžni svetiti drugim. Tudi če ne marajo ne vere in ne Boga. Ne bomo jih silili ne kako drugače prigovarjali, ker jih morda prav to najbolj zakrknje. Sv. Ignacij Antiohijski je moral vklenjen v verige potovati v Rim v spremstvu vojaške enote. Piše nam, da so bili tisti vojaki hujši od leopardov, še zlasti, ko jim je hotel delati dobro.

Toda veren človek ve, da smo ljudje duhovno lačni in potrebni vsega za zveličanje in še prej, da postanemo ljudje. Lačni smo besede razumevanja, besede ljubezni, usmiljenja, kljub vsemu nasprotnemu videzu. Prvo berilo današnje nedelje pokaže, kako naj se ljudem približamo, z usmiljenjem namreč. Ne samo telesno usmiljenje, pač pa tudi in še najprej duhovno usmiljenje je kakor zarja, kakor zdravje (Iz 58, 8). Dejstvo je, da mir in ljubezen delata prave čudeže. Lepa beseda ob pravem času lahko pomoči potrebnega celo telesno in duševno ozdravi, opogumi, razveseli. Molitev je pri tem kakor predhodna straža, ki vse izravnava, pomirja.

Če upam, da bom kaj težkega prenesel in dosegel uslišanje, tedaj imam pri roki Kristusovo obljubo: "Prosite in vam bo dano! Išcite in boste našli! Trkajte in se vam bo odprlo!" (Mt 7, 7 ns). Ker si je treba vedno znova ponavljati: "Moli za to in ono!" Pa se tudi posti v ta namen, t.j. prenašaj sebe in druge, kar je težje od telesnega posta. To je gotovo in nenadomestljivo orožje ali ključ do rešitve. Tudi biblični krožki in verski pogovori se napajajo ob Božji besedi, saj v njej vedno veje in deluje Duh z močjo (1 Kor 2, 4).

ODLOČEN POZIV SVETEGA OČETA

"ZARODEK JE ČLOVEŠKO BITJE!"

JURIJ PALJK

Tako je poudaril sveti oče Janez Pavel II. v nedeljo, 3. t.m., ko je nagovoril zbrano množico na Trgu sv. Petra v Rimu, da bi prisluhnila njegovemu že tradicionalnemu angelskemu češčenju in nagovoru, ki mu sledi.

V nedeljo se je obhajal Dan za življenje, kakor se imenuje praznik, na katerem razna gibanja za življenje skušajo našo družbo opozorjati na najvišjo človeško vrednoto, ki je gotovo življenje.

Sv. oče je nagovoril zbrane vernike in med njimi še posebej pozdravil "vse tiste zbrane mame, ki čakajo otroka", kakor je poimenoval lepo število nosečih žensk na Trgu sv. Petra.

Sveti oče Janez Pavel II. tudi tokrat ni iskal bližnjic in ne ovinkov, ampak je kar neposredno dejal: "Kar se tiče človeškega zarodka: znanost je že dokazala, da je zarodek (embrio) od same oploditve naprej osebek z lastno identiteto. Zato se lahko po zdravi logiki zahteva, da se ta osebna identiteta tudi pravno prizna, še posebej takrat, ko gre za temeljno pravico do življenja!"

Neposredno in jasno torej: Sveti oče v imenu vseh zbranih somišljenikov raznih gibanj in

združenj za življenje zahteva, da se vsak človeški zarodek pravno zaščiti, da se torej vsakemu človeku da pravna pravica in zaščita kot človeku že ob sami oploditvi, že zarodku, iz katerega se v materinem telesu razvije človek.

Te besede bodo gotovo v prihodnje imele velike posledice, saj jih je spregovoril papež, ki je ena redkih velikih moralnih avtoritet današnjega časa in obenem tudi Petrov naslednik na čelu Cerkve. Papež se je pri

svojem pozivu za življenje oprl na izjavo, ki jo je italijanski javnosti v dnevniku Avvenire pred dnevi naslovilo dvanajst uglednih italijanskih profesorjev medicine, ki so se v bistvu zavzeli za to, da bi bil človek pravno priznan kot oseba že ob samem spočetju. Jasno je tudi to, da so papeževe besede že naletele na take in drugačne odmeve in bodo tudi gotovo dvignile val polemik, saj bi morebitno pravno priznanje človeškega zarodka postavilo pod vprašaj dana-

šnje zakonodajo v večini evropskih in domala vseh zahodnih držav, kjer je splav pravno veljaven in možen v državnih bolnišnicah.

Sveti oče pa je šel še dlje in je med nagovorom tudi jasno povedal, da je vsako življenje sveto in je naša naloga, da ga ohranimo. Takole je dejal: "Nihče ni gospodar življenja, nihče nima pravice manipulirati, tlačiti ali celo prekiniti življenja, in to ne življenja drugega in niti ne svojega! Še toliko manj lahko tako dejanje stori kdo v imenu Boga, ki je edini Gospod življenja. Sami mučenci si nikdar sami ne vzamejo življenja, ampak s tem, da ostajajo zvesti Bogu in njegovim zapovedim, sprejmejo dejstvo, da jih ubijejo."

V tem zadnjem stavku je očiten namig na teroristične samomorilce, ki se ubijajo v imenu takega ali drugačnega boga in s samomorom peljejo v smrt še veliko drugih, predvsem nedolžnih ljudi. Papež se je torej po medverskem srečanju v Assisiju, kjer so voditelji velikih verstev sveta obsodili terorizem in jasno poudarili, da nihče ne more in ne sme ubijati in opravljati nasilnih dejanj v imenu Boga, spet vrnil k obsodbi vsakega nasilja.

OB 50-LETNICI VERSKEGA TEDNIKA

DRUŽINA, ZANESLJIVO
OGLEDALO ČASA
IN PODOBA DRUŽBE (1)

FRANCI PETRIČ

Ob sprejemu predstavnikov cerkvenih javnih glasil pri nadškofu dr. Francu Rodetu v Ljubljani v četrtek, 24. januarja 2002, je odgovorni urednik Družine msgr. Franci Petrič podal tehtno analizo polstoletne zgodovine slovenskega katoliškega tednika. Besedilo objavljamo, ker menimo, da gre za pomemben dokument, ki bi ga morali poznati tudi naši bralci. URED.

Spoštovani gospod nadškof, drage kolegice in kolegi!

Zopet smo se zbrali, da potrdimo svojo pripadnost Besedi, zapisani z veliko začetnico, ki jo oznanja Cerkev, kateri služimo. Tista Cerkev, ki ji je zaupano oznanjevanje vselelega oznanila do konca sveta in je poklicana, da je luč, sol in kvas tega sveta. Obenem pa pregledamo, kako uporabljamo ono drugo besedo, pisano z malo, v kakšen namen in s kakšno močjo. Radi bi izmerili "daljo in nebeško stran" in se pogumno napotili novim izzivom naproti. Naš prvi pogled po prehojenem letu novega, tretjega tisočletja je usmerjen v zlato, ki se sveti ob jubileju Družine, osrednjega slovenskega katoliškega tednika. Naj mi bo dovoljeno, da njej namenim današnji razmislek, saj je, po besedah mariborskega škofa dr. Franca Krambergerja, prav Družina zvesto ogledalo časa in podoba družbe. Ne le zato, ker se je moja življenjska in duhovniška pot prekržala z

njo tako močno, da nosim zadnje desetletje v veliki meri pred našo javnostjo in cerkvenim vodstvom odgovornost za njeno vsebino, ampak predvsem zato, ker je Družina zvest odsev zgodovine, ki je med nami živo in sveže navzoča.

P. Pierre Blet, avtor knjige Pij XII. in druga svetovna vojna, ki smo jo pred kratkim izdali pri naši založbi, je dejal: "Če hočemo od izmišljotin k resničnosti, od legende k zgodovini, obstaja en sam način: da se zatečemo k izvornim dokumentom." Bolj ko listamo vezane letnike Družine, bližje nam sta zgodovina in čas z ljudmi, ki so ju ustvarjali. Družina je izvorni dokument življenja slovenskega kristjana, ker je morala z njim skozi številne viharje. Že v zibelki je bila neizbrisno zaznamovana. Njena ustanovna listina je zapisnik o sestanku v prostorih Verske komisije Ljudske republike Slovenije 8. aprila leta 1952, kjer so bili trije "botri": pokončen primorski duhovnik in administrator goriške apostolske administrature Mihael Toroš, tajnik verske komisije in predstavnik vlade LRS Jože Lampret in "anonimni" bodoči urednik Josip Premrov, z imenom katerega se bralci Družine v vsem času njegovega urejevanja niso srečali, ker to ni bilo dovoljeno in primerno. Te "vile sojenice" so zapisale takole: "Vzor verskemu listu Družina bo Jezus Kristus, ki nam je s svojim življenjem dal zgled in s svojim naukom pokazal smer-

nice za vse naše mišljenje, naše življenje in naše delo. Pot, ki nam jo je pokazal, je pot ljubezni do Boga in do bližnjega." Tem lepim idealom pa dodajo stvarne pripombe v duhu časa in oblastnikov: "Vsebinska lista bo izrazito verska in prinaša samo verske slike ... Vsi spisi v listu naj bodo brez podpisov, važna je vsebina in ne imena. ... Papir bo oskrbela Verska komisija preko direkcije grafične industrije LRS. ... Vlada LRS je pristala na predloge novega verskega lista Družina".

Čas, ko so bile zapisane te besede, je bil eden najtežjih v zgodovini Cerkve na Slovenskem od turških vpadov in reformacije do današnjega dne. Leta 1952 je bil pritisk komunistične oblasti na Cerkev in verne najhujši. Cilj komunistične ideologije je bil odpraviti Cerkev in vero, saj je bila religija opij za ljudstvo. Tako je bil 20. januarja 1952 v Novem mestu zažgan škof Vovk. Cer-

kvi, samostanom, drugim redovnim in dobrotelnim ustanovam je bilo dokončno odvzeto premoženje, redovnice so bile izgnane iz bolnišnic in vzgojnih zavodov. Verski tisk je bil skoraj prepovedan in je hiral, dokler ni 27. maja 1952 izšla v velikih mukah še zadnja številka Oznanila. (Mariborski Verski list pa je bil prepovedan že leto poprej.) Verouk je bil istega leta izključen iz šole in tako je še danes. Teološka fakulteta je bila 31. (!) junija izključena iz ljubljanske univerze. 153 duhovnikov ljubljanske škofije je bilo zaprtih. Božič se ni smel več javno praznovati. Verniki niso smeli javno kazati svoje vere. Tisti, ki so bili na vodilnih mestih v šolah, vzgojnih zavodih, v vojski in podjetjih, so morali vstopiti v partijo in niso smeli javno praktirati svoje vere in versko vzgajati svojih otrok. Cerkev je bila potisnjena v zakristije.

DALJE

PASTIRSKO PISMO SLOVENSkih ŠKOFOV ZA POST 2002

VERODOSTOJNE PRIČE ŽIVEGA BOGA

1. "BREZ VERE NE MOREMO BITI BOGU VŠEČ" (HEB 11, 6)

Slovenski škofje so minulo nedeljo, 3. t.m., ki je bila 4. navedna nedelja v cerkvenem letu, naslovili na slovenske vernike pastirsko pismo, ki so ga brali župniki po vseh župnijah v Sloveniji namesto pridige. Minulo nedeljo so prebrali prvi del pastirskega pisma, drugi del bodo brali prihodnjo nedeljo. Zaradi vsebine, ki je še kako aktualna tudi za naše razmere, pismo slovenskih škofov objavljamo v celoti.

"Dragi bratje in sestre! "Ko je tisti čas Jezus zagledal množice, se je povzpел na goro. Sedel je in njegovi učenci so prišli k njemu. Odprl je usta in jih učil" (Mt 5, 1-2). Tako je zapisal evangelist Matej v začetku današnjega evangelija. Kot nasledniki apostolov se zavedamo, da je oznanjevanje evangelija ena naših glavnih nalog, zato bi vam v letošnjem pastirskem pismu radi spregovorili o naši veri. Skupaj z vami želimo na začetku tretjega tisočletja razmisliti o njenih temeljih, z namenom, da se jih trdneje oklenemo in z veseljem posredujemo vsem ljudem "evangelij upanja". Verniki smo se navadili živeti svojo vero kot intimno zadevo in se dostikrat še ne upamo izpostavljati v javnosti. Temu je treba narediti konec. Spomnimo se besed svetega očeta Janeza Pavla II., ko nas je med svetoletnim romanjem sprejel v baziliki sv. Petra: "Spodbujam vas k večjemu pogumu in zdravi samozavesti, ki naj se odraža tudi v vašem javnem udejstvovanju. Pol stoletja totalitarne vladavine je pustilo v marsikaterem kristjani občutek manjvrednosti in strahu. Čas je, da te strahove premagate."

Kristjani verujemo v troedinega Boga. Božji Sin pa je postal človek, stopil med nas in sprejel nase človeško usodo. Zato nas ta vera nagovarja v naši najgloblji človečnosti. Človeka ne iztrga iz trde stvarnosti in ga ne popelje v svet iluzij. Ne vara ga in ne zavaja s praznimi obljubami, temveč ga naveda k predanosti Bogu, ki ga edini rešuje greha in smrti. Odrešenje, ki nam ga Bog naklanja po Jezusu Kristusu, je zastojniški dar od Boga, ki od nas zahteva pravo spreobrnjenje misli in srca: "Spreobrnite se in verujte evangeliju" (Mr 1, 15). **Spreobrnjenje je neobhodno potrebno za zveličanje.**

To vero in spreobrnjenje k njej v našem okolju v zadnjih letih zelo ogroža relativizem glede resnice in moralnih načel. Tukaj mislimo na trditev, da naj ne bi bilo ene resnice, ampak več, niti ne splošno veljavni načel, ampak različna načela, ki si jih posameznik postavlja po svoji volji. Tako so njegova dejanja lahko dobra ali slaba, odvisno od njegove odločitve, naj pa ne bi bilo nobenih obče veljavni moralnih zakonov in pravil. V skladu s tem se poudarja strpnost do vseh mogočih usmeritev. Samo krščanska resnica nima pravice do strpnosti. Tako je bilo v prejšnjem režimu, tako je danes. Vpliv te ne-

Na sliki slovenski škofje pri svetem očetu na obisku "ad limina" lani

strpnosti do kristjanov je očiten in globok.

Tudi katoličani priznavamo načelo strpnosti. Toda za nas je strpnost predvsem spoštovanje drugače mislečih in drugače verujočih ljudi. Ne moremo pa pristati na trditev, da so vse vere enake, da so enake vse podobe Boga in da je vseeno, kaj kdo misli ali veruje. Zaradi strpnosti se ne moremo odpovedati veri, da se je Bog dokončno in za vse ljudi razodel v Jezusu Kristusu in da je On in samo On "pot, resnica in življenje" za vsakega človeka.

Krščanstvo je tesno povezano z začetki našega naroda. V njem smo našli svoj temeljni kamen in svojo podobo. Ni nam torej potrebno graditi na novo. Krščanstvo vse od začetka prežema življenje in misel slovenskega človeka. Postalo je domače do takšne mere, da je bilo nosilec narodove omike in napredka. Kakor številne cerkve, kapelice in druga verska znamenja niso noben tujek v naši domovini, tako sta tudi krščanska vera in Cerkev globoko vraščenjeni v slovensko zemljo. Vera je bila našemu človeku življenjsko vodilo in Cerkev njegovo najbolj domače okolje. Hraniti se moramo iz zdravih sokov, iz katerih so živeli in črpali moč naši predniki, hkrati pa moramo odgovarjati na izzive sedanjega časa. **Zato je naša pomembna naloga poglobiti vero,** v moči katere je slovenski človek obstal v preteklosti in bo mogel v polnosti zaživeti tudi v prihodnje.

Cerkev je poklicana, da današnjemu človeku na novo oznanjati vero, ki gradi na velikonočni skrivnosti, na smrti in vstajenju Jezusa Kristusa, ki je najvišje razodetje ljubezni troedinega Boga. Pri tem pa ne smemo pozabiti na temeljno: **Ni krščanstva brez evangelija.** Zato nova evangelizacija pomeni na novo odkriti učinkovito in neprecenljivo moč evangelija. **Ni evangelija brez Kristusa,** saj v njem prepoznamo Boga s človeškim obrazom, Boga z nami in ne kakšno abstraktno bitje. "Za resnično evangelizacijo torej ne zadostuje, da se trudimo za širjenje 'evangeljskih vrednot' ... Do zares krščanske evangelizacije pridemo le tedaj, če oznanjamo osebo Jezusa Kristusa" (Katoličani v Evropi, CD 49, str. 12). Krščanstvo brez Kristusa se razblini v nič. On je središče vseh src in cilj zgodovine. Jezus Kristus ima za človeški rod in njegovo zgodovino edinstveno in

enkratno, samo njemu lastno in vesoljno pomembnost (prim. Gospod Jezus 15). Zaradi te "polnosti odrešenja" v Jezusu Kristusu Cerkev ne neha označevati potrebnosti spreobrnjenja k njemu in pripadnosti Cerкви, ki je v svetu naprej živeti Kristus. Dalje moramo poudariti: **Ni Kristusa brez Boga, katerega imenuje Oče.** Kristusa razumemo samo v njegovem odnosu do Boga Očeta, od katerega prihaja in h kateremu nas vodi. Zato tudi velja: **Ni boga, ki ni Bog Jezusa Kristusa.** Kristjani moramo znova odkriti troedinega Boga, Boga razodetja, in na tem temelju graditi svoje življenje. Odnosi med Božjimi osebami so namreč vzor človekovim odnosom do troedinega Boga, do stvarstva in za medčloveške odnose. V nauku o troedinem Bogu je zajet ves nauk o človeku! "Kdor torej ne pozna živega in resničnega Boga, tudi človeka ne pozna" (Kristjani v Evropi, p.t.). Tudi ni krščanstva, ki ne bi bilo žive-

to v Cerкви. Cerkev je dom, v katerem prejemamo vsa sredstva odrešenja, je življenjsko okolje, potrebno za našo osebno rast. Zato ne smemo podležiti poskusom razdora med verniki in cerkvenim vodstvom.

Zato s krščansko vero niso združljivi nazori, ki omalovažujejo moč odrešenja, ki nam ga podarja Bog po smrti in vstajenju Jezusa Kristusa, zatekajo pa se k raznim navideznim nadnaravnim silam, domnevnim kozmičnim in drugim energijam, zvezdam, horoskopom in drugim oblikam praznoverja in sodobnih čarovnij. Z resnično in krščansko vero je prav tako nezdružljivo kakršno koli spogledovanje z reinkarnacijo in drugimi krščanstvu tuji mi nazori o človeški duši in duhu. Človek se ne more odrešiti sam, kajti sreča in zveličanje, h kateremu je poklican, je tako veliko, da si ga sam ne more zagotoviti z nobeno telesno ali duhovno vajo, tehniko ali energijo. Tudi če bi v naravi ali v vesolju že bile kake nepoznane naravne sile, bi se naše krščansko zaupanje ne zanašalo nanje, temveč na Boga, ki je nad naravo in nad celotnim vesoljem. Odrešenje je milost, ki ga po veri v Jezusa Kristusa daje Bog človeku, ki se spreobrne k njemu. Vsako človeško življenje je enkratno, neponovljivo in neprecenljivo vrednosti. Zato se je Bog za vsakega izmed nas učlovečil, umrl in vstal. Noben drug nazor kakor krščanska vera ne vsebuje tako visokega pojmovanja dostojanstva sleherne človeške osebe. To dostojanstvo smo kristjani poklicani varovati in braniti v sebi in v drugih z zvestobo Bogu in Jezusu Kristusu v katoliški Cerкви.

V želji in prošnji, da bi imeli trdno vero, kličemo na vas obilen Božji blagoslov.

VAŠI ŠKOFE

SODOBNO IN TEHTNO O BOGU

ANTROPOLOŠKA IN TEOLOŠKA IZHODIŠČA KRŠČANSKE VERE IN DUHOVNOSTI (17)

ZVONE ŠTRUBELJ

Sprašujem se, če v mentaliteti vernikov in v eklezijski praksi še vedno ni v ospredju ta juridično hierarhična podoba Cerkve in ne tista občestvena, ki nam jo predlaga Drugi Vatikanški koncil. Morda tudi naslov okroglice mize "Tisočletje laikov" izhaja iz te podobe, kakor da bi si morali "laiki" šele izboriti pravico do besede, do odločanja in do izvrševanja svojega poslanstva. V resnici je v Dogmatični konstituciji o Cerкви to precej vprašanje načelno že rešeno. O poslanstvu Cerkve se ne govori več, izhajajoč iz poslanstva in odgovornosti službenega, hierarhičnega dela Cerkve. To bi bilo res, če bi prevladal tekst iz koncilске sheme št. 2, ki ga je 2.500 koncilskih očetov zavrnilo. Zato smo morda ne toliko pred tisočletjem laikov, ampak pred tisočletjem v Cerкви enakopravnih verujočih subjektov, po Svetem Duhu združenih v isto Kristusovo telo. Vi-

vil Gospod med posvečenimi služabniki in ostalimi verniki, predpostavlja edinstvo - glede na to, da so pastirji in verniki povezani v isti krščanski skupnosti". Vsem krščenim pripada deležnost pri Kristusovem trojnem poslanstvu, pravi izrecno kar šestkrat LG - Konstitucija o Cerкви (Lg 10,11,12,34,35,36). Soudeležnost pri Kristusovi duhovniški, preroški in kraljevski službi, ki je skupna vsem krščenim, daje nato možnost vsem stanovom: službenemu delu Cerkve, laikom in redovnikom, da na svoj specifični način (koncil pravi "suo modo") vršijo to poslanstvo. Pri opisu laikov in laičnega apostolata gre torej za opis laikom specifičnih lastnosti. Le-te pa so najprej tiste, ki pripadajo poslanstvu celotne Cerkve: pričevati za Kristusa in za njegovo odrešilno delovanje v svetu in v človeški zgodovini. Ker so laiki na neposreden način navzoči v svetu, pravi Lumen gentium v poglavju o laikih, bodo to skupno poslanstvo celotne Cerkve najlažje izvrševali v svojih poklicnih dejavnostih in v okviru svojih družin. Službenemu delu v Cerкви pa pritečejo njim specifične lastnosti pri izvrševanju istega poslanstva. Zanimivo in novo pri tem je to, da je bistve-

SVETNIK TEDNA

6. FEBRUAR

SILVESTER ČUK

PAVEL MIKI IN DRUGI JAPONSKI MUČENCI

Po vrnitvi s svojega devetega apostolskega potovanja, med katerim je v dneh od 17. do 27. februarja 1981 papež Janez Pavel II. obiskal Filipine in Japonsko, pri splošni avdienci zbranim posređoval svoje vtise s tega potovanja. "Bivanje na Japonskem je bilo posebno pomenljivo," je dejal. Povedati velja, da ima Japonska blizu 125 milijonov prebivalcev, katoličanov pa je le 400.000, vendar pa katoliška Cerkev uživa visok ugled. "Prvikrat so noge rimskega škofa stopile na to otočje," je nadaljeval papež, "kjer se zgodovina krščanstva piše že od časa sv. Franciška Ksaverija: sprva doba silnega razvoja, zatem dolga leta krvavih preganjanj. Ta so razkrila presenetljiv dokaz zvestobe japonskih kristjanov, posebno tistih z območja Nagasakija. Končno pa današnje obdobje, ko Cerkev spet lahko dela brez zatiranja."

Sveti Francišek Ksaverij je na Japonskem deloval v letih 1549 do 1551, krstil na tisoče vernikov in ustanovil več cvetočih krščanskih občin. Njegovo delo na "otoku vzhajajočega sonca" so nadaljevali njegovi sobratje jezuiti in kmalu je bilo na Japonskem 750.000 kristjanov. Cesar Tajkosama, ki je bil sprva kristjanom naklonjen, je leta 1587 potoval po krajih, ki so bili po večini že krščanski. Hotel je, da bi tudi krščanske žene in dekleta stregle njegovi poželjivosti. Ko so se temu uprle, so ga njegovi poganski svetovalci nahujskali proti kristjanom. Tako je cesar podpisal odlok, da morajo misijonarji v šestih mesecih zapustiti Japonsko. Jezuiti so se delali, kot da nameravajo odpotovati z otoka, dejansko pa so se samo preoblekli in se vrnili h krščanskim občinam in previdno nadaljevali misijonsko delo. Leta 1593 so prišli na Japonsko prvi franciškanski misijonarji, ki pa so nastopali preveč hrupno, kar rahločutnim Japoncem ni prijalo. Leta 1596 se je pričelo novo preganjanje, za katero je dal povod nespameten španski mornar. Zasedle ladje je hotel rešiti tovor, ki je po japonskih običajih zapadlo japonskemu cesarju. Začel je groziti, da bo prišel sam španski kralj in bo osvojil Japonsko. Povsod pošlje pred seboj misijonarje, je govoril, nato pride njegovo ladjeve. Ko je cesar Tajkosama slišal te grožnje, je takoj ukazal zgrabit misijonarje in jih obsodil na smrt. V obsodbi je rečeno: "Ti ljudje so kršili prepoved in učili tujo vero. Zato naj jih v Nagasakiju križajo!"

Obsodbo so izvršili 5. februarja 1597. Umrjenih je bilo 26 mučencev. Na prvem mestu vedno navajajo Pavla Mikija, japonskega jezuita; z njim sta umrli še druga dva japonska jezuita, šest je bilo francižkanov, vseh šest španskega rodu, od preostalih 17 mučencev so bili vsi rojeni Japonci in vsi francižkanski tretjeredniki; trije so bili mladoletniki: Ludovik je imel 11 let, Anton 13 in Tomaž 14 let. Med svetnike jih je prišel papež Pij IX. 8. junija 1862. Slovenec smo spomin prvih japonskih mučencev obhajali že od leta 1598 dalje. V naslednjih desetletjih so se jim pridružili številni novi mučenci. Versko svobodo so na Japonskem priznali šele leta 1889.

ni del njihovega poslanstva pomagati laikom pri izvrševanju njihovega specifičnega poslanstva v svetu. V tem so pastirji. Cerkevne službe so torej v smislu prvih krščanskih skupnosti spet postale karizme služenja. LG in drugi koncilski dokumenti že dosledno uporabljajo namesto besede "potestas" - oblast besedo "ministeria" ali "munera", torej naloge, poslanstvo. Izrazito je naglašena beseda služenje.

Pokoncilski razvoj je šel še naprej in to koncilsko artikulacijo med pastirji in ostalim delom božjega ljudstva usmeril v skupnost, ki naj postane nositeljica pastoralnega poslanstva. Obstajajo projekti, kako naj se izvede preobrazba miselnosti po posameznih skupnostih. Kako naj posamezna krščanska skupnost ne bo več samo pastoralno "oskrbovana" skupnost, ampak kako naj postane subjekt, nositeljica pastoralnega poslanstva, z novo razčlenitvijo odgovornosti vseh članov skupnosti, v partnerskem odnosu med službenim osebjem in ostalimi odgovornimi subjekti skupnosti (prim. Bruno Ernsperger, Gemeindeentwicklung, Rott-Stut, Communio 198).

DALJE

5

ČETRTEK,
7. FEBRUARIJA
2002

KRAMLJANJE O KULTURI

FEBRUAR IN NJEGOVA DVA OBRAZA

MAJDA ARTAČ STURMAN

Letošnji februar, resnobnež in šalji-vec, nam kot pravi nagajivec v istih dneh ponuja radoživo pustno sprostitvev in dan slovenske kulture, ki ga vzneseno in slovesno proslavljam Slovinci vsepovsod doma in po svetu. Ljudje smo potrebni obojega, zabave in duhovne obogatitve, in oboje lahko predstavlja izraz naše kulturne identitete, saj se nam v ogledalu februarjskih praznovanj kažeta dva različna obraza naše biti, naše identitete. O pustu se - ob občudovanju živopisanih mask in obrtniško, a naravnost umetelno izdelanih vozov v pustnih sprevodih - nasmejemo vsakodnevnim težavam in se obregamo ob razvade in napake vodilnih političnih mož, ob dnevu slovenske kulture pa se ob Prešernu spominjamo besednih ustvarjalcev, umetnikov in soustvarjalcev kulturno-državne tvornosti našega naroda sploh.

Najbrž bo tudi letos vse potekalo kot že prejšnja leta: otroci, mladi in pustni navdušenci od Ptuja do Dreznice, Rezije, Beneške Slovenije in Krasa si bodo dali duška v pustnih rajanjih in povorkah, na predvečer slovenskega kulturnega praznika bodo v Cankarjevemu domu resnobno podeljevali Prešernove nagrade, osrednja proslava v Trstu in Gorici bo kot repatica za seboj povlekla mirijado proslav in kulturnih prireditev po šolah, kulturnih krožkih in vaških domovih. Isti obrazi se bodo srečevali tu in tam na različnih Prešernovih proslavah in morda modrovali o (ne)uspešnosti kulturne ponudbe, ki ne more konkurirati masovni angažiranosti in prisotnosti ljudi na pustnih povorkah in zabavah.

Nič novega pod soncem, a vendar marsikdo pri sebi tiho razmišlja, v kakšnih vodah plave zamejska barka. Nesporo je dejstvo, da kozarec ni

poln, ali drugače povedano, blagajne kulturnih in drugih zamejskih ustanov so prej prazne kot polne, da človek ne ve, s katerega zornega kota naj bi to stanje ocenjeval. Če se ti smeji nalito vince, vidiš neutrudne, razdajajoče se kulturne delavce, pevovodje, šolnike, športne organizatorje, predavatelje in vse, ki se na vseh koncih trudijo za ohranjanje kulturne dejavnosti in slovenstva po vaseh in v mestih, če pomisliš na prazni del kozarca, ki je bil tako ali drugače izpit, pomisliš na slabo obiskana predavanja, na kulturno mrtvilo med mladimi, na hirajoče osnovne šole in vrte v nekaterih vaseh, na generacijo piscev, ki je ni ali je ne mara in ne more biti, na vse skromnejše publikacijske možnosti v zamejstvu. Morda je res, da smo se v splošnem poplitali in da zmoremo ljubiteljsko, udarniško, prostovoljno, približno udeleževanje in da je čedalje manj prostora in posluha za kultivirano, kvalitetno, načrtovano, natančno. Seveda pri vsem tem posplošujem, a ne morem mimo dejstva, da je včasih pri nas izhajalo več revij, da so ljudje nedvomno več brali, da je bilo izražanje preprostega človeka bolj sočno slovensko in da je bil jezik medijskega poročanja manj prepreden s kalki. Ne gre tu za pesimizem ali skepsa, prejkone za realizem.

Na eni strani delujejo nekateri zelo aktivni posamezniki, ki kot spiritus agens dajejo vitalnega zagona skupinam ali društvom in seveda vidno pri-

pomorejo k dvigu kulturne, stanovske ali narodnostne zavesti neke skupnosti, na drugi strani brezoblična masa tone v morju poplitenja, udobnosti in konformizma, ki se kaže tudi v prilaganju večini, zlasti v rabi jezika. Žal se to dogaja tudi na ravni zelo pomembnih slovenskih ustanov in institucij (tako v zamejenem zamejskem kot tudi v omejenem osrednjem slovenskem prostoru).

Pa pogledjmo polno polovico kozarčka! V pustnem času se razžiči druga plat slovenskega človeka, tista vesela in radoživa, navezana na ljudsko izročilo in povezana s prostovoljnim delom, z delom v skupnosti ali v skupini, ki je za nagrado na sprevodu pripravljena žrtvovati veliko prostega

časa. Morda je prav ta združevalni in socializacijski moment tisti, ki daje naboj pustnemu udeleževanju. Pri tem pa obžalujem dejstvo, da vaška društva k temu delu pritegujejo mlade tudi v času, ki bi ga morali posvetiti drugim dejavnostim, še predvsem šoli. Tako se v pustnem času - na pustno soboto, torek ali pepelnico sredo - na marsikateri višji šoli izprazni razredi, ki že običajno niso polno zasedeni.

Kultura pa je navezadnje večplasten pojem, v katerega vključujemo najrazličnejše aspekte nekega naroda, od stanovanjske do prehrabene in socializacijske kulture. H kulturi nekega naroda sodi zelo razvejana pojavnost, ki narod definira in ga umešča v geografski in duhovni prostor. V tem smislu so zanimiva opažanja Igorja Škamperleta, ki je bodisi na okrogli mizi o slovenstvu meseca maja (v organizaciji društva Premik) kot tudi v predzadnji številki revije Škrat prodorno očrtal specifične lastnosti slovenskega naroda, slovenske identitete in kulturne tradicije ter med drugim poudaril svojevrsten slovenski odnos do narave, do gora in letnih časov.

Za zaključek: oba praznika, tako pust kot dan slovenske kulture, sta povezana s simboliko letnih časov, z brstenjem in prebujanjem. Umeščata se v predpomladni čas, ko se je še v davnih časih izganjala zima, in predstavlja prebujanje iz dolgega spanja, prvi prebujanje narave, drugi prebujanje narodne zavesti. Zavesti slovenskega naroda, ki je v času pomladi evropskih narodov dobil v Prešernu idealnega glasnika domoljubja, humanosti in sožitja, obenem načel v mojstrsko prepletenem Vencu idealni izraz svoje kulturne identitete in v "mokrocvetičih rož'cah" njegove poezije svoje duhovne korenine, iz katerih poganjajo in brstijo raznoliki cvetovi narodovega kulturnega snovanja in udeleževanja. Ob Cankarjevi beli krizantemi tudi papirnati živopisani cvetovi pustnih mask in vozov.

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 8.2. DO 14.2.2002)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvenca za Gorisko 97.5, 91.9, 90.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino

Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu

RADIO SPAZIO
103

vsak dan, razen ob nedeljah, od 20. do 21. ure. Spored:

- **petek, 8. februarja** (v studiu Anka Černic): Z vzhoda do juga: Različni glasovi sveta: potovanje med kraje in ljudi, da bolj spoznamo pisanost našega planeta. Gost je Predrag Matvejevič. - Prislusnimo zborovski glasbi: Slovenski komorni zbor iz Ljubljane poje Hubadove priredbe ljudskih pesmi. - Za prijeten konec tedna: slovenska narodnozabavna in zabavna glasba.

- **Sobota, 9. februarja** (v studiu Jan Leopoli): Rubrika: 103 besede. O prekomerni teži bo spregovorila farmacistka Beba Rinelli. - Poutpourri tujih viz - **Ponedeljek, 11. februarja** (v studiju Andrej Baucon): Glasbeni mozaik z Andrejem: slovenska lahka in narodna glasba.

- **Torek, 12. februarja** (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

- **Sreda, 13. februarja** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Tudi Vrtovin pred 1000 leti. - Izbor melodij.

- **Četrtek, 14. februarja** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: 31. festival narodnozabavne glasbe - Števerjan 2001, ki je bil med borovci v Števerjanu 6., 7. in 8. julija 2001. Koncert skupine Čuki. - Glasba iz studija 2.

RADIO OGNJIŠČE

Vsako soboto je od 17. do 18. ure oddaja *Slovinci v Italiji*, ki jo ureja in vodi Martina Slavec.

Oddaja sledi aktualni problematiki v zamejstvu z zanimivimi pogovori. Uro pred oddajo so čestitke in pozdravi naših poslušalcev, kjer lahko svojo čestitko brezplačno pošljete v eter. Telefon: 00 386 5 62 81 114.

Nova oddaja *Graditelji* je na sporedu vsako nedeljo ob 10.30. Predstavlja najpomembnejše primorske graditelje slovenskega doma, ki so vse svoje moči zastavili za obrambo slovenstva. Dokumentarno feljtonsko oddaja skuša predstaviti zamolčane in pozabljene Primorce, med katerimi je veliko duhovnikov. V nedeljo, 10. februarja, bo oddaja o politiku Engelbertu Besednjaku.

V *Temi tedna* 14. februarja ob 17. uri bo govor o Kanalski dolini. Mussolini in Hitler sta se dogovorila, da bo sta vsem Nemcem v Italiji in vsem Italijanom v Nemčiji omogočila "vrnitev v domovino". Poleg Nemcev so se za "vrnitev" v Tretni rajh odločali tudi Slovinci. Zakaj in kako? Kakšna tragična usoda je Slovence zadela v rajhu? Na ta in druga vprašanja bo odgovorila oddaja z gostoma Raikom Dolharjem in Vido Gorjup Posinkovič, ki sta pripomogla k izdaji knjige o Kanalski dolini na predvečer začetka svetovne vojne. Med oddajo bosate lahko postavljali tudi vprašanja po telefonu: 00 386 5 62 81 114.

Radio Ognjišče lahko poslušate na UKV frekvencah 107,5 - Sveta Gora (Goriška in Furlanija) in 91,2 - Tinjan (Trst). POZOR: Oddajnik na Tinjanu je po novem močnejši, tako da je slinost na Tržaškem boljša kot prej!

SPLETNA STRAN WWW.NCQ.IT

Od tega tedna dalje deluje portal www.ncq.it, ki želi postati privilegirano mesto interaktivne izmenjave informacij o odnosih med Gorico in filmom. Kinoatelj je jeseni izdal knjigo Sandra Scandolare *Nostro cine quotidiano*, večplastno raziskovalno delo se s to zanimivo spletno stranjo nadaljuje.

RAZSTAVA DAVIDA PINTARJA V LJUBLJANI

NAŠE KRAJINE

Dne 14. decembra lani so v prostorih Svetovnega slovenskega kongresa v Ljubljani odprli slikarsko razstavo Davida Pintarja, ki je doma iz Števerjana. Razstava se je medtem že zaključila, njeno odprtje tistega večera pa je prešlo v prijeten zamejski večer. Na slovesnosti sta spregovorila podpredsednik Svetovnega slovenskega kongresa Tomaž Pavšič in predsednik njegove konference za Italijo Marjan Terpin, v kulturnem sporedu pa so z glasbenimi točkami sodelovali slikarjevi otroci. Pevska skupina Akord iz Podgore pod vodstvom Mirka Špacapana je izvedla krajski koncert, strokovno poročilo o razstavi pa je podal umetnostni zgodovinar Marko Vuk. V nadaljevanju objavljamo njegov poseg. (Ured.)

Ena od prvih nalog Svetovnega slovenskega kongresa je na različnih področjih ustvarjanja povezovati Slovence, najsi bo v matični domovini, zamejstvu in zdomstvu. V ta okvir sodi tudi slikarska razstava Davida Pintarja, doma iz Števerjana v Brdih, iz tistega dela, ki je danes pod Italijo. V tem kraju je rodil 26. novembra 1959, srednje umetnostno šolo je obiskoval v Gorici in si pridobil diplomu učitelja risanja, kasneje pa se je izučil še za bolničarja. Življenjska pot ga je zanesla v kraj Siror na Tridentinsko, v Goriški sorodno kulturno raznoliko območje, tam je tudi zaposlen kot bolničar. S slikanjem se ukvarja v prostem času, razstavljal pa je že na

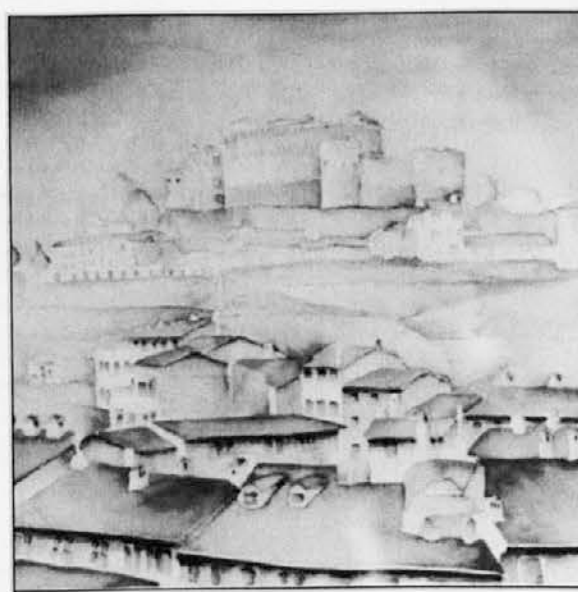
Tridentinskem, prav tako na Goriškem, in sicer v Katoliški knjigarni v Gorici in v Sedejevem domu v Števerjanu.

Ob ogledovanju njegovih del začutimo v tradiciji zasidranega slikarja, a solidno šolanega in veččega občutljive slikarske tehnike, kot je akvarel, ukvarja pa se tudi z gvašem in risbo. Vsebinsko pa je razpet med rodna Brda in Tridentinsko, kjer si je ustvaril dom in družino. Njegovega opusa vsekakor ne moremo razumeti brez poznavanja briške resničnosti, značilne po neštevilih gričih z vinogradi, starodavnimi naselji na njihovih vrhovih in s še ohranjenimi prviniami tradicionalne ljudske arhitekture. Slikar pa posega tudi v bližnjo okolico Brd, zlasti v Gorico, in na Tridentinsko. Vsi našeti kraji z značilnim urbanizmom in arhitekturo nudijo slikarju hvalne motive.

David Pintar je v osnovnem izhodišču realist, a ne gre tu za enostavno "fotografsko" odslikavanje izbranega motiva, marveč za premišljeno izbran izrez, svojstveno topel kolorit in rahlo stilizacijo, ki pa se izogiba modernističnim pretiravanjem. Kot v nekakšnih sanjah se pred nami nizajo utrinki iz Brd z razgibanim gričevjem in tipično arhitekturo s hišami, ki so pokrite s korci, mediteranska okna imajo značilne škure (polkna), v nadstropjih hiš so ganjki, na dvorišča vodijo mogočni portali, imenovani portoni, na Krasu pa kalone. Značilen arhitektonski mo-

tiv so v Brdih tudi vodnjaki, slikar Pintar pa nam predstavlja tudi bolj umetniško oblikovano fontano s Tridentinskega; kljub prevladujočim motivom iz rodni krajev mu niso tuje tudi arhitektonske značilnosti te podalpske dežele, kjer si je ustvaril svoj drugi dom.

Čeprav že dolgo živi v tej deželi, pa ga njegova misel vedno spet vleče v Brda, še posebej v Števerjan, ki ga upodablja tudi v rahlo nadrealističnih kompozicijah z odlomki iz njegove tradicionalne dediščine in kulture: to so predvsem domači zvonik v sedanji in nekdanji podobi, števerjanska župnijska cerkev sv. Florijana, vaška lipa, pil s sveto podobjo, različni glasbeni instrumenti, ki slikarja spominjajo na vsakoletni festival narodnozabavne glasbe, iz ozadja pa prosejajo obrisi Gorice. Včasih upodablja tudi značilna kmečka opravila, zlasti trgave. Tudi pri Pintarju se srečujemo s tipičnim pojavom v doživljanju izseljencev, ki se vsaj miselno in duhovno vračajo v domače kraje in to navzven izražajo v umetniški obliki. Povezava s tradicijo pa je pri umetniku vidna tudi pri nekaterih detajlih, kot so

s folklorno ornamentiko okrašeni robovi nekaterih slik, ali pa tudi taka posebnost, kot je uporaba starih odsluženih kosov pohištvenega lesa za domiselne okvire.

Vsekakor gre pri akvarelih in risbah Davida Pintarja za prepoznaven opus, izhajajoč iz tradicije, ki pa se na drugi strani spogleduje tudi z nekaterimi postmodernimi principi, včasih s kar nadrealističnimi poudarki. Opazujoč celoto pa se slikar izkazuje kot suveren upodabljaev arhitekture. Pri Davidu Pintarju gre v primorskem prostoru za razmeroma manj znano ime, ki v večkulturni prostor obširnega zemljepisnega pasu pod Alpami vnaša zanimivo izkušnjo.

SSG / TISKOVNA KONFERENCA

ZAČETEK POSTOPKA ZA BEATIFIKACIJO MSGR. JAKOBA UKMARJA

GLEDALIŠČE V TEŽAVAH

JADRANKA CERGOJ

Spremembe v programu, črtanje treh predstav, zamenjava ene, neznanke v zvezi s financiranjem ustanove, manjkajoča strokovna delovna mesta. Pri vsem tem pa pozitivna nota uveljavljanja ustanove v italijanskem kulturnem miljeju: to so bile glavne točke tiskovne konference, ki jo je Slovensko stalno gledališče sklicalo v petek, 1. februarja, z namenom, da bi širši javnosti pojasnilo položaj, stisko in težave v zvezi z ustanovo, ki spada med najpomembnejše kulturne dejavnike slovenske manjšine in tržaškega kulturnega življenja nasploh.

Uvodoma je spregovoril predsednik SSG Filibert Benedetič, ki je uokviril problem neurejenega položaja, v katerem se nahaja gledališče in zaradi katerega je nujno preveriti stanje z neposredno soudeležnostjo dežele Furlanije-Juljske krajine, Občine Trst in Pokrajine Trst, kot je bilo napisano v resoluciji, ki jo je sprejela Skupščina ustanovnih članov SSG. Prispevki za leto 2001, ki so po zakonu opredeljeni in odobreni, niso bili s strani Občine in Pokrajine še niti dodeljeni, obe ustanovi neprestano zavlačujeta z izpolnjevanjem že sprejetih obveznosti. Zaradi teh težav se postavlja vprašanje slehernega programiranja, ki pa je nujno potrebno. Gledališče torej nima še nobene gotovosti glede prispevkov za leto 2001, niti za leto 2002 in ne more zato z jasnimi temelji graditi programa za triletnje 2003-2005.

Besedo je nato prevzel ravnatelj SSG Marko Sosič, ki je takoj v začetku ugotovil, da zaradi težav s financiranjem se "gledališče ne more razvijati v tako gledališko hišo, kakršno si je nadejal oblikovati ob svojem prihodu. Tako namreč, ki bi jo sleherni član naše skupnosti imel za svoj ponos". Ravnatelj je dalje opozoril na probleme v zvezi z manjkajočimi strokovnimi delovnimi mesti, ki so nujna za profesionalno delovanje gledališča in brez katerih je težko izpolniti zastavljene cilje. Problem se v zvezi s tem postavlja tudi z igalskim ansambлом, ki ga je potrebno utrditi in generacijsko obogatiti; ob tem pa je bil tudi zastavljen cilj profesionalne gledališke šole, ki bi služila za oblikovanje in udržitve igalskih kadrov. Zaradi vseh omenjenih težav je bilo gledališče prisiljeno ukrepati z nekaterimi programskimi spremembami: igro, ki je izpadla v prvem delu sezone, bodo nadomestili s komedijo A. T. Linhart *Županova Micka* v režiji Vita Tauferja in v produkciji gledališča iz Kranja. Sledila bo napovedana predstava *Zločin na Kozjem otoku* Uga Bettija v režiji Jerneja Lorencija. V drugem delu sezone pa je bilo gledališče prisiljeno črtati delo A.P. Čehova *Ivanov* in trenutno tudi delo Eve Ensler *Monologij vagine*; namesto Svevove Marijine avanture pa bo na sporedu komedija Georga Buchnerja *Leonce*

in *Lena* v režiji Paola Magellija. Slednji je zreziral tudi predstavo *Mesec dni na kmetih* v produkciji gledališča Gavella iz Zagreba, ki bo v gosteh v soboto 9. marca. Ob gostovanju zagrebškega gledališča se bo pričel tudi 24-urni maraton v sodelovanju s predstavniki vseh italijanskih in slovenskih gledališč, glasbenih in plesnih skupin ter posameznih avtorjev, ki bodo našemu gledališču stali ob strani, da bi dostojanstveno opozorili vso javnost na nevzdržno situacijo.

Pred vsem tem pa bo Slovensko stalno gledališče v režiji samega ravnatelja realiziralo dve od predvidenih treh predstav, ki bi sestavljale trilogijo *Za grisljaj ljubezni*: odpadle bodo Strniševe *Žabe*, kljub temu pa bosta izvedeni ostali dve predstavi: priredba romana Slavence Drakulič *Okus po moškem* v interpretaciji Maje Blagovič in kratko delo kitajskega avtorja Lu Xuna *Norčevi zapiski* v interpretaciji Aleša Kolarja. "Predstavi povezuje tako Marko Sosič - skupna misel o strahu in tesnobi, ki prežemata posameznika naše družbe in našega časa, iz katerih se rojevajo ekstremna čustva, iz katerih človek preprosto ne more izstopiti. Obe spadata v monodramsko formo in bosta skupno uprizorjeni, prva v pododruju, druga pa na stranskem odru." Premiera bo v petek, 8. februarja, s pričetkom ob 20.30, zaradi omejenih prostorov pa je treba vstopnice rezervirati na gledališki blagajni.

Ob nevihtah pa včasih tudi zasije sonce nad gledališčem: pokazali so se namreč prvi sadovi zastavljene poti, ki je peljala k ovrednotenju gledališča tudi v zavesti širšega tržaškega občinstva in k uveljavitvi znotraj italijanske gledališke stvarnosti izven Trsta: gledališče bo namreč s Krvavo svatbo gostovalo v L'Aquila in tudi v Vidmu. Ob tem bo aprila letos v Trstu potekalo srečanje evropskih kulturnih delavcev združenja IETM (Informal european theatre meeting), katerega član je od letos tudi Slovensko stalno gledališče.

Ob koncu si je Sosič zaželel še večjo podporo in pozornost s strani Ministrstva za kulturo Republike Slovenije in ob tem naznanil, da bo sicer svoje delo posvetil vsebinsko-umetniškimi smernicam za novo triletnje, kot ravnatelj in umetniški vodja pa bo svoj načrt izvajal le do pomladi leta 2003.

Ob koncu je predsednik Benedetič poudaril, da gledališče ne zahteva dodatnih podpor in sredstev, želi si samo, da bi ji bilo dodeljeno to, kar je po zakonu že določeno, tudi spričo dejstva, da izpolnjuje gledališče, kljub težki situaciji, v kateri se nahaja, vse parametre, ki jih morajo izpolnjevati vsa stalna gledališča v Italiji.

Gledališče se torej nahaja na težki prelomnici in ravnatelj upa, da "bo lahko usmerilo vse moči k dokončni profesionalizaciji notranje strukture in si enkrat za vselej zagotovilo stalna sredstva za nemoteno delovanje".

ZVEST BOGU, CERKVI IN LJUDSTVU

IVAN ŽERJAL

"O Bog, v svojem služabniku Jakobu Ukmarju si dal svojemu ljudstvu zvestega pastirja in pogumnega pričevalca za vero v času preizkušnje; prosimo te, proslavi ga pred vesoljno Cerkvijo, da bo pred nami še močnejše zablestel njegov zgled in bosta ob njem rasla naša vera in tvojo očetovsko previdnost in zaupanje v Marijino varstvo. Po Kristusu, našem Gospodu. Amen"

Tako se glasi molitev za beatifikacijo msgr. Jakoba Ukmarja, ki so jo prvič zmolili na slovesnem prvem umestitvenem zasedanju posebnega cerkvenega sodišča v torek, 5. t.m., na sedežu tržaške škofije. S tem se je tudi uradno začel postopek za beatifikacijo msgr. Ukmarja. Tržaški škof msgr. Evgen Ravignani je v svojem nagovoru poudaril Ukmarjevo ponižnost, iskanje bližine z Bogom, duhovno modrost, biblično in teološko izobrazbo, dramatične trenutke, ki jih je doživljal, in tudi trpljenje, ki ga je dostojanstveno prenašal. Krepost, ki je bila za msgr. Ukmarja najbolj značilna, je še dejal msgr. Ravignani, pa je bila zvestoba. Bila je to zvestoba svojemu Gospodu, kar se je kazalo predvsem v goreči molitvi, dalje zvestoba svoji Cerkvi, kateri je bil msgr.

Ukmar vedno pokoren, tudi v težkih trenutkih, kot npr. ko je služboval v Ricmanjih v času istoimenske afere v začetku 20. stoletja, ali pa v tragičnih okoliščinah, ko je bil leta 1947 težko ranjen v Lanišću. Nazadnje je bil Jakob Ukmar zvest svojemu slovenskemu ljudstvu, saj je branil njegov jezik, njegovo kulturo in njegovo versko tradicijo. Msgr. Jakob Ukmar živi v hvaležnem spominu Cerkve in tudi vseh tistih, ki so se od njega naučili zglednega življenja in opravljanja duhovniškega poklica.

Predlog za beatifikacijo msgr. Jakoba Ukmarja so januarja lani iznesli tržaškemu škofu slovenski duhovniki. Za postulatorja je bil takrat imenovan škedenjski kaplan Dušan Jakomin, ki je 17 let preživel skupaj z Ukmarjem in bil tudi njegov osebni tajnik. Ob priložnosti tradicionalne maše hvalečnice slovenskih vernikov v stolnici sv. Justa novembra lani je škof Ravignani oznanil, da je Sveti Sedež dal svoje privoljenje ("nihil obstat"), da se proces za beatifikacijo začne. Tako je škof imenoval člane posebnega cerkvenega sodišča: po pravilih je predsednik slednjega vedno škof, ki pa je za sodnika delegata imenoval msgr. Libera Pelaschiarja. Cerkevni pravdnik je msgr. Marij Gerdol, sicer vodja Slovenskega pastoralnega središča v Trstu. Notar je katinarski župnik Anton Žužek, njegov pomočnik pa borštanski župnijski upravitelj Maks Suard. Razen slednjega, ki je

bil zadržan zaradi šolskih obveznosti (prisegel bo naknadno), so vsi ostali - skupaj s škofom in postulatorjem Jakominom - slovesno prisegli na tokovem umestitvenem zaseda-

nju. Tega se je udeležilo lepo število ljudi, zlasti Slovencev, na začetku pa je prisotne nagovoril postulator Dušan Jakomin, ki se je tudi zahvalil škofu, da je sprejel predlog o Ukmarjevi beatifikaciji, ter podal tudi kratek življenjepis kandidata za čast oltarja. Prisotni so v latinščini zapeli Pesem v čast Svetemu Duhu, v slovenščini pa S skupno pesmijo prosimo, nakar je škofijski kancler Vittorio Cian prebral pismo, v katerem Sveti sedež daje svoj "nihil obstat" za začetek procesa beatifikacije in škofov odlok o umestitvi posebnega sodišča. Na torkovi slovesnosti so prebrali tudi pismo nadškofa msgr. Loris Capoville, svojčas enega najtesnejših sodelavcev papeža Janeza XXIII., v katerem izraža svoje zadovoljstvo ob začetku beatifikacijskega postopka in poudarja, kako je bil Jakob Ukmar eden prvih dragocenih svetovalcev pri pripravah Drugega Vatikanskega koncila.

Sedaj bo sodišče začelo z delom (prvi delovni sestanek je bil že v torek, 5. februarja, takoj po umestitveni slovesnosti). Prislunilo bo pričam, zbiralo bo dokumente in jih prevajalo. Njegovo delo naj bi trajalo kar nekaj let, nakar bo vse zbrano gradivo odposlano v Vatikan, kjer se bo postopek nadaljeval.

Če se bo tudi srečno zaključil, bomo Slovenci v Italiji dobili svojega prvega blaženega.

7
ČETRTEK,
7. FEBRUARJ,
2002

SESTA ŠTEVILKA PASTIRČKA

RAZSTAVA V KULTURNEM DOMU

V PUSTNI ŠEGAVOSTI

Razigrano pustno veselje se je polastilo tudi *Pastirčka*, ker ve, da si bodo njegovi prijatelji te dni natakili maske in, preoblečeni v najrazličnejše šeme, šegavo rajali, plesali in se verjetno prenaedli pustnih krofov, mišk... Prav zaradi tega je na prvi strani njegove februarke številke pesmica V. T. Arharja *Ukaz*, v kateri pust, prisma, ukazuje, naj na njegov god vsi malce ponorijo. Le da ne bodo ob koncu pustovanja žalostni kakor mala Tina, v zgodbi Stanislave Hiršel Malmenvall, ki po pustu ni bila več princeska. Pustno razpoloženje vre iz nekaterih izmed devetnajstih risbic *Pastirkove pošte*, ki prinaša tokrat predvsem raznolike prispevke učencev s prelepega Krasa. Od tod prihaja tudi *Pastirkov časnikar* meseca: Elena Costariol, četrtošolka OŠ P. Voranc iz Dobrek. Častni naslov je dosegla s prispevkom *Mala miška Tina in jaz*. Čestitamo!

Kdor bi rad bil za pust čisto izviren, si lahko izdelata papirnato masko-pujška z natančnimi Pikinimi navodili.

Sicer pa se pust kaj kmalu prevesi v resnobni post, kot pripoveduje izpolnjevanca Karmen Smodiš. Najnovejša številka *Pastirčka* zato ni samo pustno obarvana, v njej še zmeraj kraljujejo zimski motivi, kot v nežni *Beli pesmi Zore Saksida*,

v pravljici za najmlajše, *Mojci Pokrajculji*, in v zimski igrici, s katero se bodo mali bralci pozabavali po končanih domačih nalogah. Sprostili se bodo tudi ob branju pesmice *Pastirkov koledar*, v kateri so v kratkih stihih nadrobiljene značilnosti posameznih mesecev, z razvozlanjem zank, z barvanjem risbic in ob *Packovih spakah*. Na *Pastirkovih straneh* bodo odkrili še nočni svet netopirjev, slovenske izraze za telovadno orodje, ki bodo izredno dragoceni pri šolskih urah telesne vzgoje. Preverili bodo svoje znanje Sv. pisma s pravilnim odgovorom v rubriki *Iz knjige življenja*. Zgodbica Marize Perat *Mojster Jaka in palčki* jim bo razkrila, kaj je svetoval palček Malček; po navetu *Superkuhar Harija* pa si bodo pripravili še sladki napitek in medtem pogledali na knjižno polico, na kateri je ilustrirana knjižica Anje Štefan *Lešniki, lešniki*, ter dopolnili pesmico o polžku. Veselo branje!

MAKRO FOTOGRAFIJE PRIMOŽA BRECLJA

Še nekaj dni bo v goriškem Kulturnem domu na ogled fotografska razstava ajdovskega fotografa Primoža Breclja, ki se neposredno sicer poklicno ne ukvarja s fotografijo, a je postal odličan fotograf tudi zaradi svojega dela v Pilonovi galeriji v Ajdovščini, kjer sicer je zaposlen. Primož Breclj v Kulturnem domu v Gorici predstavlja niz barvnih fotografij večjih dimenzij, ki so vse makro fotografije, se pravi, da so to fotografije, ki jih avtor posname z objektivom, ki fotografirani predmet izjemno približa.

Prav je, da že takoj v začetku povemo, da je z makro fotografijami navadno velik križ, ker so to fotografije, ki najbolj delijo gledalce, in sicer na tiste, ki jih izjemno ljubijo, in na tiste, ki jih ne marajo. To pa predvsem zato, ker imamo v trenutku, ko slišimo za makro fotografijo, navadno pred očmi ogabne muhe, žuželke in cele vrste bakterij in klopov, tudi virusov, ki so od blizu in povečani do onemoglosti zares grozljivi navadnemu človeku.

Brecljeve makro fotografije pa so čisto nekaj drugega, saj nam prikazujejo svet, ki navidez nima nobene zveze s stvarnostjo. Narobe! Primož Breclj

je svoje fotografije, ki delujejo kot abstraktna in izjemno barvita, naravnost živopisna likovna umetnost, posnel v obrtni delavnici prijatelja, ki je umetniški steklar. Gre torej za makro fotografije barvnega stekla, ki je fotografirano z močnim objektivom, ki posname izjemno majhen detalj, predvsem pa lomljenje barv v steklu. Tako nam Breclj predstavlja dvajset večjih barvnih fotografij, za katere bi lahko rekli, da so na meji med abstraktno in psihedelično umetnostjo, če ne bi vedeli, da gre za makro fotografijo.

Tako so pred nami samo-svoje, predvsem pa fotografije izjemno živih in fantastičnih barv, ki imajo neko svojo notranjo harmonijo in na gledalca delujejo vse prej kot pomirjevalno. Neverjetno je namreč dejstvo, kako divje barve lahko obstajajo v steklu, pa naj gre za rdečo ali rumeno in vse ostale "močne, vroče" barve. Samo dve fotografiji, na katerih prevladuje modra v vseh odtenkih, sta pomirjevalni, za navadnega gledalca takoj sprejemljivi. Pred ostalimi imajo vtis, da gre za prikazovanje fantastičnega, celo sanjskega sveta v živobarvni paleti.

JUP

VRAČA SE V LJUBLJANO

SLOVO ANTONA RUPNIKA

Veleposlanik Anton Rupnik, ki je bil v zadnjih letih prvi namestnik generalnega direktorja Izvršnega sekretariata Srednjeevropske pobude v Trstu - v tem svojstvu je imel pomembno vlogo na nedavnem lanskem vrhu SEP v našem mestu - se vrača v Ljubljano. V obdobju bivanja v Trstu se ni le omejil na svoje institucionalne naloge in odgovornosti, ampak se je, kolikor sta mu to dopuščala služba in čas, živo vključil v družbeno in kulturno življenje naše skupnosti. Večkrat smo ga videli, kako je obiskoval večere v Društvu slovenskih izobražencev (tu so tudi predstavili njegovo knjigo Tretji Rim) ali v Slovenskem klubu, kjer je tudi aktivno posegal v razpravo. Nepogrešljiv udeleženec je bil tudi na večjih slovesnostih in kulturnih prireditvah v Trstu, pa tudi v Gorici in Čedadu. Ob slovesu je veleposlanik Rupnik naslovil na zamejske rojake poslovlilno pismo, ki ga v celoti objavljamo.

Dragi zamejski rojaki in prijatelji!

Stiri leta mojega dela in bivanja v Trstu so pri koncu in kot veleva red, se vračam v Ljubljano na zunanje ministrstvo.

Čeprav me uradni delokrog v Izvršnem sekretariatu Srednjeevropske pobude po svoji naravi ni usmerjal na stike in sodelovanje s slovenskimi rojaki na Tržaškem, pa moram reči, da sem imel prav to možnost pred očmi, ko sem se odločal za delo in bivanje v Trstu. Kot Štajerca me je življenjska pot že pred desetletji tesno povezala s Primorsko (Vipavsko) in sem si toliko bolj želel približe spoznati tudi življenje naših zamejskih rojakov.

V Trst sem prišel v tem pogledu brez predhodnih izkušenj in poznavanja posebnosti našega življenja tukaj. In takoj me je prevzelo. Koliko je le bilo mogoče, sem obiskoval gledališke, glasbene prireditve in še posebej diskusijske večere v obeh osrednjih domovih. To je bila zame velika obogatitev!

S tržaškimi rojaki sem včasih sicer moral deliti njihovo utemeljeno zagrenjenost, češ da se v širši javnosti matične Slovenije premalo zanimamo zanje v zamejstvu - hkrati pa sem večkrat bil tudi prisiljen braniti svojo slovensko državo pred preveč enostranskimi očitki, češ da premalo misli na zamejske rojake, ko dela politiko z italijansko državo.

Ko sem se udeležil veličastnega (protestnega) majskega zborovanja na trgu pred svetim Antonom, sem lahko v živo spoznal, da, kadar se zamejski rojaki znajo sami "dvigniti", takrat je lahko tudi njihova država zaščitnica toliko močnejša.

Oba z ženo Sonjo sva si v Trstu pridobila kup nepozabnih prijateljev. Zelo sva bila vesela, kadar so naju vsaj nekateri med njimi obiskali na najinem tržaškem stanovanju ali pa tudi na vipavskem vikendu na Erzelju; enako bova vesela, če se naju boste spomnili in naju obiskali tudi v prihodnje.

Skoraj nemogoče nama je bilo se posloviti od vseh na način, kot bi to midva želela. Zato mi

FOTO KROMA

dovolite, da v tej obliki v imenu naju obeh rečem: Na svidenje v Sloveniji!

Vsega dobrega in držite skupaj!

ANTON RUPNIK

Trst, 30. januarja 2002

Ob tem naj s strani našega časopisa dodamo svojo iskreno zahvalo veleposlaniku Antonu Rupniku za tako pristrčno poslovlilno pismo in za to, da je živo in prizadeto spremljal življenjski utrip naše skupnosti. Obenem mu želimo veliko osebnega zadoščenja in uspehov na novem službenem mestu, zakoncema Rupnik pa še veliko sreče v življenju.

OSTRE POLEMKE IN PISMO PREDSEDNIKU CIAMPIJU

POLEG IZKAZNIC ŠE STATUT TRŽAŠKE POKRAJINE

Ravno v dneh, ko se je na Padričah odvijala programska konferenca Slovencev v Italiji, je našo skupnost pretresel nov dogodek, ki še enkrat potrjuje odnos tako državnih kot krajevnih oblasti do naše problematike in naših pravic. Tržaški pokrajinski svet je prejšnji teden namreč črtal iz novega statuta člen o uradu za prevajanje. Gre za člen, ki bi v bistvu izpolnjeval določila zaščitnega zakona, ki med drugim predvideva uvedbo prevajalskih uradov v krajevnih upravah. Za njegovo vključitev v statut so se predhodno dogovorili vsi načelniki svetovalskih skupin, na seji skupščine v četrtek, 31. januarja, pa so ga s tesno večino (odločilen je bil glas predsednika pokrajinskega odbora Scocimarra) zavrnili. Tako smo Slovenci v statutu prisotni le v prvem členu, in še to v precej ohlapnem in neobvezujočem besedilu, kjer med drugim piše, da pokrajina izvaja vse funkcije, primerne "za uveljavljanje interesov in potrebe skupnosti", še posebej pa za zaščito slovenske manjšine. Statut sicer ni bil dokončno odobren, ker je za to manjkala dvotretjinska večina, že na prihodnji seji pa ga bodo lahko sprejeli le z navadno večino.

Črtanje člena o prevajalskem uradu iz statuta je predvsem sad pritiska predstavnikov Nacionalnega zavezništva, pri čemer sta najbolj ostro nastopili svetovalki Angela Brandi (sicer tudi odbornica za šolstvo občine Trst) in Alessia Rosolen.

Nadaljuje pa se polemika o odloku notranjega ministra Scajole o osebnih izkaznicah v občinah Dolina, Devin-Nabrežina, Zgonik in Repentabor. Župani prizadetih občin - Boris Pangerc, Marino Vocci, Mirko Sarđo in Aleksij Križman - so se odločili, da Scajolov odlok za zdaj ne bodo izvajali in da torej enojezičnih izkaznic ne bodo izdajali tistim občanom, ki bodo zanje zaprosili. Ob tem so omenjeni župani tudi pisali županoma Trsta in Milj in ju vprašali, ali mislita spoštovati pravice tamkajšnjih Slovencev, s posebnim ozirom na odprtje uradov za občane slovenske narodnosti. Zadeva je med drugim povzročila protestno noto Slovenije Italiji, sicer so se župani srečali tudi s tržaškim prefektom Vincenzom Grimaldijem, slovensko konzulko v Trstu Jadranko Šturm Kocjan in z državno sekretarko Magdaleno Tovornik, pisali pa so tudi italijanskemu predsedniku Ciampi. S prefektom

Grimaldijem se je sestala tudi delegacija tržaške Slovenske skupnosti, ki sta jo sestavljala pokrajinski tajnik Peter Močnik in podtajnik Marko Šavron. Opozorila sta na vrsto dogajanj, ki kažejo na neizvajanje zaščitnega zakona in na kratenje že pridobljenih pravic ter na izvajanje tistega dela zakona, ki daje nove pravice večinski skupnosti v škodo manjšinske, kar je tudi primer odloka o osebnih izkaznicah. Zaradi takih dejanj, sta opozorila Močnik in Šavron, se med Slovenci širita nejevolja in nezaupanje do oblasti in njenih predstavnikov. Naloga javne uprave je, da vnaprej reši spore na podlagi zakona, medtem ko je v tem trenutku manjšina prisiljena iskati pravico na sodiščih, kar je nenormalno in v nasprotju s spoštovanjem manjšinskih in torej tudi človeških pravic, za kar se SSK namerava obrniti tudi na pristojno evropsko sodišče.

Vprašanje osebnih izkaznic pa je bilo povod za novo, zelo ostro polemiko med SSK in devinsko-nabrežinskim županom Voccijem. Izvedelo se je namreč, da je Vocci, na podlagi prefektovega priporočila županom, naj izvajajo ministrov odlok, zaprosil 500 samo

italijanskih izkaznic. Tajnik SSK Močnik je v zelo ostrem tiskovnem sporočilu zapisal, da se je Vocci izneveril akciji ostalih županov (kar pa so le-ti v izjavi za javnost demantirali) in se "podredil volji Menie in ostalih nacionalistov".

Polemika, ki je doživela marsikatero kritično oceno, je le zadnja v nepregledni vrsti sporov med slovensko stranko in devinsko-nabrežinskim županom. Vocci je na ostro sporočilo SSK reagiral ravno tako ostro, ko je v nedeljski izdaji dnevnika *Il Piccolo* dejal, da noče imeti več opravka z nekaterimi predstavniki SSK in da slednja ne predstavlja vse slovenske manjšine. Ta polemika pa se vključuje tudi v okvir položaja v tamkajšnji občini, kjer SSK (*Piccolo* je potem objavil tudi izjave njenega svetovalca Tanzeta) kritizira delovanje Voccijeve uprave na celi črti. Poleg ostalih zadev sta glavna predmeta očitka vprašanje dvojezičnosti in Sesljanski zaliv. Na vprašanje, ali bo tako vzdušje v občini prispevalo k oblikovanju učinkovite koalicije, ki bi preprečila grozečo zmago desnice na prihodnjih (bližnjih) volitvah, pa menda ni težko odgovoriti.

NOVA POBUDA TRŽAŠKE ŠKOFIJSKE KARITAS

PRIROČNIKA ZA SOCIALNE IN KARITATIVNE OPERATERJE

Tržaška škofijska Karitas je pred kratkim izdala dva dragocena priročnika, namenjena v prvi vrsti operaterjem na socialnem in karitativnem področju. Predvsem gre tu za prenovljeno in dopolnjeno, 64 strani debelo brošuro z naslovom *Vademecum Caritas*. Kot je v uvodni besedi zapisal ravnatelj tržaške Karitas Mario Ravalico, brošura želi biti "našim krščanskim skupnostim in operaterjem v raznih karitativnih službah" sredstvo spoznavanja realnosti, narave, ciljev, nalog, sredstev in načrtov te ustanove. Predvsem pa publikacija želi pospeševati razvoj pozornosti in zavesti o potrebah po sprejemanju, poslušanju in spremljanju številnih oseb v stiski, saj je naloga Karitas vzgoja k usmiljenju in h karitativnosti.

Priročnik *Vademecum Caritas* se deli na tri večje sklope. Prvi sklop obsega organizacijo in dejavnost tržaške Karitas. Najprej so navedeni osrednji cilji ustanove: priprava pastoralnega karitativnega načrta, oblikovanje raznih služb, ugotavljanje primerov stiske, pobude za izobraževanje poklicnih in prostovoljnih operaterjev, koordinacija različnih cerkvenih ustanov, skupin in združenj, ki se ukvarjajo s karitativno dejavnostjo, prispevanje k razvoju držav tretjega sveta ter organizacija pomoči v primeru javnih katastrof in sodelovanje pri pobudah Karitas na vsedržavni ravni. V nadaljevanju

so naštetje različne službe Karitas (uprava, izobraževanje in promocija, opazovališče in dokumentacija ter službe sprejemanja, poslušanja in spremljanja). Pri tem se bralec sooča s podatki kar 18 ustanov, služb, organizacij in projektov v okviru tržaške Karitas, na koncu pa še z organizacijo te ustanove po posameznih župnijah.

V drugem sklopu je zaobjeto delovanje karitativnih služb po posameznih dekanijah tržaške škofije (sv. Just, Novi sv. Anton, sv. Jakob, sv. Vincencij, Opčine, Milje, sv. Mohor in Fortunat in Jezus Božji Delavec). V tem sklopu najdemo tudi seznam in podatke karitativnih združenj in služb, ki delujejo na teritoriju tržaške škofije (med temi so tudi Slovenska Vincencijeva konferenca, Slovensko karitativno društvo Slodak in

Slovensko dobrodelno društvo). Pri tem je poudarjena želja po stalnem stiku med škofijsko Karitas in karitativnimi operaterji, po koordinaciji med operaterji, ki delujejo v posameznih župnijah znotraj dekanij, po dejavni pozornosti do oseb v stiski, ki živijo na področju posameznih dekanij in po istočasnosti služb posameznih župnij iste dekanije, da ne pride do razprševanja posegov.

Tretji sklop nudi podatke o javnih asistenčnih in socialnih službah v občinah Trst in Milje. Poleg tega ponuja brošura tudi podatke o krajevni Službi za zdravstvene usluge in službah, ki delujejo v okviru italijanskega pravosodnega ministrstva. V vseh treh sklopih najdemo kopico koristnih informacij, kot so številke telefona in faksa, naslovi elektronske

pošte in imena odgovornih za posamezno službo.

Poleg priročnika *Vademecum Caritas* je operaterjem, še bolj pa župnijam, na voljo tudi drugi, sicer skromnejši (20 strani obsegajoč) priročnik, ki nosi naslov *Solidarne župnije (Parrocchie solidali)*. Brošurica spada v okvir projekta, ki ima dvojni namen: trdnješe sodelovanje med karitativnimi službami znotraj posameznih dekanij ter med slednjimi in škofijskimi službami (kar pomeni oblikovanje strukturirane in klene mreže), po drugi strani pa razmislek o oblikah, ki naj pripomorejo, da celotne posamezne župnijske skupnosti postanejo bolj dovezetne za vprašanja karitativnosti. V ta namen vsebuje publikacija vrsto napotkov in nasvetov, po katerih bi lahko prišli do uresničenja tega dvojnega cilja. Poleg tega so navedene obstoječe karitativne službe v okviru posameznih dekanij.

Kljub temu da so v priročniku *Vademecum Caritas* navedene tudi nekatere slovenske karitativne in človekoljubne organizacije, pa ni zaslediti podatkov o karitativnih službah v župnijah openske dekanije oz. v tistih župnijah drugih dekanij, v katerih je prisotna skupnost slovenskih vernikov in Slovensko pastoralno središče. Pri tem uredniki zagotavljajo, da bodo ti podatki na voljo v poznejšem času.

12

NABREŽINA

GOSTOVALI SO ŠTANDREŠKI KOMEDIJANTI

Štandreška neutrudljiva člana dramskega odseka PD Štandrež Majda Zavadlav in Božidar Tabaj nadaljujeta svoja gostovanja v vedrimi enodejankami. Na svečnico, 2. t. m., sta v Nabrežini po večerni sv. maši, ki jo je daroval domači župnik g. Bogomil Breclj, s kratko komedijo *Tata vse ve* v režiji Janeza Starine ogrela srca poslušalcev v še kar mrzli župnijski dvorani, v kateri je bila prireditev za katoliški tisk z bogatim srečolovom.

Po razmišljanju dr. Damjana Hledeta o pomembni in nezamenljivi prednosti katoliškega tiska, so se številni gledalci sproščeno nasmejali ob izvajanju štandreških komedijantov, ki sta kot vselej znala navezati z njimi privlačen stik in vnesti v odrsko sliko nekaj neponovljivih utrinkov. Po predstavi so štandreško dramsko skupino pogostili v toplem župnišču s prijetno dišečimi pustnimi dobrotami.

1K

POIMENOVANJA V DEVINU-NABREŽINI

Devinsko-nabrežinski občinski odbor je izdal povoljno mnenje o predlogu poimenovanja ulic in trgov v vaseh na ozemlju občine po znamenitih slovenskih in italijanskih osebnostih. Predlog je iznesla posebna svetovalska komisija za toponomastiko. O tej pomembni odločitvi bomo obširneje poročali prihodnjič.

DSI / PREDSTAVITEV KNJIGE IN PROJEKTA

GOSPODARSKA IN SOCIALNA ZGODOVINA TRSTA

IVAN ŽERJAL

FOTO KROMA

Gospodarska in socialna zgodovina Trsta: to je naslov obsežnega projekta, ki je nastal na pobudo tržaške založbe Lint in tržaške univerze s ciljem lotiti se obravnave tržaške zgodovine na nov način in z novimi pogledi. Pobudniki so poverili uredniško nalogo univerzitetnim profesorjema Robertu Finziju in Ivo Panjeku, ki sta okoli sebe zbrala vrsto priznanih tržaških zgodovinarjev in približno dve leti zbirala potrebne finančne in druge podpore. Tako je lani izšla prva knjiga v sklopu tega projekta, z naslovom *Mesto skupnosti* (*La città dei gruppi*), ki obravnava obdobje od leta 1719, ko je tedanji habsburški cesar Karel VI. Trst proglasil za prosto luko, do konca prve svetovne vojne leta 1918. V načrtu je izdaja še dveh knjig: ena bo obravnavala obdobje 19. stoletja, se pravi obdobja, ko je Trst gospodarsko in demografsko zacvetel, druga pa obdobje po prvi svetovni vojni vsaj do leta 1954, ko je začel Trst propadati.

O projektu (naslov se v italijanskem izvirniku glasi *Storia economica e sociale di Trieste*) je tekla beseda tudi na zadnjem ponedeljkovem večeru Društva slovenskih izobražencev 4. t.m. Številnemu občinstvu, zbranim v Peterlinovi dvorani, so spregovorili tako urednika Finzi in Panjek kakor tudi nekateri slovenski tržaški zgodovinarji in raziskovalci, ki so sodelovali pri projektu, in sicer Pavle Merku, Marta Verginella in Aleksej Kalc. Po Finzijeve besedah se s to pobudo hočejo tudi otresti skorje krajevne zgodovinske kulture, ki je, tako Finzi, eden od manj naprednih delov tržaške kulture in ki daje poudarek zlasti političnim temam in takim, ki se vrtijo okoli vprašanja nacionalne identitete. Avtorjem, je med drugim dejal Panjek, so pustili popolno svobodo. Delo ima določeno homogenost, ker so skoraj vsi avtorji hoteli povedati nekaj novega.

Slovenski sodelavci so se kajpak posvetili v prvi vrsti raziskovanju slovenske prisotnosti v Trstu skozi čas ter demografskemu razvoju tržaškega mesta. Slednjega je, skupaj z Marcom Breschijem in Elisabetto Navarra, obravnaval Aleksej Kalc, ki je med drugim opozoril na težave, ki jih povzročajo pomanjkanje zanesljivih statističnih podatkov, kar velja predvsem za obdobje med 18. stoletjem in časom, ko nastajajo prvi statistični sistemi v 19. stoletju. Na podlagi tehnik in metodologije historične demografije so se raziskovalci lotili preučevanja gibanja in razvoja prebivalstva v 18. in 19. stoletju. Prikazali so dinamiko gibanja in ugotovili, od kod so se ljudje priseljevali. Pri tem je opazna kontinuiteta doseljavanja, po kateri glavnina priseljencev prihaja iz naravnega zaledja Trsta, se pravi iz slovenskih dežel, nekaj pa jih prihaja tudi iz Furlanije in Istre. Migracijske tokove je mogoče tudi določiti glede na spol priseljencev oz. priseljenk. Tako so iz Kranjske

v Trst prihajale večinoma ženske, iz neposrednega tržaškega zaledja (Goriške, Vipavske, Krasa) je bil priseljeniški tok glede na spol uravnotežen, iz Furlanije, Koroške in tudi bolj oddaljenih dežel pa so prihajali povečini priseljenci moškega spola. Tako stanje je imelo svoj vpliv tudi na poročno statistiko. Tako so se slovenski priseljenci na začetku v veliki meri poročali med sabo, ker pa je bilo slovenskih deklet vedno več, moških pa manj, so se Slovenke začele poročati s priseljenci drugih narodnosti.

Prispevek Pavleta Merkuja je bil v začetku mišljen kot študija o slovenski prisotnosti v Trstu leta 1719, vendar je bila začetna zamisel pozneje spremenjena in tako se je Merku lotil prikaza slovenske prisotnosti v Trstu od začetkov do leta 1719. Pri tem ne pozabimo, da je Merku pred kratkim ravno v DSI spregovoril o slovenskih priimkih, ki se prvič pojavijo ravno

v Trstu v srednjem veku. Marta Verginella pa se je v svojem referatu morala lotiti vprašanja, kako prepoznati slovenski del tržaškega prebivalstva v 18. stoletju. Šlo je za zelo nevhvalno delo, saj ni zanesljivih podatkov in je raziskovalec prepuščen drobcem. V veliko oporo ji je bila knjiga Jožeta Šorna o kranjskem podjetništvu v Trstu, ki ji je pomagalo ugotoviti razsežnost jedra, ki so ga predstavljali priseljenci iz t.i. Kranjske v Trstu, njihovo prisotnost v cerkvenih bratovščinah, poklice itd. Sicer se pred 19. stoletjem ne da uporabljati nacionalnega kriterija, ne da bi zapadli v anahronizem. V 19. stoletju pa se vidnost Slovencev v Trstu poveča, zlasti po ustanovitvi slovenskih društev in z nacionalnim bojem. To pa je zgodovina tudi tistih Slovencev, ki so živeli znotraj svoje skupnosti, a ki so iz slednje tudi izpadli. Sicer, je pripomnila Verginella, še ni neke resne in dolgotrajne ekonomske zgodovine, kakor tudi nimamo še zgodovine nižjih slojev v Trstu.

Seveda se ob izidu vsake knjige postavi vprašanje, ali bo služila svojem namenu, ob tem projektu pa vprašanje, kako gledajo nanj tisti krogi, ki so trenutno na oblasti na občini, pokrajini in deželi. Resnici na ljubo je treba povedati, da so pobudniki projekta o gospodarski in socialni zgodovini Trsta svojčas naleteli na gluha ušesa ravno pri občini Trst, in to v času, ko je občino vodila še Illyjeva uprava. V Trstu je sicer možnost, da se kaj pozitivnega naredi, za to pa je potrebno, da si prizadevajo vsi, kar pa se trenutno po mnenju urednikov projekta ne dogaja. Deželna, pokrajinska in občinska uprava zares delajo težave glede kulturnih dejavnosti, v središčnem obsegu pa se krči proračun za raziskovalne dejavnosti, zato zaskrbljenost obstaja.

NA POBUDO TRŽAŠKIH ESPERANTISTOV

KULTURNA PRIREDITEV OB TEDNU MEDNARODNEGA PRIJATELJSTVA

Na pobudo Tržaškega esperantističnega združenja bo v nedeljo, 17. t.m., v prostorih Nemškega dobrodelnega društva v ulici Coroneo 15 kulturna prireditev ob začetku 34. *Tedna mednarodnega prijateljstva*, ki bo potekal od 17. do 23. februarja. Kot piše v tiskovnem sporočilu, je zamisel za pobudo *Tedna mednarodnega prijateljstva* imel švedski esperantist Erik Carlén pred 34 leti. Takrat je predlagal, naj se vsako leto v zadnjem tednu februarja prirejajo manifestacije v počastitev mednarodnega prijateljstva po vsem svetu. To v prepričanju, da prijateljstvo lahko pomeni pravičnost, bratstvo in mir med vsemi ljudmi, za kar se esperantisti zavzemajo s prizadevanji po širitvi mednarodnega jezika, se pravi esperanta. Gre torej za način posredovanja stališča, da je mir

mogoč, samo če ima vsakdo svojega bližnjega za iskrenega prijatelja.

Tržaški esperantisti so si letos zamislili prireditev, ki bo, kot že rečeno, v nedeljo, 17. t.m., v veliki dvorani Nemškega dobrodelnega društva (nekdanjega Goethe Instituta) v ul. Coroneo 15 z začetkom ob 11. uri. Pri pobudi bodo sodelovali esperantisti in kulturni delavci iz Italije, Slovenije, Hrvaške in Avstrije. Spored predvideva uvodni pozdrav ob začetku *Tedna mednarodnega prijateljstva*, nato pozdrave gostov ter poklon hrvaški, francoski, furlanski, italijanski, romunski, slovenski in nemški kulturi; v ta namen bo potekalo branje literarnih odlomkov tako v omenjenih jezikih kot v esperantu. Hrvaški gostje bodo poskrbeli za krajše gledališke prizore, za glasbeni intermezzo

pa bo poskrbela hrvaška pianistka Martina Gazdek. Prireditev se bo zaključila z nastopom Ženskega pevskega zbora Ivan Grbec iz Šklednja, ki bo zapel vrsto slovenskih in italijanskih pesmi ter tudi skladbe v esperantskem jeziku. Vstop na tržaško kulturno prireditev ob Tednu mednarodnega prijateljstva bo prost, saj organizatorji prisrčno vabijo vse, naj se udeležijo manifestacije. Poleg tega pa zainteresirani lahko dobijo katerokoli informacijo s tem v zvezi na sedežu Tržaškega esperantističnega združenja v ul. Cripspi 43 ob torkih in petkih od 19. do 22. ure in po telefonu (št. 040 763128). Informacije je mogoče dobiti tudi preko elektronske pošte na naslovih esperantotrieste@adriacom.it ali nored@estelnet.it.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Slavenka Drakulič
OKUS PO MOŠKEM
V INTERPRETACIJI Maje Blagovič
(v pododruju)

ZA GRIŽLJAJ LJUBEZNI

Lu Xun
NORČEVI ZAPISKI
V INTERPRETACIJI Aleša Kolarja
(na stranskem odru)
REŽISER Marko Sosič

PREMIERA v petek, 8. februarja 2002, ob 20.30
REZERVACIJE sprejemamo od ponedeljka, 4. t.m., dalje
na telefonsko številko 040 362542 od 10. do 14. ure.
Abonenti gledališča si lahko izberejo predstavo kot
7. predstavo v abonmaju. Lahko izkoristite tudi kupon!

OBVESTILA

SZSO-TS (Slovenska zamejska skavtska organizacija - Trst) - veja VV in Vesela pomlad vabita vse osnovnošolce v nedeljo, 10. februarja, od 14.30 do 17.30 na pustovanje v Finzgarjevem domu na Opčinah. Poskrbljeno bo za zabavno in poskočno glasbo, za hrano in pijačo, predvsem pa za veselje in zabavo otrok!

PUSTOVANJE 2002, ki ga organizira klan Učinklan iz SZSO-TS za člane in prijatelje, bo v nedeljo, 10. februarja, od 21. ure naprej v prostorih kolonije v Dragi.

SLOVENSKA PROSVETA in Društvo slovenskih izobražencev prirejata v ponedeljek, 11. februarja, ob 20.30 Prešernovo proslavo v Peterlinovi dvorani v Donizettijevi ulici 3. Na sporedu bodo: nagrajevanje Mladi oder; podelitev nagrad Literarnega natečaja Mladike; umetniško branje v izvedbi Radijskega odra; klavirska glasbena točka pianistke Martine Feri in priložnostni govor prof. Fulvie Premolin. Vljudno vabljeno!

MESEČNA MAŠA za edinost bo v ponedeljek, 11. februarja, na god Lurške Matere Božje, v Marijinem domu v ulici Risorta ob 15.30. Služila bo tudi kot priprava na bližajočo se obhajanje vzhodne liturgije.

VZHODNA BIZANTINSKA liturgija bo v četrtek, 14. februarja, na praznik sv. Cirila in Metoda, v cerkvi pri Sv. Ani v Trstu (nasproti nogometnega stadiona) ob 18. uri.

ROJANSKI CERKVENI pevski zbor, Koncertna pobuda/Rojan, KSD Rojanski Krpan in Glasbena matica vabijo na Prešernovo proslavo, ki bo v nedeljo, 17. februarja 2002, ob 18. uri v rojanskem Marijinem do-

RADIJSKI POSTNI GOVORI

Postni govori po Radiu Trst A bodo tudi letos, in sicer ob torkih in petkih ob 18.45. Tema govorov bodo nekatera pereča vprašanja današnjih zakoncev in družine na sploh. Govoril bo jezuitski pater dr. Jože Pucelj. Z njim se bo razgovarjal časnikar na Radiu Trst A Marko Tavčar. Ker je tema zelo aktualna in važna in govornik pravi strokovnjak v teh vprašanjih, priporočajo organizatorji govore tudi pripravnikom na zakon, zakoncem in družinam, saj vsi ne vedo zanje. V naslednjih številkah vas bomo sprosti obveščali o temah govorov oziroma razgovorov, ki bodo ob določenih dneh.

DAROVI

ZANOVI glas: N.N. 70.000 lir.
NAMESTO CVETJA na grob ob prerani smrti sosede Milke Hrvatine Sergaša daruje družina Korsič pri Sv. Ivanu v Trstu 50.000 lir za sklad spomenika Ubaldu Vrabcu.

V SPOMIN na prof. Gojmiru Budala, nedolžne, tihe žrtve, prisiljene trdovratno zatajevati lastno voljo in vsa svojega plemenita čustva, daruje žena Ksenija 50 evrov za Vincencijevo konferenco pri Sv. Ivanu v Trstu.

9

ČETRTEK,
7. FEBRUARJA
2002

NEJASNOSTI OKOLI ŽUPANSKEGA KANDIDATA

GORIŠKA ZMEDA

Nekaj mesecev nas še čaka, pa bomo v Gorici ponovno poklicani na volišča za obnovo občinske uprave. Po odloku ministra Scajole bodo upravne volitve v Italiji 26. maja, po odločitvi deželne uprave, ki ima pristojnost, da sama določi datum, isti dan ali v neposredni bližini, skratka zelo kmalu, se bo goriški občan napotil na volišče. Kot znano, se dosedanji župan Valenti ne more več potegovati za mesto prvega občana, ker je to storil že dvakrat, tako da bo v vsakem primeru v Gorici zapihal nov veter. Zaradi splošnega nezadovoljstva okoli druge Valentijeve uprave obstaja tokrat dobra možnost, da bi levsredinski županski kandidat zmagal in poskrbel (vsaj teoretično) za nekoliko drugačen pristop do manjšinskega in drugih vprašanj, kot je npr. čezmejno sodelovanje, kar za Gorico ni ravno drugorazrednega pomena.

Pa se zapleta. Stranke leve sredine, in sicer Marjetica, Levi demokrati in razvejan spekter ostalih strank in strancic se stalno sestajajo in razpravljajo že vrsto mesecev o tem, kako bi

bilo treba v najkrajšem času poskrbeti za prepričljivega kandidata in začeti čim prej z volilno kampanjo in konkretnim programom za prihodnje petletje. Škoda le, da se o tem govori in piše že od jeseni. Zaenkrat si niso v levi sredini niti edini, kako se bodo predstavili na volitve, ali s skupno listo Oljke, kot se je to zgodilo leta 1998, ali posamično po strankah ali občanskih listah ob podpori istemu županskemu kandidatu.

Kako pa se obnaša slovenska manjšina? Slovenske politične komponente levice se v glavnem ne udeležujejo sestankov, SSK pa že dalj časa jasno izkazuje željo po večji avtonomiji in samostojnem nastopanju. S tem v zvezi bi prihodnji teden stekla anketna kampanja SSK, s katero se bo lahko vsak volivec (somišljenik in ne samo) izrekel o tem, če je najbolj vrstno za slovensko stranko in slovensko manjšino samostojno nastopanje ali predstavitev slovenskih kandidatov na skupni listi, ki jo lahko predstavlja Marjetica ali Oljka.

EJ

PREJŠNJI ČETRTEK V JEREMITIŠČU

PO PRAVICI PAVEDANO

Gorazd Bajc, predstavnik krožka Premik, je v četrtek, 31. januarja, v Jeremitišču predstavil pravno-zgodovinski priročnik za slovenščino v Italiji *Po pravici povedano*, ki je bil izdan decembra lani v Trstu. Gre za priročnik bruro, ki v 8 poglavjih obravnava slovensko manjšino v Italiji in njene pravice v odnosu z uradnimi oblastmi.

Brošura analizira vse vidike, ki igrajo pomembno vlogo pri uveljavljanju manjšinskih pravic. Uvodu sledi poglavje, ki nudi bralcu kratak oris pravnih osnov človekovih in manjšinskih pravic. V drugem poglavju je natančen

Predstavitev brošure na Goriškem je potekala v domačiji v Jeremitišču, ki je v zadnjih časih postala simbol zahtev po spoštovanju manjšinskih pravic. Po uvodnem pozdravu gostiteljice Wande Srebotnjak, je besedo prevzel Gorazd Bajc. Povedal je, da je zamisel za to brošuro nastala pred dvema letoma. Takrat so se člani krožka Premik obrnili do prof. Sama Pahorja in z njegovo pomočjo organizirali, najprej na Opčinah in kasneje v Gorici, niz predavanj z naslovom *Tečaj preživetja Slovencev v Italiji*, ki je obravnaval pravice, zakone in

FOTO BUMBACA

zgodovinski prikaz teoretičnega in praktičnega varstva manjšin v Italiji od l. 1720 do 1999. Tretje poglavje osvetljuje pravice slovenske manjšine v odnosih s krajevnimi upravami in deželno oblastjo. Četrto in peto poglavje sta dejansko nadaljevanje tretjega; v četrtem lahko najdemo oris naših pravic v odnosu z uradi državne uprave, peto pa govori o odnosih s sodstvom. Analiza in kritika zaščitnega zakona zajema 6. poglavje, v 7. so pojasnjeni drugi pomembni zakoni in razsodbe v zvezi s slovensko manjšino, zadnje poglavje pa je namenjeno kratkim praktičnim napotkom in reševanjem težav, s katerimi se najpogosteje srečujemo v odnosih z oblastmi.

razsodbe, ki zadevajo slovensko manjšino. Na teh srečanjih se je porodila zamisel, da bi vsebino predavanj spravili na papir. V krožku Premik so pobudo pozitivno sprejeli in v dobrem letu pripravili in izdali omenjeni priročnik.

Bajčevi predstavitvi je sledil razgovor, v katerem je občinstvo izneslo svoje poglede na problematiko dvojezičnosti in uporabe slovensčine v javnosti, posebej se v zvezi z lastnimi izkušnjami in lastnimi dosežki. Razvila se je debata o neuspešnih poskusih izvajanja meritvenih del na Jeremitišču ter o možnosti prošnje za dvojezične dokumente na Goriškem.

AČ

ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH

NAGRADE IN ŽLAHTNI LJUDSKI HUMOR

IVA KORŠIČ

Prejšnji teden sta poslednji dve srečanji zaokrožili niz štirih komedijskih večerov, ki so v organizaciji KC Bratuž in ZSKP pod naslovom *Iskrivi smeh na ustih vseh* že četrto leto obarvali z žgečkljivim humorjem predpušni čas. Na njih smo gledalci vsaj za dobro uro pozabili na skrbi in sivino vsakdana. Zato smo hvaležni vsem ljubiteljskim igralcem, ki so nam s svojim požrtvovalnim, zavzetim odskim postavljanjem nudili zvrhano mero umetniškega užitka in sproščujočega oddiha. Prav mladim in "manj" mladim amaterjem je bil posvečen četrtkov večer, 31. januarja, ko so poleg aplavzov prejeli za svoj trud tudi otipljivo priznanje, spominsko plaketo, vsi tisti odrski navdušenci, ki so se v lanski sezoni prijavili na natečaj *Mladi oder*; letga že vrsto let razpisujeta Slovenska katoliška prosveta iz Trsta in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice. Iz Goriske so se ga letos udeležile tri odrsle, ena mladinska in kar pet otroških skupin, kar pomeni, da je gledališka dejavnost na ljubiteljskem polju živahna in ima pred seboj svetlo prihodnost. Besede zahvale je odrskim postavljalcem na slovesnem prazniku izrekla tajnika ZSKP Anka Čermic, ki je tudi povabila na oder člane posameznih skupin, priznanja pa sta jim podeljevala predsednika KCLB in ZSKP Franka Žgavec in Damjan Paulin.

Nagrade za otroške skupine so prejeli: otroška skupina društva Hrast iz Doberdoba za igrice Franke Ferletič *Čarobni trenutek*, ki sta jo pripravili Mateja Černič in Marta Ferletič za miklavževanje 2001;

KD Sabotin iz Štmavra za igrico Jožice Rupar *Zajčkov ča-*

FOTO BUMBACA

robni lonec, ki je zaživela na domačem praznovanju sv. Valentina pod vodstvom Irene Ferlat in Nadjje Kovic;

Osnovnošolski otroci iz Štandreža, ki so na Miklavževem večeru v domači vasi uprizorili igrico *Nebeški računalnik* v režiji Majde Zavadlav;

Otroška skupina društva Sedej iz Števerjana, ki se je predstavila z dvema igricama, *V kraljestvu pravljic*, ki sta jo pripravili sestra Lucija in Kristina Corsi v lanskem maju, ter *Taka darila*, pri kateri je na miklavževanju otroke vodila Kristina Corsi;

OŠ Abram iz Pevme, ki je ob koncu šolskega leta zaigrala igrico *Vsvetu sanj*; spisala jo je in postavila na oder učiteljica Lidija Jarc.

Nagrado je prejela tudi edina prijavljena mladinska skupina, in sicer iz društva Rupa Peč; Vanja Batistič in Martina Gereon sta priredili igrico Svetlane Makarovič *Sapramiška*, ji dali naslov *Miška Rupica* in jo pripravili z otroki.

Nagrajene so bile še tri odrsle gledališke skupine: dramski odsek PD Štandrež za celovečerno igrico *Namišljeni zdravnik* Hansa Weigla v režiji Emila Aberška, ki je obredla veliko odrov in prejela nagradi za naj-

boljšo glavno in stransko moško vlogo na četrtem festivalu amaterskih dramskih skupin v Mavinjah, ter za enodejanko *Tata* vse ve v režiji Janeza Starine;

Oder 90, ki deluje v okviru društva Filej iz Gorice, za komedijo Marca Camolettija *Strogo zaupno* v režiji Jožeta Hrovata, ki so jo igralci ponesli na marsikateri oder tostran in onstran meje.

Dramska skupina SKPD Sedej iz Števerjana za enodejanko *Dobrodošli! Kdaj pojedete domu?* v režiji Emila Aberška, ki je poživila farni praznik in nastopila tudi na zgoraj omenjenem festivalu.

Po nagrajevanju se je praznično veselje razpotegnilo v smeh, ko sta Majda Zavadlav in Božidar Tabaj, priljubljeni komedijski duši, predstavila eno izmed svojih najbolj igranih enodejank, *Človek brez smeha* Marjana Marinca v režiji Janeza Starine. Prepletanje barvitega štandreskega narečja in knjižne slovenščine je bil humoristični dodatek uprizoritve, v vsebino katere sta izvajalca kanila nekaj drobcenih variacij, ki vsakič poživijo njuno imenitno igralsko izvedbo.

Iskrivi smeh je poslednjič zaigral na ustnicah gledalcev v nedeljo, 3. t.m., ko so v telovadnico KC Bratuž, ki so jo organi-

zatorji za to priložnost prav presrečno spremenili v gostilniško sobo - nekateri gledalci so sedeli za obloženimi mizami s pustnimi sladkarijami, drugi so sedeli na tribunah - , priromali Popotni komedijanti iz Trsta in odigrali burko Jake Štoke *Trije tički* v režiji Adrijana Rustje. Nekdanji člani SSG, upokojeni igralci Livij Bogatec, Adrijan Rustja in Alojz Milič ter Minu Kjuder in Sergej Verč, so se v pretekli sezoni združili v Gledališče na dvorišču in se iz neusahljive ljubezni ter predanosti teatru odločili za skupno nastopanje z igrari v ljudskem slogu, ki si znajo najbolje utreti pot do src gledalcev. To jim je čudovito uspelo tudi na nedeljskem večeru, ko so v živahni prepričljivosti in preprostosti, toda zlahtnem ljudskem humorju, ki vsebuje veliko življenjske resnice in modrih misli, prikazali krojača Naceta, urarja Miho in instalaterja Jožka. Brez fیکا v žepu so si pridobili zaupanje krčmarice Špele, ki jim je postregla z jedo in pijačo. Skupaj so pili rujno vince, se opili, peli slovenske narodne pesmi, toda, ko je napočil čas računa, se je idila razblinila. Zaradi srečnega naključja in sodnikovega posredovanja se je vse zgladilo in dobro končalo. Igralci so v svoje izvajanje povsem naravno zvalili še gledalce, da so le-ti postali del odrskega prikaza. Tako se je gledališka iluzija spojila z resničnostjo. Vsebinska z ljudskim nadihom je bila imenitno pretkana s profesionalno večino igralcev, ki so ustvarili kvalitetno predstavo. Zaradi scenske nezahtevnosti se je veseljoigra dobro vključila tudi v obsežen, sicer za to priložnost delno omejen prostor telovadnice.

Ker so pač Popotni komedijanti "popotniki", odhajajo te dni na gostovanja v Slovenijo, kjer bodo najprej obiskali Tolminsko. Želim jim veliko uspešnih trenutkov in zabave, kajti sami so priznali, da zelo radi igrajo in se pri tem zelo zabavajo.

OB KONCU PREJŠNJEGA IN ZAČETKU TEGA LETA

BOGATA DEJAVNOST ZBORA HRAST

ANDREJ ČERNIC

Božično-novoletno obdobje nam vsem priključ v spomin polnočnico, silvestrovanje, pokanje petard in voščila. V tem času so zelo pogosti tudi božični koncerti, ki ustvarjajo ustrezno vzdušje. MePZ Hrast iz Doberdoba je v pred in pobožičnih prazničnih dneh imel zelo pester spored nastopov, ki so zaobjemali tradicionalne božične, nabožne in tudi ljudske pesmi.

Vsi otroci bi morali biti na Miklavžev večer srečni. Vodilna misel dramske uprizoritve otroške igrice *Miklavževanje v cirku* su je uvedla bogato delovanje doberdobskega društva v decembru in januarju. Režiserji otroške igrice so, z izdatno pomočjo pristnega otroškega življenja v vloge živali, klovnov, plesalk, vil in nesrečnih otrok, ki jim na pomoč priskoči sam sv. Miklavž, na odru pričarali praznično vzdušje. Pri tem so posredno opozorili odrsle na številne malčke, ki živijo v težkem položaju in si ne morejo privoščiti, da bi se do sv. Miklavža "obračali" s prošnjo po obdarovanju. Miklavževanje je bilo

posvečeno spominu Franke Ferletič, avtorice otroške igrice, ob 10. obletnici njene smrti.

V nedeljo, 23. decembra, je bil MePZ Hrats na gostovanju v Benečiji: pevci so obiskali Drekko. Vas je razkrojljena po pobožju griča, na vrhu pa je cerkva s pokopališčem. Z božičnimi pesmimi so pevci sodelovali pri maši, ki jo je daroval benediški Čedermac msgr. Marino Qualizza. V zimskem idiličnem objemu snežink so pevci po maši vaščanom zapeli še nekaj motivov, med katerimi je bila znana božična *Sveta noč*. Občinstvo sta seveda najbolj pritegnili beneški *Te dan je usega veselja* in *Oj, božime*. Sledili so še kratka družabnost ter voščila in slovo od beneških rojakov.

Na praznik sv. Štefana je ZCPZ organizirala že tradicionalni božični koncert v goriški stolnici. Letos se ga je, po daljšem času, udeležil tudi MePZ Hrast. Popoldanski program so sooblikovali še otroški pevski zbor iz Štmavra pod vodstvom Nadjje Kovic, pevška skupina Akord pod vodstvom Mirka Špacapana ter mešani pevski zbor Rupa-Peč pod taktirko Zdravka

Klanjščka. Doberdobski so zapeli štiri božične oz. nabožne pesmi, med temi tudi komaj naštudirano Gallusovo *Haec est dies* za dva zbora. S tem nastopom so se doberdobski pevci poslovlili od sončnega leta 2001 in odšli na zaslužene počitnice.

Začetek leta 2002 je bil prav tako pester kot konec 2001. Že 6. januarja je MePZ Hrast nastopil na božičnih koncertih v Nabrežini in v Tolmeču. Na povabilo bivšega doberdobskega in sedanjega nabrežinskega župnika g. Bogomila Breclja je doberdobski pevski sestav s pesmijo sooblikoval tamkajšnji tradicionalni blagoslov na dan Sv. treh kraljev povezan z nagrajevanjem najlepših nabrežinskih jaslic. Proti večeru se je zbor odpeljal na daljše gostovanje v Tolmeč. V sklopu božičnega koncerta, ki ga je organiziralo tamkajšnje društvo, so doberdobski pevci predstavili furlanski publikli izbor pesmi nabožne polifonije in tradicionalnih slovenskih božičnih napევov. Ob pristni toplini, s katero je občinstvo sprejelo Doberdobsce, so se pevci doživeto poslovlili od božičnega časa.

Božični in novoletni koncerti pa se ne sklenejo na dan Sv. treh kraljev, večkrat jih zasledimo še v drugem ali tretjem tednu januarja. 11. januarja, je Zadržna kreditna banka Doberdob/Sovodnje organizirala novoletni koncert v Kulturnem centru Lojze Bratuž. Večer sta odprla instrumentalna supina Arsatelier in solopevka Alessandra Schettino, v drugem delu je z vencem ljudskih pesmi nastopil mešani pevski zbor Hrast. Večer so doberdobski pevci, ob spremljavi orkestra, sklenili z Vrabcovo *Zdravljico*.

Januarske nastope je doberdobski pevski zbor zaključil v Fiumicellu. Tamkajšnje društvo je organiziralo glasbeni večer, na katerem je poleg domačega zbora in mešani pevski zbor Hrast nastopil še priznani italijanski zbor Schola S. Rocco. Doberdobski so občinstvu predstavili zamejsko ljudsko pesem od Benečije do Istre. Po koncertu se je v prijetni družbi večer nadaljeval do poznih ur. Sproščeno in veselo sta tako kronala naporen decembrski-januarski program doberdobskega zbora in mu vlila novih moči in vzpodbud za nadaljnje delo.

PHILOCAFE' / PROF. JOŽE PIRJEVEC

PROBLEM ZUNANJE POLITIKE ZAHODA

DANIJEL DEVETAK

Tudi tretje srečanje Philocafeja, ki ga prireja Študijsko raziskovalni forum za kulturo, se je prav dobro obnesel. Pobuda predstavlja nekaj novega in svežega, nekaj, kar je na Goriškem doslej manjkalo in je več kot dobrodošlo tudi zato, ker ponuja spodbudne namige tako za izobražence kot za preproste ljudi, ki želijo bolj razumeti in poglobljati aktualne teme ter jih, zakaj ne, spoznati z drugačnih zornih kotov.

Kulturni večer v ponedeljek, 4. t.m., v kavarni-restavraciji Euro Diplomat Hotela v Gorici je spet privabil številno občinstvo, ki so ga sprejele ruske in druge melodije iz velikega belega klavirja, pri katerem je sedela Valentina Pavio. Na večer o zunanji politiki (rectius zunanjih politikah) Zahoda po razkroju Sovjetske zveze so prišli Goričani, tako mladi kot starejši, navzoči so bili tudi prijatelji s Tržaškega. Tokratni gost, ki ga je v začetku pozdravil ravnatelj Forum Damjan Hlede, je bil znani zgodovinar in univerzitetni profesor Jože Pirjevec. S svojo strokovno analitično in prodorno sintetično sposobnostjo je kar "stresal" iz rokavov svoje ogromno znanje ter ga povezoval z zgornjimi anekdotami in aktualnimi dogodki, s tem, kar se dogaja danes in bo že jutri zgodovina. Tako je navzočim predstavil rdečo nit, ki po njegovem mnenju povezuje sodobno dobo od padca berlinskega zidu do vojne v Afganistanu.

Po razkroju Sovjetske zveze je Nato kot obrambna vojaška organizacija izgubila svojo prvotno vlogo in se preusmerila v ohranjanje miru in mirovno delovanje. Ameriški predsednik Bush starejši je tedaj z

FOTO BUMBACA

Varnostnim svetom OZN hotel oblikovati nekako svetovno vlado, ki bi urejala krizna žarišča po svetu. In že t.i. zalivska vojna je bila rezultat tega sozvočja svetovnih sil. Balkanska kriza pa je kmalu razgalila šibke točke sistema in ideja o novem redu je kmalu propadla. Tudi namen evropskih držav, ki so hotele z zagonom rešiti balkanski vozel, se je zaradi različnih egoističnih namer posameznih držav kmalu izkazal za utvar. Tako se je v prvi polovici devetdesetih let pokazala nemoč Evropske skupnosti in hkrati OZN, obenem pa še globok razkol med zunanjo politiko evropskih držav in Združenih držav Amerike. Severnoatlantsko zaveznitvo je tedaj postalo sredstvo ameriške zunanje politike, a kmalu se je zaradi notranjih neravnovesij izkazalo za neučinkovito. S krizo na Kosovu so Združene države Amerike v več fazah naredile še korak naprej in dokazale, da kot edina preostala velsila lahko posežejo kjerkoli po svetu, tudi brez alibija resolucij Varnostnega sveta.

"Danes Nato nima nobene funkcije," je rekel prof. Pirjevec. "V Evropi imamo skupno

valuto, nimamo pa skupne zunanje politike in obrambe... To je velik poraz za Evropsko zvezo, Varnostni svet in Nato, ki ostaja zgodovinski relikv." Novi svetovni red se torej oblikuje izključno v ZDA, ki računajo samo na svoje sile in se ne zanašajo na Evropo. Potreben bi bil, je še dejal prof. Pirjevec, nov trend proti imperialističnemu predsedovanju ZDA, ki ne upošteva zunanjih sil.

Tako zastavljenemu predavanju je seveda sledila živa razprava glede posledic takega stanja, perspektiv in vloge posameznih evropskih držav. Vse slišano in povedano pa je gotovo prispevalo k jasnejši sliki dogodkov in k bolj kritičnemu branju sedanosti.

Naslednji večer Philocafeja bo v torek, 25. t.m., ko bo Claudio Imprudente, kulturno in družbeno angažiran paraplegik, spregovoril na temo: *Se bojimo različnosti?*

PREDSTAVITEV KNJIGE DR. ARNEŽA

O SLS MED DRUGO SVETOVNO VOJNO

V petek, 1. t.m., je Svetovni slovenski kongres-Konferenca za Italijo v sodelovanju s krožkom Anton Gregorčič iz Gorice v Euro Diplomat Hotelu na goriškem Korzu priredil predstavitev najnovejše knjige dr. Janeza A. Arneža, ki nosi naslov *SLS. Slovenska ljudska stranka 1941 - 1945*. Knjiga je izšla letos kot XXI. zvezek knjižne zbirke fundacije *Studia slovenica*; ta ustanova ima sedež v Ljubljani in New Yorku. Zanimiv in vsebinsko bogat večer je uvedel predsednik Konference za Italijo SSK Marjan Terpin, nato pa je predal besedo časnikarju in zgodovinskemu raziskovalcu Ivu Jevnikarju, ki je najprej kratko orisal osebnost pisca knjige in zgodovinske okoliščine časa, o katerem govori knjiga.

Osrednja točka petkove preditve v omenjenem goriškem hotelu je bil poseg avtorja knjige dr. Janeza A. Arneža, ki je najprej poudaril, da jo je posvetil štirim predstavnikom predvojne Slovenske ljudske stranke, in sicer tistim, ki so po sklepu vodstva po izbruhu druge svetovne vojne odšli v tujino, da bi tam delali za slovenske interese, še posebej glede povojne-

VESELO PUSTOVANJE ZA MALE IN VELIKE

Pust nas že zapeljivo vabi, da se mu prepustimo, da pozabimo na vse težave in stiske in se otresemo vseh kalupov ter se skupaj poveselemo. Zato je pomembno, da sami postanemo veliki pusti, in sicer tako, da se čim bolj našemimo. Pust je zdravilo, saj sta smeh in veselje polovica zdravja. Ne ostanite doma, opogumite se in pridite v **nedeljo, 10. t.m., od 16. ure dalje** v telovadnico ob KC Bratuž, kjer bomo skupaj z Juretom Seškom, najbolj priljubljenim voditeljem radijskih oddaj v Sloveniji, veselo praznovali. S sabo pripeljite prijatelje in znanke, da nam bo lepše. Vabila lahko dvignete na sedežu SSO pri Andreju ali Mauru, vsak da (od 8.30 do 13. in od 15. do 17. ure) do petka, 8. t.m. Dobite jih tudi pri Valentini Jarc, Ani Sakside ter Katerini Ferlečič (informacije na tel. št. 0481 536455 ali 0481 30463). Vesel pust vsem želi Skupnost družin Sončnica.

MePZ PODGORA V VIDMU

V nabito polni cerkvi pri zavodu Renati v Vidmu je sredi januarja mešani pevski zbor Podgora pod vodstvom dr. Mirka Špacapana spremljal sveto mašo po latinskem predkoncilskem obredu. Vsako drugo nedeljo se namreč v Vidmu zbirajo člani združenja Una Voce, ki ima za cilj ovrednotenje latinščine v bogoslužju. Pri sveti daritvi vsakokrat sodeluje kak pevski zbor, tokrat je bil MePZ Podgora, ki je izvajal božično peto mašo Alojzija Mava in sklop slovenskih božičnih pesmi. Tokrat je bila že tretja udeležba slovenskega goriškega zbora pri tovrstni maši in z veseljem ugotavljamo, da se je zbralo kar nekaj slovenskih rojakov iz Vidma, ki so prišli pozdravit podgorske pevce in poslušat stare božične napeve, kot so jih bili vajeni iz otroških let v domači cerkvi.

OBVESTILA

SDSONČNICA v sodelovanju s KC Bratuž vabi na predavanje *Privlačnost različnosti* dr. Christiana Gostečnika v soboto, 16. t.m., ob 20. uri v KC Bratuž.

V **SOBOTO** bo Aldo Rupel na razpolago kupcem v Katoliški knjigarni za podpisovanje in klepet o njegovi novi knjigi *Nočivte pod zvezdami* od 17. do 19. ure.

ČESTITKE

Po dolgoletni muki je **Martin Drufovka** uspešno opravil državni izpit v Trstu. Novemu posvetovalcu in konzulentu za delo ob uspešno doseženem rezultatu čestitajo družina in vsi najdražji. Čestitkam se pridružujeta uprava in uredništvo našega lista.

DAROVI

ZA **NOVI** glas Zavod sv. Družine 30,00 evrov.

ZA **LACNE** v spomin na Cilko Kovač Bruna 25,00 evrov.

ZA **MISIJO** p. Kosa: N.N. Rupa 77,47; N.N. Trst 50,00 E.

ZA **KULTURNI** center Lojze Bratuž Lojzka in Andrej v spomin na drago Cilko 250 evrov.

ZA **ŽUPNIŠČE** v Gabrjah: starši ob krstu hčerke Irene Valerije, Trst 50,00 evrov.

ZA **CERKEV** na Vrhu Darin Devetak 10,00; Roža Ferfolja za cvetje 5,00; svojci za zvonjenje pok. Jožkotu Devetaku 10,00 E.

ZA **CERKEV** na Peči N.N. 12,91; Oliva Štrukelj Kovic za cvetje 5,00 evrov.

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA

TELOVADNICA
KC LOJZE BRATUŽ
nedelja, 10. februarja 2002, ob 16. uri

družinsko
PUSTOVANJE

Zabaval nas bo **JURE SEŠEK**
PLES, IGRE, MASKE..., ŠTRAVBE
VSTOP Z VABILI
0481 536455 ali 0481 30463 (Andrej)

V **petek, 15. februarja, ob 20.30**
bo na sedežu društva Jadro
Dario Frandolič
predstavil kratki dvojezični igrani film
BEAUTIFUL KREPLJE
Vabljeni!
POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA
vabi na predavanje
v **soboto, 16. februarja 2002, ob 20. uri**
Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž
PRIVLAČNOST RAZLIČNOSTI
p. dr. Christian Gostečnik
v sodelovanju s KC Lojze Bratuž

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ
DRAMSKI ODSEK
France Bevk
KAPLAN MARTIN
ČEDERMAC
REŽISER Emil Aberšek
STROKOVNI SODELAVEC Janez Starina
Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž
nedelja, 17. februarja 2002, ob 18. uri
POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

NEZNANO ZAMEJSTVO

V okviru načrta *Neznano zamejstvo* so bili prejšnji četrtek na obisku v Gorici dijaki ekonomske turistične šol z Bleda. Gostov je bilo kar 150, razdeljeni pa so bili v tri skupine; pred tem so si skupaj ogledali center Lojze Bratuž, kjer jih je gostil Damjan Paulin. Po skupinah so se nato podali na izlet po Goriškem, eni so si ogledali mesto, drugi so se podali na Kras, tretja skupina pa je obiskala Brda, točneje Števerjan, kjer jih je sprejel domači župan Corsi, svoj ogled pa so nadaljevali na Subidi pri turističnem obratu Joška Sirka.

ODA PREŠERNU

V petek, 8. februarja, bo ob 20.45 ob slovenskem kulturnem prazniku v Kulturnem domu v Gorici poseben večer, na katerem bodo predstavili slovenski film *Oda Prešernu* (2001), ki ga je posnel in v njem tudi igral Martin Srebotnjak. Vstop na projekcijo je prost, s tem večerom se tudi začne sodelovanje med tremi slovenskimi kulturnimi ustanovami, ki bodo odslej do konca sezone skupaj organizirale tudi ostale slovenske večere XVI. Film Video Monitorja. Srečanje namreč prirejajo Kinoatelje, ZSKD in Kulturni dom.

IN MEMORIAM

CILKA KOVAČ

V starosti 90 let je dne 2. 2. 2002 v bolnišnici sv. Justa preminila Cilka Kovač, rojena v Hudajužini ob gornjem toku Bače. Kot mlado dekle se je zaposlila najprej pri Šorlijevih v Tolminu, po poroki Ljubke Šorli z Lojzeto Bratužem pa je prišla leta 1933 k njima v Gorico. Med drugo svetovno vojno so tudi njo fašisti zaprli in jo v ul. Bellosguardo v Trstu mučili. Padec fašizma je dočakala v ječi na Kostanjevici pri Gorici. Po vojni je ostala v tem mestu in se za daljšo dobo zaposlila v družini znanega zdravnika dr. Levija. Po upokojitvi se je nastanila v lastnem stanovanju in tam mirno živela, dokler ji zdravje lan-

BENEŠKA SLOVENIJA

GORIŠKA

V SPOMIN NA ANTONIJETO CALLIGARIS
IN NA PRIJATELJA VIKTORJA PRAŠNIKA

ZAČETEK MOJEGA GLEDALIŠKEGA UDEJSTVOVANJA (2)

MAKS KOMAC

Kasneje smo podali še Vombergarjevo komedijo *Voda*. Pri tej igri sem nastopil v vlogi Američana - Koprive, ki se vrne iz Amerike kot bogat kmet. V tem gledališču smo nastopili tudi z otroško opereto *Angel z avtom*, kjer jaz nisem igral. Vse te igre so bilo v okviru Slovenskega mladinskega gledališča, katerega sem bil ustanovitelj in odbornik skupno z Dušanom Černetom. Režiral je Vilko Čekuta.

in igral vlogo Stepina Stepinoviča, Čehov, *Tragik po sili*, režiral in igral, Čehov, *Labodji spev*, režiral in nastopil v vlogi Vasilij Vasiljevič, L. Santucci, *Kajnov angel* (prevedla Jadviga Komac), režiral in igral, Barklay, *Rožni venec*, nastopil v vlogi zdravnika Branda, Janez Jalen, *Roža mogota*, nastopil v vlogi Blaža, Filip Terčelj *Luč*, dramska slika iz *Pokristjanjenja Moravanov*, režiral in igral v vlogi Radagosta - slepi stavec, Jadviga Komac, *Pavljica o starih igračah*, režiral.

Anton Čehov: Medved

Po odhodu zaveznikov je to dramsko delovanje prenehalo.

Večkrat smo s temi igrami šli tudi na radio Trst A; prevajal nas je pok. Polde Doljak. Ko so se razmere uredile in so se vojne rane zacelile, smo pričeli misliti na ustanovitev Katoliškega prosvetnega društva Lojze Bratuž, in to je bilo 4. aprila 1951. Prevzel sem dramski odsek in tako postal režiser, igralec. Tudi sminkanje je bilo moje delo in pleskanje kulis. Preveč bi bilo naštevati, kaj vse smo spravili na oder in to posebno prva leta, ko je bila dvorana z odrom le nekoliko večja soba.

Gostovali smo namreč v prostorih Goriške Marijine družbe na Placuti. Ta dvorana je bila urejena po zaslugi msgr.s Brumata, ki je bil takrat voditelj Marijine družbe. Še dobro, da je bila na razpolago, ker drugega odra takrat nismo imeli. Zaveznikov ni bilo več, drugi pa niso bili pripravljeni odstopiti svoje prostore. Težko je bilo delo posebno, ker takrat nismo prejeli nobene podpore. Vse je bilo treba plačati iz svojega: barve, papir, kulise, sminke. Šele po končanih prireditvah smo si izplačali vsak svoje stroške.

Težko je bilo, kot sem že rekel, toda bili smo polni idealizma in ljubezni do dela. Danes je v vseh pogledih drugače. Kljub vsem težavam in oviram smo spravili na ta oder precej del; naj jih navedem: Gerzinič, opereta *Miklavž prihaja*, Meško, *Henrik, gobavi vitez* - režiral sem in igral vlogo očeta Leopolda, Nušič, *Sumljiva oseba* - režiral, Jurčič Kersnik, *Domen*, režiral in igral v vlogi graščaka Sove, Moliere *Scapinove zvijače*, režiral in igral vlogi Scopina. Ta dovršena komedija zahteva zrela igralske osebnosti in mislim, da smo bili Viktor, Bolčina in jaz kos težki nalogi. Nadalje smo igrali še Čehov, *Medved*, režiral in nastopil v vlogi Gregorij Stepinovič, Čehov, *Snubač*, režiral

Moram se vrniti za nekaj let v preteklost, v čase pod nemško okupacijo, ko smo postavili na oder slovensko prireditev. To je bila prva prireditev, odkar so fašisti prepovedali in ukiniteli vsako kulturno udejstvovanje v letu 1944. Proslava bi morala biti v gledališču Verdi, toda dan poprej so fašisti izvršili v njem atentat, eksplozirala bomba in je bilo nekaj lažje ranjenih. S tem so hoteli prepričati, da bi nastopili v dvorani Verdi s slovensko prireditvijo. Prireditev je bila na Travniku v kinodvorani Vittoria. Predstava je vsebovala nagovor, petje, rajanje iz enega dejanja Smetanove operete *Prodana nevesta*. Pel sem vlogo Kecal. Velika je bila udeležba in navdušenje občinstva, ko se je po tolikem času zopet zaslišala v javnosti slovenska beseda. Končala se je z veliko spontano manifestacijo vseh udeležencev, ki so napolnili Travnik in z velikim navdušenjem peli slovenske pesmi.

Ko sem bil pod zavezniški kot tajnik na nadzorništvo osnovnih šol, sem skrbel tudi za šolske prireditve. Nadzornik je bil Hubert Močnik, ki je zelo skrbel za kulturno udejstvovanje na osnovnih šolah. Prva prireditev, in to po 33 letih prisilnega molka je bila 19. januarja 1945 na dvorišču Šolskega doma v ulici Croce. Dvorišče je bilo polno udeležencev, učencev, staršev in ljubiteljev mladine. Otroci so nastopili s Kuncičevo spevoigro *Ali je kar trden most?*. Veliko je bilo navdušenje številnega občinstva. Takratni list Slovenski Primorec je med drugim napisal "Vsem, ki so kakorkoli nastopili pri tej kulturni prireditvi" (ki je bila v moji režiji) "voščimo iz globine svojega srca, da bi v njihovih srcih vedno zmagovalo dobro nad hudim (...), ki bi znalo prav ljubiti Boga, starše, brate in domovino".

DALJE

IZ ČEPLEŠIŠČA V LIVEK

TRETJI ČEZMEJNI PUST DOBRO USPEL

Pustni prizor iz Podbonesca v slovenski Benečiji

Kot smo napovedali v prejšnjih številkah, je bil v nedeljo v slovenski Benečiji velik praznik, saj se je že tretje leto odvijal Čezmejni pust, ki ga prireja Gorska skupnost in občina Kobarid v sodelovanju s krajevnimi obmejnimi ustanovami in društvi. Resnici na ljubo je treba povedati, da so vremenske razmere priskočile na pomoč organizatorjem, tako da je bil praznik popoln in so se ga lahko udeležili domala vsi. Pustni sprevodi s skupinami in maskami so letos štartali iz Čeplesišča na italijanski strani meje ter prišli v Livek, kjer se je pustovanje nadaljevalo in tudi zaključilo.

Na Čezmejnim pustu se je letos zbralo res veliko število navdušencev in ljubiteljev pustne tradicije. Slovenska Be-

nečija se lahko ponaša z bogatim izročilom obrednih mask, ki predstavljajo pomemben del krajevnega etnološkega bogstva. Pustni čas je zato v teh krajih zelo občuten, nanj se pripravljajo več časa, tudi odziv s strani ljudi je vedno množičen. Tako se je ponovilo tudi letos. Vsakdo je lahko srečal tradicionalne maske iz zgodovinskega izročila te zemlje, obenem pa se je lahko soočal tudi z včasih originalnimi in modernimi motivi, ki si jih lahko srečal v drugih italijanskih mestih in deželah in so vezane na aktualnost. Organizatorji so bili s potekom praznovanj zadovoljni, tudi zato ker je čezmejno praznovanje postalo prava tradicionalna postaja beneškega pusta.

EJ

PREDSTAVITEV V ČETRTEK

V KANALSKI DOLINI

TRINKOV KOLENDAR

V četrtek, 31. januarja, so v prostorih KD Ivan Trinko predstavili letošnji *Trinkov koledar*. Tudi letos lahko mirno trdimo, da gre za tehten zbornik, v katerem lahko preberemo marsikaj zanimivega in novega, od strokovnih zapisov do ustvarjalnega utripa naših ljudi. Pri izdaji je sodelovalo 29 domačih in obmejnih avtorjev, ki so svoje prispevke napisali v slovenskem knjižnem in narečnem jeziku, ki bogatijo jezikovni spekter teh slovenskih dolin. Koledarski del je tudi letos posredoval tarbijski župnik Emil Cencig.

V *Trinkovem koledarju 2002*, ki ga je izdalo istoimensko slovensko društvo iz Čedad, lahko preberemo članke o sedanjem in preteklem družbenem, kulturnem in političnem stanju Slovencev, ki živijo v videmski pokrajini. Vsako leto trdimo, da gre za pravcato publikacijo, ki sodi med najpomembnejše tovrstne pričetke o utripu slovenske narodnostne skupnosti, ki živi v teh krajih. Ob tem nosi *Trinkov koledar* tudi pomembno dokumentarno vrednost, saj v njem lahko prebereš res zanimive zapise o ljudskih navadah, zgodovini in posebnosti te zemlje, ki je v naših medijih premalo prisotna, med drugim pa tudi vsem bralcem obracun sezona, ki se je zaključila v prejšnjem letu.

EJ

M. KRAVOS NA OBISKU

Slovenski zamejski pesnik in ustvarjalec Marko Kravos je bil pred dvema tednoma gost v Kanalski dolini. Na pobudo Slovenskega kulturnega središča Planika se je mudil v Ukvah, kjer je pred pozornost publiko najmlajših predstavil svoja zadnja dela, ki so njim namenjena, in sicer pesmi za otroke.

Pred obiskom v Ukvah se je udeležil srečanja z otroki na vrtcu Rodari na Trbižu, kjer je predstavil svoje pesniško delo in radovednim otrokom spregovoril o knjigah in besedni ustvarjalnosti ter slovenskem jeziku in kulturi. V nadaljevanju se je podal v središče Planika, kjer je popestril srečanje z otroki, ki obiskujejo zasebne tečaje slovenskega jezika v Kanalski dolini, ki jih prireja slovensko društvo. Tudi njim je ponudil utrip iz slovenskega kulturnega ustvarjanja ter jim nudil možnost, da so neposredno spoznali slovenskega literarnega ustvarjalca. Udeleženci obeh srečanj so bili nad pobudo nadvse navdušeni, saj so s pomočjo tržaškega besednega ustvarjalca spoznali marsikaj novega in zanimivega. Govora je bilo o slovenskem jeziku in slovenski književnosti, zelo prijetno pa je bilo poslušati in spoznati slovensko kulturno bogstvo takorekoč iz prve roke.

GLOSA JURIJ PALJK

O SOSEDIH

stojno in glasbo navijajo na ves glas, ko vi počivate, umazani in nevezgani so in mečejo papirčke na skupno stopnišče, če pa že tja ne, pa na parkirišče pred hišo in še in še bi lahko naštevali. Ljudje, ki imajo večje hiše, vedo povedati veliko zanimivih zgodbic o tem, kakšne težave so lahko z razmejitvijo vrtov, z živo mejo in s tem, da drevesa rastejo na sosedovi meji. Drevesa ne vedo, da rastejo na meji s sosedovim vrtom in zato veje rastejo čez mejo, sosedu to ni všeč in zato se večkrat zgodi, da sosed odreže sosedovemu drevesu veje, ne da bi ga prej obvestil in ... zanimive scene med sosedi so tu. Domače živali so spet poglavje zase, saj mačka ne ve, da je živa meja na vrtu tudi meja med sosednjima hišama in zato večkrat koplje jamico za svoje iztrebke na sosedovi gredici z rožami: poredni Bobi pa nedolžno dviguje nogo kar na sosedov avto in že so tu težave.

Na Vipavskem se je že pred petnajstimi-dvajsetimi leti reklo, da pride do sporov med sosedi največkrat zaradi kokoši in otrok. Zaradi kokoši, ki smo jim na Vipavskem kar preprosto rekli "cibe", je prihajalo do sporov zato, ker so hodile mazat tudi pred sosedovo hišo in tudi kakšno jajčko se znesle tam, kjer ga ne bi smele. Tako je bilo več kot dovolj razlogov za besedne in včasih prav kričave spore. Potem smo se modernizirali, smo zaprli kokoši in je bilo vse v redu. Danes niti kokošnjakov več ni in jajca kupujemo v

trgovini in je še bolj v redu. To, da nimajo nobenega okusa več, ali pa lepo dišijo po ribah, ker jejo ribjo moko, je seveda druga stvar, ki pa nas pretirano ne moti. Otroci so seveda še danes in zaradi otrok se še danes sosedje radi "udarijo". Saj veste, kako gre: vaš otrok pač ne razume, da sosedovi rožiči ne sme potrgati prav vseh cvetov, tudi tega ne, da sosedovega cmeravega otroka ne sme ravno po nosu vsakič, ko ga sreča, kot tudi ne ve, da je sosedov otrok "veliko bolj občutljiv". Saj veste, kako gre. Približno takole: "Naš gotovo tega ni naredil!" Sledi odgovor, da so ga videli in spet nazaj: "Naš zagotovo ne!" Imate na voljo neizmerno število variacij, vse pa imajo isti rezultat, in to je: dolge nosove in temne obraze, poglede uprte v tla in še kaj, predvsem pa skaljene sosedske odnose. To, da bi se lahko reklo: "Saj so vendar otroci, ne?", se zdi skorajda nemogoče, še posebej sedaj, ko je otrok manj kot nekoč.

Potem imate take sosede, ki hočejo imeti mir in vas ne pozdravijo nikdar. Nekaj časa ponujate tisti "dober dan", a potem tudi sami odnehate: "Pa naj se ima še on, kdo pa misli, da je!" Vaš sosed je, vaš sosed. Imate tudi take sosede, ki vsiljivo tiščijo v vas, hočejo vse vedeti in se držijo temeljnega pravila, da je sosedova trava vedno bolj zelena, da daje sosedova krava veliko več mleka kot pa vaša, bi se reklo nekoč. Taki tudi sredi zime naravnost pozelenijo, ko pripeljeta pred hišo nov

avto, zaprejo vrata za seboj, veselja ne delijo z vami. Potem so tudi taki, ki bi vam radi delali račune v žepu, in taki, ki nikdar nimajo ne soli ne kave in niti testenin doma; vi pa jih seveda imate in pot do vas ni dolga...

So tudi sosedje, ki se vtikajo v vaše zadeve, in seveda to ni v redu, taki, ki nimajo orodja in vedo, da ga imate vi in seveda taki, ki imajo take roke, da vsako orodje, še posebej pa vaše, vedno pokvarijo, ko jim ga posodite. Seveda vam ga pokvarjenega vrnejo "in navadno niti hvala ne rečejo".

Še in še bi lahko naštevali kakšni so sosedje in kakšni smo sami sosedje drugim. Teh zgodbic o sosedi je za debelo knjigo, med njimi so žalostne in vesele.

Zadnje čase je teh zgodb vse manj. Tudi zato, ker sosedov več ni. Tisti, ki ob nas živijo, niso naši sosedje, ker jih ne vidimo nikdar, z njimi nikdar ne govorimo, ne navežemo nobenih stikov. Tudi sami jim nismo sosedje, ker jih ne poznamo in oni ne poznajo nas. Drug mimo drugega živimo. Imamo svoje zasebno življenje in oni svojega! Ne mi in ne oni nočejo priznati, da bi bilo bolje imeti sosedu kot pa molčečo senco, ki gleda v tla, ko jo srečamo pred hišo ali pa na hodniku.

Ste že videli dva soseda, kako istočasno prihajata iz istega stanovanjskega bloka, se med seboj zavestno ne pozdravita, oba gledata v čevlje, a oba tudi vneto govorita preko prenosnih telefonov?

Če ste, ste videli skoraj vse. Lahko tudi same sebe.

FINANČNA STRATEGIJA EVROPSKE KOMISIJE

OGROŽENO KMETIJSTVO V SLOVENIJI

MARJAN DROBEŽ

Evropska komisija (vlada), ki je najvišji izvršilni organ EU, je v sredo, 30. januarja, državam kandidatkam za vstop v povezavo, med njimi je tudi Slovenija, predložila finančno strategijo pristopa.

stala na položaj "vzemite ali ne sprejmite". Če bomo menili, da imamo prav, in bomo imeli argumente, bomo vztrajali".

Minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Franci But, je izrekel prepričanje, da bodo pri pogajanjih o zadnjih treh poglavjih pravnega reda EU morali upoštevati specifičnosti posameznih držav kandidat. Bodoče članice se boje, da bodo v kmetijstvu žrtve nepoštenih konkurenca, ker bodo kmetje iz sedanjih držav članic premajali precej višje podpore (subvencije). Slovenija pa bo, kot zagotavlja evropska komisija, v prehodnem obdobju lahko sama dajala podpore svoje kmetijstvu. Na največji odpor pa so v Sloveniji naleteli nizki deleži (t.i. evrokvote) pridelave oz. proizvodnje, ki bi jih dovoljevala EU. Slovenija naj bi dobila celo za deset odstotkov nižje deleže, kot pa je sedanja kmetijska proizvodnja. Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije je objavila posebno izjavo, v kateri kritizira celotno kmetijsko politiko EU do Slovenije in poudarja, "da bi tako spre-

jeta finančna strategija, z nizkimi deleži dovoljene pridelave oz. proizvodnje, za slovenske kmete pomenila pogubo in za večino tudi skorajšnje prenehanje kmetovanja".

Slovenija je glede pridelovalnih kvot predlagala, da naj bi bile občutno višje od sedanjih pridelave oz. proizvodnje v kmetijstvu. Po predlogu evropske komisije pa naj bi dobili, kot že zapisano, celo za deset odstotkov nižje deleže (kvote) od sedanjih kmetijske proizvodnje. Tako je predvidena skupna evrokvota za mleko za 10% nižja od dejanske odkupljenih količin mleka v letu 2001. Premija pri govedu je predvidena za 77.900 glav, zahtevali pa smo jo za 94.000 glav. Podobne omejitve so tudi pri drugih vrstah živine in v posameznih kulturah. Slovenija bi poljščine smela gojiti na 95.200 hektarjih površine, zaproseno pa je bilo pridelovanje na 150.000 hektarjih. Namesto 75.000 ton sladkorja bi Slovenija po sprejemu v EU smela pridelati le 53.000 ton tega živila. V povprečju je Slovenija zaprosila za 60% višje deleže pridelave oz. kmetijske proizvodnje.

Pogajanja o finančni strategiji evropske komisije se bodo kmalu pričela in bodo očitno trda in zapletena. Potem pa bi proti koncu tega leta oblikovali pogodbo o pristopu Slovenije v EU, kar naj bi se zgodilo v začetku leta 2004. Osrednji slovenski časnik *Delo* je 2. februarja objavil rezultate javnomnenjske raziskave o stališčih Slovencev do aktualnih razmer in dilem v državi. Kar 62,2% vprašanih je menilo, da je članstvo v EU v slovenskem nacionalnem interesu.

O vključevanju Slovenije v EU in zvezo Nato je v intervjuju, ki ga je objavil časnik *Washington Times*, govoril tudi slovenski premier dr. Janez Drnovšek. Njegova izjava, "da Slovenija ne bo vstopila v EU kot država, ki potrebuje subvencije ali pomoč", se zdi v neskladju s pridržki ministrov dr. Janeza Potočnika in Francija Buta ob predstavitvi finančne strategije širitve EU.

PROTESTNA NOTA SLOVENIJE

V kroniki pomembnejših dogodkov v domači in mednarodni politiki omenjamo protestno noto Slovenije o zadevi enojezičnih osebnih izkaznic v občinah Devin-Nabrežina, Dolina, Zgonik in Repentabor. Državni podsekretar v zunanjem ministrstvu Drago Mirošič jo je v četrtek, 31. januarja, izročil italijanskemu veleposlaniku v Sloveniji Norbertu Cappellu. Nanaša se na odlok italijanskega notranjega ministra Claudia Scajole, ki uvaja možnost, da se v omenjenih štirih občinah na Tržaškem, kjer so bile doslej obvezne dvojezične osebne izkaznice na željo občanov lahko v prihodnje izdajajo osebne izkaznice samo v italijanskem jeziku. Protestna nota poudarja, da je omenjeni ukrep v nasprotju s temeljnim načelom zaščite manjšin, pa tudi z dvostranskimi sporazumi med Slovenijo in Italijo. V noti je Slovenija italijansko stran tudi opozorila, da lani sprejeti globalni zaščitni zakon za slovensko narodnostno skupnost v Italiji še ni zaživel v praksi. V Sloveniji izročitev protestne note ni doživela večjega odmeva in komentarjev. Podobno je tudi v Italiji. Zaradi tega ni dokazov, da se je z omenjeno noto začel nov spor med Slovenijo in Italijo, kot je v uvodniku zapisal nek slovenski časnik.

ZA SLOVENSKE IZSELJENCE V ARGENTINI

POZIV ZA ZBIranJE POMOČI

Iz Argentine prihajajo sporočila o tamkajšnji globoki gospodarski in socialni krizi. Kaže se v veliki brezposelnosti, blokadi prihrankov prebivalcev, naloženih v bankah, zniževanju vrednosti nacionalne valute, to je pesosa, pa celo v pomanjkanju nekaterih vrst blaga in zdravil. Med prizadetimi so tudi slovenski izseljenci in njihovi potomci, ki jih je zlasti veliko iz Primorske. Njihove težave so se zaradi krize zelo povečale, čeprav Slovenci tudi v omenjeni južnoameriški državi slovijo kot marljivi, varčni in skromni ljudje.

Občinski odbor zveze za Primorsko v Novi Gorici je Slovenski izseljenski matici in vsem občinam na Primorskem dal pobudo, naj prično zbirati pomoč za naše rojake v Argentini. V pozivu je zapisano, "da bodo zaradi krize najbolj trpeli društva,

sole in druge kulturne organizacije, ki so nosilci narodne zavesti v omenjeni južnoameriški državi. Posledica bosta hitrejša asimilacija in izguba narodne zavesti". Spričo omenjenega položaja rojakov "naj Slovenska izseljenska matica in občine na Primorskem nudijo hitro in stvarno pomoč domoljubnim organizacijam v Argentini".

O sedanjih razmerah v Argentini je v neki TV oddaji govorila tudi dr. Irene Mislej, umetnostna zgodovinarica in vodja Pilonove galerije v Ajdovščini, ki je sama iz Argentine in s tamkajšnjimi izseljenci še zmeraj ohranja tesne stike. Po njenem mnenju naj bi našim rojakom pomagali tudi tako, da bi jim s štipendijami matične države Slovenije omogočili študij v njihovi matični domovini.

M.

TOVARNA IVERK V KROMBERKU

MINISTER NAJ ODLOČI O ZAPRTJU

Zaostrojuje se polemika izmenjava mnenj, predlogov in stališč o nadaljnji usodi tovarne iverk poslovnega sistema Meblo v Kromberku. Člani Goriškega društva za kakovost bivanja, ki združuje in povezuje zlasti prebivalce Kromberka, Damberja in dela Nove Gorice, zahtevajo odpravo onesnaževanja, ki ga povzročajo plini in druge snovi, ki iz dimnikov padajo na okolje. Predstavnica omenjenega društva Jordana Gregorič je za naš časnik povedala, da je zdravstveno ogroženih vsaj okoli tisoč ljudi.

Odmevi na omenjeno zahtevno so različni. Župan mestne občine Nova Gorica opozarja, da občina nima pristojnosti za zaprtje tovarne. Inšpektorji za okolje in prostor v Novi Gorici in v Ljubljani, na čelu z glavnim republikanskim inšpektorjem za okolje in prostor Albinom Krapežem, poudarjajo, "da nanje ne more nihče vplivati in da bo zadeva obravnavana v skladu z zakoni in pravili stroke". Kaže, da je ta primer onesnaževanja za zdaj nerešljiv, medtem pa se vrstijo protestna zborovanja prebivalcev ogroženega odmočja.

SLADKORNA BOLEZEN NA GORIŠKEM

Na Goriškem ima po dosedanjih ugotovitvah okrog 3.200 prebivalcev sladkorno bolezen, to je približno 6% celotne populacije. V primerjavi z drugimi območji v Sloveniji je to precej nad povprečjem. Vendar niso vsi bolniki včlanjeni v Društvo diabetikov, ki sicer uspešno deluje ter si prizadeva zlasti za sistematične zdravstvene preglede omenjenih bolnikov v ambulantah splošne bolnišnice dr. Franca Derganca v Šempetru pri Gorici. Pregledi v diabetični ambulanti so zdaj tudi po zaslugi omenjenega društva dobro organizirani, tako da hitro, to je tekoče, potekajo. Posodobili so tudi okulistično ambulanto, kjer je vsak terek po-

Zadnji protestni shod je bil 30. januarja, na prostem pred zgradbo mestne občine, potekal pa je kljub temu da upravna enota (pristojni državni organ) zanj ni izdala potrebnega dovoljenja.

V goriškem društvu za kakovost bivanja odločno zavračajo trditve direktorja holdinga Meblo Franka Štoklja, da kampanjo zoper tovarno iverk v Kromberku spodbujajo strokovnjaki iz konkurenčnih tovarn čez mejo v Italiji, ki da so se na zvit način vključili v omenjeno organizacijo civilne družbe. V težnji, da se zadeva po šestindvajsetih letih onesnaževanja končno vendarle reši, je Goriško društvo za kakovost bivanja v četrtek, 31. januarja, pisno pozvalo ministra za okolje in prostor, Janeza Kopača, naj posreduje. Po njegovem mnenju se bo minister odločil za zaprtje tovarne iverk oz. za njeno preobrazbo v drugačno zdravju neškodljivo proizvodnjo. Kot je na zasedanju mestnega sveta v sredo, 30. januarja, dejal župan Črtomir Špacapan, se za takšno preobrazbo proizvodnje zavzema tudi Mestna občina.

M.

ZARADI IZPLAČEVANJA VISOKIH ODŠKODNIN

GRADNJA NOVIH STANOVANJ ZELO DRAGA

Cene stanovanj se po Sloveniji zelo razlikujejo, tudi za več kot 400 tolarjev pri kvadratnem metru. Trg z nepremičninami se je v zadnjih desetih letih prav razbohotil, pri čemer okoli dvajset nepremičninskih podjetij obvladuje okoli 70 odstotkov tržišča. Konkurenca je velika, kljub temu pa cene zemljišč, novih stanovanj in marsikje tudi starih hiš naraščajo. Ker po višini cen še vedno vodi Ljubljana, se veliko kupcev odloča za nakup stanovanja v okolici mesta, kjer so cene v povprečju kar za tretjino nižje.

Dragemu glavnemu mestu se približuje Gorenjska, zlasti prednjačita Bled in Kranjska Gora. V Slovenski Istri si kupci želijo pogleda na morje in za tak pogled so nekateri pripravljeni plačati tudi po 500 tisoč tolarjev za kvadratni meter stanovanja. Cene na Dolenjskem, v Zasavju in Posavju, pa tudi v

Prekmurju in Prekijki, so nižje kot v Ljubljani. Naraščajo pa na Štajerskem in Koroškem.

Iz pregleda cen, ki so jih objavila podjetja za promet z nepremičninami, navajamo, da se cene garsonjer v Ljubljani gibljejo do okoli 350 tisoč tolarjev za kvadratni meter, enosobnih stanovanj do okoli 320 tisoč, dvosobnih do okoli 270 tisoč, trisobnih do okoli 260 tisoč, hiš pa do okoli 230 tisoč tolarjev za kvadratni meter. Cene novogradenj pa so še ustrezno višje. V Slovenski Istri oz. na Primorskem je najdražji Portorož, kjer morajo kupci za novo stanovanje odšteti 400 tisoč tolarjev za kvadratni meter. Cene v Luciji, Izoli in Ankaranu dosega do 340 tisoč tolarjev za kvadratni meter. V Kopru, kjer so cene med obmorskimi kraji najnižje, se lahko kupi novo stanovanje po 300 tolarjev za kvadratni me-

ter. V Piranu in Portorožu skoraj ni zemljišč za nove gradnje. Cene starih hiš v obeh središčih znašajo do 22,4 od 112 milijonov tolarjev. Cene stanovanj v Novi Gorici in okolici dosega do 180 tisoč do okoli 200 tisoč tolarjev za kvadratni meter, v Ajdovščini pa od okoli 200 tisoč do 220 tisoč tolarjev za kvadratni meter. V Ajdovščini so gradbena zemljišča po 6 do okoli enajst tisoč tolarjev, v okolici pa po 3.500 tolarjev za kvadratni meter.

Udeleženci trgovanj z nepremičninami opozarjajo na precejšnjo slovensko posebnost pri pridobivanju dovoljenj za gradnjo stanovanj, namenjenih trgu. V mislih imamo možnosti pritožbe, ki jih dopuščajo veljavni zakoni, kar posamezniki s pridom izkoriščajo za svoje bogatenje. V Sloveniji ima vsakdo, če blizu njegovega doma gradijo novo stano-

vanjsko sotesko, pravico sprožiti postopek za presojo zakonitosti gradnje. Postopki na sodišču pa so dolgotrajni, investitorjem povzročajo zastoje in težave, zaradi česar težijo k sodnim poravnavam. Z izplačilom odškodnin tistim "sosedom", ki, denimo, trjujejo, da bodo zaradi novogradnje izgubili vso lepoto pogleda na vznožje Šmartne Gore pri Ljubljani ali pa v drugem primeru pogleda na Novo Gorico.

Nepremičninske agencije v Sloveniji so samo v letu 2001 za odškodnine bližnjim ali bolj oddaljenim sosedom novih stanovanjsko-poslovnih sotesk izplačale skoraj 1,2 milijona evrov odškodnin. Te dodatne stroške pač vključijo v ceno stanovanj, ki so tudi zaradi tega v Sloveniji občutno dražja kot pa v sosednjih državah. Takim izsiljevanjem pri določanju in izplačevanju odškodnin naj bi napravil konec nov zakon o nepremičninah v Sloveniji, ki naj bi bil sprejet še v letošnjem letu.

M.

13

ČETRTEK,
7. FEBRUARJA
2002

ITALIJANSKO PRAVO

FINANČNI ZAKON
IN NEPREMIČNINE (4)

DAMJAN HLEDE

Pred nami je še zadnje poglavje nadaljevanj o novostih, ki jih je državni finančni zakon za leto 2002 uvedel na področju upravljanja z nepremičninami in njihovega obdavčenja. Govor bo o tako imenovanih povečanih vrednostih (it. plusvalenze), ki jih enotno besedilo zakonov o davku na dohodke (zakon št. 917/86) uvršča med tako imenovane "drugačne dohodke", in sicer o tistih povečanih vrednostih, ki se tičejo nepremičnin in jih urejata črki a) in b) prvega odstavka člena 81 omenjenega zakona o davkih na dohodke. V njih je določeno, da sestavljajo "drugačne dohodke", ki so torej podvrženi obveznosti prijave in posledičnemu obdavčenju, tudi sledeče povečane vrednosti:

a) tiste, do katerih pride preko t.i. lotizacije (parcelizacije) zemljišč ali preko izvršitve del, ki povzročijo, da zemljišče postane zazidljivo, če sta zemljišče ali zgradba potem prodana;

b) tiste, do katerih pride v primeru prodaje nepremičnin, ki jih je prodajalec kupil ali zgradil pred manj kot petimi leti, z izjemo tistih, ki jih je prodajalec prejel v darilo ali podedoval, in tistih, ki so v času njegove lastnine bili uporabljeni pretežno kot njegovo osebno ali družinsko osrednje stanovanje;

c) tiste, ki izhajajo iz prodaje zemljišč, ki jih obstoječi in veljavni urbanistični načrti uvrščajo med zazidljive.

Člen 7 novega finančnega zakona uvaja možnost osvoboditve teh povečanih vrednosti od davkov na dohodke. Olajšava je predvidena samo za zazidljiva in kmetijska zemljišča, ne velja pa za zgradbe. V primeru lotizacije, prodaje v času petih let in prodaje zazidljivih zemljišč, ki so 1. januarja 2002 bile v prodajalčevi posesti, bo odslej možno določiti povečano vrednost ne z ozirom na vrednost, ki jo je nepremičnina imela ob nakupu, ampak z ozirom na vrednost, ki jo z ozirom na datum 1. januarja 2002 določijo v ta namen izdelana cenitev, ki jo mora izvesti usposobljeni tehnik. Na to cenitveno vrednost se potem računa nadomestni davek v višini 4 odstotkov njenega zneska. Ta nadomestni davek bo treba potem izplačati do 30. septembra 2002.

Poleg tega določa sedmi člen finančnega zakona še davčno-pravni predpis z ozirom na kupoprodajno pogodbo, s katero je ta nepremičnina prodana: v pogodbi prijavljena vrednost nepremičnine, z ozirom na registrski, hipotekarni in katastrski davek, ne sme biti nižja od vrednosti, ki izhaja iz cenitve.

KONEC

OBČNI ZBOR SLOVENSkih KMEČKIH IN PODEŽELSKIH ŽENA

PRIJETNO IN DELAVNO!

V torek, 5. t.m., je bil na kmetiji Zorke Žabec v Briščah pri Križu 3. občni zbor Združenja slovenskih kmečkih in podeželskih žena, ki povezuje lepo število žensk s širšega tržaškega območja. Združenje je izjemno dejavno, saj se v njem zbirajo dekleta in žene, ki so tako ali drugače vezane na kmečko.

Dejavnost tega združenja je bilo tudi v minulemu letu kar raznoliko in uspešno, saj so priredile več posvetov in izletov, tečajev in srečanj. Na lepem večeru, ki je bil tudi občni zbor, a ne samo to, saj dekleta in žene Združenja znajo narediti iz vsakega srečanja lep dogodek, so poročilo o lanskoletnem delovanju in načrtih za prihodnje leto podale predsednica Suzana Lavrenčič, tajnica Milena Rebula in blagajničarka Flavia Terčon, ki je prav s prebranim poročilom dokazala, kako skrbno znajo ravnati naše ženske z denarjem. Lansko leto so dekleta in žene Združenja priredile vrsto pobud, med njimi velja

omeniti kuharski tečaj tako za gospodinje kot za kmečke turizme, s katerim bodo tudi letos nadaljevale, priredile so tudi vrsto predavanj, se udeležile sejma cvetličarstva Euroflora v Genovi, sodelovale so na prazniku turističnih vasi in na sejmu Morje in Kras, kjer so se predstavili z lastno stojnico in delom. Minulo leto so tudi priredile študijski izlet v Prekmur-

je in že tradicionalni izlet v Salzburg, pripravljajo pa skorajšnji ogled sušilnice sadja v Špetru, ki spada v tečaja vlaganja sadja.

Predsednica Suzana Lovrenčič je slikovito, predvsem pa konkretno prikazala tudi možnosti, ki jih imajo podjetne kmečke ženske, dejala, da bodo tudi v prihodnje dejavne in povedale, da bi ob Svetovnem dnevu kmečkih žena letos jeseni

rade priredile odmevnejše srečanje Združenja, ki naj bi imelo namen predvsem vso skupnost opozoriti na živo prisotnost kmečkih in podeželskih žena, predvsem pa vrsto mladih slovenskih deklet, ki so pogumno stopile na pot podjetništva. "napredek je v znanju in srčni kulturi!" je dejala predsednica in gromek aplavz je pokazal strinjanje z njenimi lepimi besedami. Sledilo je poročilo blagajničarke Flavie Terčon, ki je dokazala, zakaj se na Slovenskem reče, da je žena tista, ki pri hiši drži tri vogale pokoncu.

Podobno kot lani, ko so ob bližnjem slovenskem kulturnem prazniku v svoje vrste članice Združenja povabile pisateljico Alojza Rebulo, so tudi letošnji občni zbor izkoristile ne le za oceno opravljenega dela in postavljanje okvirnih smernic za naprej, ampak tudi za srečanje z našim ustvarjalcem. Tokrat so na svoj občni zbor povabile našega kolego, časnikarja in književnika Jurija Paljka, ki jim je govoril o kmečkem delu in življenju ter o tem, kako se je vse to spremenilo v zadnjih letih.

SESTANEK ZASTOPNIKOV SDGZ

V MANJŠINSKIH
USTANOVAH

Pred kratkim je prišlo v Trstu do sestanka med zastopniki Slovenskega deželnega gospodarskega združenja v raznih manjšinskih organizacijah. Slovenska stanovska organizacija je, zaradi dvojnega predstavnika narave, vključena tako v lokalni italijanski svet, kot v razne sredine naše skupnosti, kjer je potreben ali zaželen prispevek gospodarstva. V okviru priprav na Programsko konferenco SKGZ in SSO je vodstvo združenja s predsednikom Marinom Pečenikom na čelu monitoriralo stanje sodelovanja in s tem pridobilo dodatne sugere-

stije za izdelavo predlogov in stališč za omenjeno konferenco.

Prisotni so ocenili kot pozitivno skupno delo in prizadevanje predsednikov obeh krovnih zvez za usklajen in enoten nastop. Obenem so ugotovili, da bo treba še bolj okrepi vlogo in besedo predstavnikov iz gospodarstva. Organi v raznih sredinah manjšinske civilne družbe se obnavljajo in prihajajo novi ljudje. SDGZ in njegovi zastop-

niki bodo morali biti še bolj pozitivni ter ponuditi svoj doprinos povsod tam, kjer sta potrebna strokovno znanje oz. izkušnja gospodarstvenikov. Na sestanku je bilo ponovno predlagano, da bi se na pobudo obeh krovnih zvez ustvarilo skupno posvetovalno telo za obravnavo gospodarsko strateških vprašanj, ki so manjšinskega interesa.

V prihodnje bi moralo priti do srečanja z zastopniki Zdu-

ženja v javnih ekonomskih in stanovskih organih. Že prej pa je napovedan sestanek z ženskimi podjetnicami, ki so dejavne v odborih SDGZ, v raznih zunanjih organih in na splošno pri Združenju: na obzorju so posebna sredstva, državna in deželna, za razvoj iniciativ ženskega podjetništva. Kljub razmeroma visokemu številu vključenih podjetnic so pri sindikalnem življenju angažirane le maloštevilne odbornice in predstavnice, zato je skrajni čas, da se organizacija odpre tudi v tem smislu.

SREČANJE O GOZDARSTVU

NOVI DEŽELNI
PRAVILNIK

V razstavnih dvorani Zadržne kraške banke na Opčinah se je na pobudo Kmečke zveze odvijalo srečanje z ravnateljem Krajevnega gozdarskega inšpektorata dr. Aldom Cavanijem, ki je govoril o novem deželnem pravilniku za posege v gozdarstvu. Srečanje je bilo zanimivo, saj je dr. Cavani podrobno orisal zelo zapleten deželni pravilnik, ki predvideva več ukrepov za gospodarsko, ekološko, favniščno in socialno izboljšanje gozdov.

DEŽELNA KOMISIJA
O AFERI TOKAJCA

Deželni odbornik za kmetijstvo Danilo Narduzzi je potrdil, da bo Furlanija-Juljska krajina v kratkem imenovala posebno komisijo izvedencev na področju vinogradništva in vinarstva ter prava, da bi rešili vprašanje pravice uporabljanja poimenovanja vina tokajec na tržišču. Zaplet o rabi tega imena je znan. Evropska zveza je pred približno letom dni sprejela zahtevo madžarske vlade in Madžarom priznala pravico izključne uporabe imena tega vina. Pred kakim tednom pa je Budimpešta zavrnila italijanski predlog o obnovitvi pogajanj, ki naj bi na evropskem in svetovnem tržišču omogočila enakovredno prisotnost madžarskega in furlanskega tokajca.

Čeprav so podpore namenjene v glavnem gozdnim podjetjem, ki so v preteklih letih zašle v hudo krizo, predvideva deželni ukrep možnosti tudi za lastnike, predvsem pa za srenjske in jusarske skupnosti, in sicer tako, kot sledi.

Poseg I3 za redčenje gozdnatih površin. Minimalna površina je 3 ha in predvideva prispevek na stroške v višini 95% za javne uprave ter 75% za privatne lastnike. Zasebni lastniki tako kot javna uprava pa morajo pooblastiti priznano gozdno podjetje za izvedbo gozdarskih del. Po normah pravilnika pripadajo podjetju tudi drva tako, da lastniku zemljišča ostane le očiščen in izboljšan gozd.

Ostali ukrepi (I4 in I5) predvidevajo podpore za negovanje divjadi, za ureditev okolja (stoli, table, ograje itd.); za čiščenje gozda, ureditev in gradnjo gozdnih poti, predvsem proti požarom.

Omenjeni ukrepi predvidevajo tudi posege za sanacijo gozdnih površin, ki jih je oškodoval požar, za redčenje gozda kot protipožarno preventivo, za geološko varstvo, za gradnjo kraških zidov ter za nakup strojev za gozdarstvo.

Tozadevna pravilnika sta objavljena v uradnem listu Dežele z dne 31. 01. 2001 in 17. 01. 2001.

SLOVENIJA

SLOVENSki MARMOR

ZNAJAN IN CENJEN
TUDI V TUJINI

Med naravnimi kamni v Sloveniji sta zlasti znana kraški in hotaveljski marmor, ki pridobivata ceno in veljavo tudi v tujini. Žal pa pridobivanje kamna na Krasu ni več tako razširjeno, kot je bilo nekoč, denimo pred stoletji. Pridobivati so ga začeli, kot vemo, že v obdobju rimskega imperija. Prvo preobrazbo pa doživlja pridobivanje marmorja v Hotavljah, na Gorenjskem, ki ga pospešuje podjetje Marmor Hotavlje.

Hotaveljski marmor spada v slovensko naravno dediščino in je po barvitosti edinstven na svetu. V svojih znamenitih sivih, rožnatih in škrlatno rdečih barvnih odtenkih krasi kulturne in druge javne zgradbe v Sloveniji, kot so Cankarjev dom v Ljubljani, Mariborsko gledališče, knjižnice v Ljubljani, Mariboru in Novi Gorici, Fakulteta za organizacijske vede v Kranju, Poslovna šola Bled ter objekti turistične in potovalne agencije Kompas na mejnih prehodih med Slovenijo in

tujimi državami. Gospodarska družba Marmor Hotavlje pa že dalj časa uspeva tudi v tujini. Tam prodajo 26 odstotkov celotne proizvodnje obdelanega marmorja. Prav zdaj z njim opremljajo kopalnice in kuhinje razkošnih apartmajev ter druge prostore na prestižni norveški ladji World ob Residen Sea, ki bo v tem letu odplula na enoletno križarjenje okoli sveta.

Z omenjenim marmorjem so zgradili vodnjake na Dunaju in v Berlinu, opremili Narodno banko v Moskvi, poslovni center Oktagon v nemškem Hofu, poslovno-turistični center Tuapse ob Črnem morju, hotel v švicarskem Sankt Moritzu in hotel Sheraton v Zimbabveju, obložili pročelje poslovnega centra Vienna na Dunaju ter sodelovali so pri obnovi minoritskega samostana v Welsu pri Linzu in Siemensovega hotela v termah Loipersdorf v Avstriji.

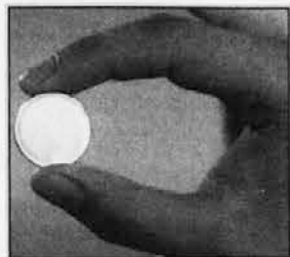
M.

Evrokotiček
MARA PETAROS

V rokah imamo kovance in bankovce evra. Bralce pozivamo, naj še naprej pošiljajo svoja vprašanja glede nove valute po e-mailu, faksu, tradicionalni pošti ali telefonu. (URED.)

"Vpr.: Za svoj prvi rojstni dan sem prejela v dar dva funta sterlinga. Ali ta ohranita vrednost, ki sta ga imela pri nakupu? Ali njuna vrednost raste? Če se bo tudi Velika Britanija pridružila dvanajstim državam evra, ali se bo moj 'zlati kapital' spremenil oz. povečal?"

Odg.: Cekinčki, ki smo jih prejeli ob raznih priložnostih (rojstvo, krst, prvi rojstni dan, obhajilo...) so pravzaprav naložba, kot če bi denar dali v banko ali kupili vrednostne papirje. S temi zlatniki ne moremo ničesar kupiti, lahko pa jih prodamo po tržni vrednosti, ki se spreminja, navadno raste. Tudi ko bo Velika Britanija pristopila k Evropski monetarni uniji, bo njihova funkcija še vedno samo investicijska, to pomeni, da jih bomo še naprej lahko hranili za spomin na sv. krst ali kako podobno priložnost, ob potrebi pa prodali, nikakor pa jih ne bo

treba zamenjati v evre, kot smo sedaj lire ali bomo čez kako leto funte.

"Vpr.: Ali bomo po 28. februarju na Banki Italija lahko zamenjali v evre samo bankovce ali tudi kovance? Kaj pa srebrni kovanci po 500 lir? In še to: nas bodo te operacije kaj stale? Koliko?"

Odg.: Bankovce in kovance v lirah, ki jih še hranimo doma, lahko do 28.02.2002 brezplačno zamenjamo na katerikoli banki ali poštne uradu, in sicer do 500.000 lir, če nismo stranke določene banke, ali do 1.000.000 lir, če smo stranke tiste določene banke. Po tem datumu bomo še naprej lahko zamenjali lire v evre pri kateremkoli uradu italijanske osrednje banke (Banca d'Italia). Za to zamenjavo imamo čas celih 10 let. Zamenjava pa je brezplačna.

POGOVOR / TANJA PETEANI

GOSPODARSTVO

EU-SLOVENIJA

 ZAKLJUČNA
POGAJANJA

Evropska komisija je konec januarja v Bruslju predstavila okvirno strategijo za pogajanja o treh poglavjih, ki so vezana na t.i. finančni paket, se pravi kmetijstvo, regionalna politika in proračun. Slovenija je seveda z velikim pričakovanjem gledala na ta dokument, saj se zanjo sedaj začena najtežji del pogajanj. Novi minister za evropske zadeve in obnem vodja slovenskih pogajalcev za vstop Slovenije v EU Janez Potočnik je npr. izrazil prepričanje, da, medtem ko so bila doslej pogajalska izhodišča Evropske komisije običajno trdna in nepremakljiva, bodo naslednja področja vendar predmet razprave v pogajanjih. Potočnik je tudi ugotavljal, da se Slovenija sicer zaveda, da Agenda 2000 pred članice EU in posledično tudi kandidatke postavlja resne omejitve in da je odpiranje razprave o Agendi 2000 med članicami EU za sedanje obdobje do leta 2006 praktično nemogoče. Ker Agenda 2000 v drugem delu obravnava tudi finančno obdobje 2007-13, pa pričakuje, da bo mogoče postaviti na pogajalsko tehtnico željo, da tudi Slovenija v primerjavi z ostalimi članicami Zveze uživa povsem enakopraven položaj tako v smislu določil, ki urejajo to obdobje, kot v smislu odločanja o naslednji finančni perspektivi. Posebej je Potočnik izpostavil, da se bo zavzel za odpravo tistega člena, ki diskriminirano obravnava nove države kandidatke za vstop in da je desetletno prehodno obdobje predolgo in nesprejemljivo. Minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Franc But pa je poudaril, da je strategija za področje kmetijstva nesprejemljiva zlasti v delu, ki govori o kvotah. Tako je ugotavljal, da Evropska komisija v glavnem ponuja Sloveniji pri kvotah znatno manj od tistega, kar je že sama imela v letu 2001 kot predmet izplačil. Minister je kot primer izpostavil področje mlečnih kvot, kjer komisija kot skupno mlečno kvoto tako za prodajo na domu kot za prodajo v mlekarne ponuja za približno 10% nižjo količino. Tudi pri vseh premijah t.i. "mesnega paketa" so te nižje od sedanjega števila že izplačanih premij, isto pa velja tudi za njihove površine. Kot pozitivno novost pa pogajalci navajajo predlog Evropske komisije, ki ponuja možnost doplačila s strani državnega proračuna. Komisija predlaga, da bodo imele države možnost dopolnjevanja neposrednih plačil v okviru skupne kmetijske politike do ravni, ki so jo plačevale pred pristopom. Obnem pa komisija na nekaterih področjih, kot je, denimo, razvoj podeželja, daje na voljo nove specifične ukrepe, namenjene zlasti prestrukturiranju kmetijstva, za kar si Slovenija že več let tudi sama prizadeva. Na področju regionalne politike pa je Slovenija edina med kandidatkami v posebnem položaju, ker bo zaradi statističnega učinka ob širitvi EU z do 10 novimi članicami izpadla s cilja ena za pomoč iz strukturnih skladov.

 OB 25-LETNICI KOTALKARSKEGA
DRUŠTVA VIPAVA

ANDREJ ČERNIC

Bi nam lahko najprej predstavila KŠD Vipava?

Kulturno športno društvo Vipava so ustanovili 16. januarja 1976. Med glavnimi pobudniki so bili otroci članov VZPI. Ne vem natančno, zakaj so se ustanovitelji odločili, da se bo novo društvo ukvarjalo s kotalkanjem. Morda zato, ker je bila na vasi že takrat manjša cementna ploščad, na kateri so se odvijali vaški prazniki. Takoj po ustanovitvi smo nekaj časa trenirali tudi na ploščadi v Štandrežu, ker je bila naša premajhna. Tam smo tudi organizirali prvo kotalkarsko revijo. Domačini so se pozneje odločili, da bodo na Peči obnovili in povečali cementno ploščad, ki ji po domače pravimo Ronk. Od tedaj se je vse naše delovanje ponovno preselilo na Peč: tam smo trenirali, organizirali tekmovanja in deželna prvenstva. Še danes vadimo tam. Edina težava, s katero se redno srečujemo, je pomanjkanje strehe. Na Peči je namreč ploščad nepokrita. V zimskem času se zato selimo v sovodenjsko telovadnico in v telovadnico UGG v Gorici. Idealno bi seveda bilo, ko bi imeli na Peči pokrite prostore, ker bi si tako prihranili veliko organizacijskih in logističnih težav.

V zgodovini društva smo imeli doslej tri predsednike: od ustanovitve do leta 1991 je KŠD Vipava predsedoval Ivan Petean, leta 1991 je to mesto prevzel Joško Peteani in ga obdržal do novembra 1994. Tedaj je bil na predsedniško mesto izvoljen Andrej Kovic, ki društvo vodi še danes. Na začetku smo poleg kotalkarskih dejavnosti organizirali tudi druge prireditve. Gostili smo razne gledališke skupine, med temi

Tanja Peteani je priznana zamejska športna delavka. Že dalj časa se ukvarja s kotalkanjem pri KŠD Vipava na področju sovodenjske občine, posebej še v Rupi in na Peči. Po večletnem uspešnem kotalkanju na krajevni in državni ravni se je Tanja odločila za trenersko pot pri matičnem društvu, ki letos obhaja 25. obletnico delovanja. Ob pomembnem jubileju nam je Tanja orisala delovanje društva in zastavljene cilje.

tudi SSG z Linhartovo komedijo *Matiček se ženi*. Prirejali smo turnirje v malem nogometu in odbojki. Skupina naših članov, ki se je redno udeleževala pohodov, je priredila pohod po Peči. Med naše pobude spada tudi orientacijski pohod po Peči in Vrhu. Že od leta 1976 redno organiziramo vaške šagre. Od leta 1996 prirejamo mednarodno kotalkarsko tekmovanje Vipava za društva iz Italije, Slovenije in Hrvaške. Lani se ga je udeležilo 140 tekmovalcev. Posebnost našega delovanja predstavlja vsakoletna božično-novoletna revija. Prvič smo jo organizirali leta 1986, ob 10-letnici delovanja društva. Lepe spomine hranim na revije *Kresna noč* (1990) in *Xenox* (1991). Leta 1992 sem se dokončno posvetila treniranju. Leta 1993 je bila božična revija na temo musicala *Grease*: nanjo smo se vsi vestno pripravljali in jo doživeto izpeljali. Leta 1996 smo ponovno priredili musical: tokrat smo uprizorili *Cats*.

Kateri so najvidnejši uspehi, ki ste jih poželi doslej?

V prvih letih delovanja je bilo v društvu lepo število otrok, ki pa se je v naslednjih sezonah vse bolj krčilo. Največjo krizo smo verjetno doživeli v začetku 80. let, vse dotlej, dokler nista treniranja prevzeli Nada Devetak iz Sovodenj in Mariza Florenin iz Gabrij. Z njima je društvo ponovno zaživele: dosegali smo zelo dobre rezultate na državni ravni. Sama sem leta 1985 na državnem prvenstvu v Livornu zasedla končno 4. mesto. Leto kasneje je

Katja Tommasi zasedla 3. mesto na državnem tekmovanju Mladinskih iger v Rimu. V sam državnih vrh so naši mladinci ponovno posegli kakih 10 let kasneje. Nicola Ragno, kotalkar našega društva, je z Eliso Tricarichi, članico tržiškega Fincantierija, bil leta 1995 državni prvak, leta 1996 pa državni podprvak v kategoriji plesnih parov. Cristina Sirotti je leta 1997 z Vincenzom Guglielmom, članom društva Gradisca skatting, osvojila mednarodno tekmovanje Nemški pokal v Friburgu. Matija Cucovaz je leta 1997 osvojil državno prvenstvo, ki ga je priredilo združenje UISP. Isabella Lucigrai je na državnih prvenstvih FIHP leta 1998 zasedla 2. mesto, leta 1999 3. mesto v prostem programu, leta 2000 3. mesto v kombinaciji, leta

2001 pa drugo mesto v prostem programu in drugo mesto v kombinaciji.

Potekajo vaši treningi v ločenih skupinah?

Trenutno sva v društvu dve trenerki: Alessandra Abate in jaz. Na treningih nam pogosto pomagata še Monica Quaggiato in Antonella Abate. Skupaj vodimo dva tipa treningov: kotalkarji, ki se pripravljajo na tekmovanja, trenirajo štirikrat tedensko po 2 uri. Začetniki vadijo dvakrat tedensko po pol-drugo uro. Priprave na božično revijo se začnejo približno v začetku oktobra z dvema treningoma tedensko. Število treningov se v decembru poveča, še smo v zamudi s pripravo programa. Do lanske sezone sva obe trenerki pripravljali in vodili vse treninge. Letos smo si delo nekoliko porazdelili: a-

gonistično skupino je prevzela Alessandra, začetnike pa jaz.

Ob ustanovitvi društva ste izbrali kotalkanje kot glavno športno panogo. Se niste ustrašili, da bi vas nedvomno popularnejši nogomet, s katerim se je ukvarjalo društvo Sovodnje, oviral v vašem razvoju?

Medtem ko je bil nogomet namenjen predvsem dečkom, je kotalkanje privlačilo deklice. Ne glede na to pa je bilo od vsega začetka tudi pri nas lepo število dečkov. Društvo je nastalo iz potrebe, da bi se vaška mladina lahko zbirala na skupnem prostoru. Na Peči namreč do takrat ni bilo drugih športnih združenj. Razloge za ustanovitev društva gre zato iskati predvsem v dobri volji pobudnikov. Dejavnosti našega društva so bile razen tega takrat zelo razvejane.

Kako po vašem mnenju kotalkanje lahko približamo otrokom, posebej še dečkom, ki gojijo predsodke do tega športa?

Menim, da pri deklicah ni večjih težav: večkrat je dovolj, da jim oblubiš, da bodo plesale in pri tem nosile posebno lepa krilca. Pri dečkih se ne moreš poslužiti te tehnike. Za fante so pogosto zelo možna vzpodbuda, ki vpliva na njihovo odločitev, televizijski prenos vrhunskih kotalkarskih tekmovanj. Za bolj sramežljive se uvaja nova panoga: ekipno tekmovanje, ki bi ga lahko primerjali sinhronemu plavanju. Celotna ekipa sodeluje skupinsko pri pripravi in izvedbi koreografije. Temu se bomo v kratkem posvetili tudi v našem društvu. Lani smo organizirali poseben tečaj za nove člane: prijave je bilo toliko, da smo vpisane razdelili kar v dve skupini. Za fante predstavlja najmožnejšo motivacijo razmeroma lahko doseganje vidnejših rezultatov, tudi zaradi ne tako mozne konkurence.

ODBOJKA V GORICI

 OLYMPIA TESNO ZMAGALA
V MOŠKI C LIGI

Moška odbojarska ekipa športnega združenja Olympia je minulo soboto igrala prvo kolo drugega dela prvenstva odbojarske C lige. Tokrat so goriški odbojkarji bili na gostovanju v Vidmu pri ekipi VB Udine in zmagali s tesnim rezultatom 3:2.

Že ta podatek pove, da je bila tekma izjemno razburljiva in napeta, in to vse do konca, ki je bil še posebno razburljiv. Goriški fantje so si tokrat dobro zapomnili poraz iz prvega dela prvenstva, ko so doma po medli igri izgubili proti isti ekipi z rezultatom 1:3.

Tokrat pa ni bilo tako, saj so varovanci trenerja Conza zagrabil zbrano, pa čeprav so prikazali nestalno igro, kar se je seveda poznalo tudi na končnem rezultatu. Domačini so povedli z 1:0, nakar so se Olympiini igralci zbrali in ize-načili. Videmčani so ponovno povedli, nakar so jih Goričani

FOTO BUMBACA

spet ujeli in pri rezultatu 2:2 je sledil odločen tie-break, v katerem pa so Olympijci nadigrali Videmčane s tesnim, a zasluznim 15:17.

Tekma je pokazala, da imajo goriški fantje lahko izjemno

dobre živce, saj so igrali v končnici zelo zbrano, kar je pomembno za prihodnje tekme. Istočasno se je tudi videlo, da Olympiini odbojkarji znajo igrati dobro odbojko, da so lahko požrtvovalni in tudi zbrani v

trenutkih, ko je to najbolj potrebno.

Naslednjo tekmo bo Olympia igrala doma, v soboto, 9. t.m., ob 20.30 proti Riguttiju iz Trsta, čez dober teden dni pa spet doma, in sicer proti Slogi, prav tako iz Trsta. Na lestevici zasedajo goriški fantje Olympia peto mesto, njihov cilj pa seveda ostaja vsaj četrto mesto, kar bi jim omogočilo igranje v play-offu, v končnici prvenstva torej, kjer bi se lahko borili za napredovanje v B2 ligo, kar bi bil seveda vrhunski uspeh, saj vemo, da Olympia še ni igrala nikdar v tako visoko postavljeni odbojarski ligi.

Organizatorji iz SZ Olympia seveda prav zato, ker se zavajajo, da so domači navijači lahko ključni element za zmago, saj so lahko ti sedmi igralec, vabijo na domačo tekmo čimveč ljubiteljev odbojke in navijačev. Požrtvovalni fantje SZ Olympia si namreč zaslužijo večje število navijačev in tudi iskrene pohvalne besede, saj so z dosedanjimi uspehi pokazali, da je Olympia živa stvarnost goriške in deželne odbojke.

 MARKO HUMAR SE JE
VRNIL Z ACONCAGUE

Dne 22. januarja letos se je naš prijatelj Marko Humar z goriškimi tovariši povzpел na vrh Aconcague, najvišjega južnoameriškega vrha v Andih, ki meri nič manj kot 6.962 metrov.

Na vrh so se povzpeli po velikem telesnem in duševnem naporu, saj do zadnjega niso vedeli, ali jim bo vreme omogočilo osvojitve vrha. Imeli so tudi vrsto drugih težav, o katerih bomo izvedeli kaj več v prihodnji številki našega tednika, ko bomo objavili daljši zapis o podvigu goriških gornikov.

Marko se je s prijatelji že vrnil domov, južnoameriška avantura in težki gorniški podvig sta že za njim, začneta se vsakdanje delo in tista prozaičnost, ki "odlikuje" naš vsakdanjik, v katerega se pač mora tudi gornik po vsakem osvojenem vrhu vrniti.

Ko Marku in prijateljem iskreno čestitamo za lepi podvig, mu seveda tudi želimo čimprejšno "aklimatizacijo" na naše podnebje in seveda našo družbo.

ANALIZA SEDANJOSTI

Zelo pomembno dejstvo je, da sta krovni organizaciji SKGZ in SSO na tem posvetu tudi prišli na dan s predlogom o novem modelu skupnega predstavništva manjšine. To naj bi bil nekakšen parlament s približno 60 člani, katerega bi enakovredno sestavljali pripadniki civilne družbe in slovenski izvoljeni predstavniki. Naloga tega organa, katerega špico bi predstavljalo operativno tajništvo, njegovo delo pa bi nadzoroval tudi nekakšen "odbor modrecev", bi bila skrb za bistvene interese manjšine. Parlament bi morale priznati tako slovenske kot italijanske oblasti, konsenz pa bi moral najti tudi znotraj manjšine same, kar je seveda predpogoj za njegovo učinkovito delovanje, drugače ostane "prazna škatla". Ali bo ta model vzdržal v poznejši razpravi, seveda ne moremo vedeti. Videli bomo, kako se bodo stvari razvijale, če bodo predlagani določeni popravki ali kar alternativni modeli predstavništva.

Kaj pa poleg predstavništva naša manjšina še potrebuje? Vidno dvojezičnost in zajamčeno zastopstvo, je bilo slišati, pa končno tudi vključevanje v evropske integracijske procese, ki gredo v smeri skupnosti različnih jezikov in kultur. Ali manjšina potrebuje teritorij? Na posvetu smo slišali, da je naša skupnost vedno manj vezana na teritorij, zato se mora posvečati razvijanju znanja in izobraževanja, da lahko postane kakovostno sposobnejša proizvajati ideje. V delnem nasprotju s tem pa je bilo tudi poudarjeno, da je zemlja, na kateri neka skupnost živi, še vedno pomembna. Pri tem se je poudarila važnost preporoda starih agrarnih skupnosti oziroma srenj, ki imajo npr. v lasti skoraj petino tržaške pokrajine. Zemlja, tako je bilo med drugim rečeno, je edino jamstvo vidljivosti v času.

Na gospodarskem področju so pomembne predvsem akumulacija kapitala, oblikovanje visoko kvalificiranih kadrov, popolna integracija zamejskega gospodarstva s matičnim in pridobitev novega zaupanja po gospodarskih zlomih iz druge polovice devetdesetih let. Veliko pozornost in učinkovite ukrepe terja tudi področje šolstva. Slovenska šola (točneje: šola s slovenskim učnim jezikom) ni več taka, kot je bila, zato potrebuje razvojni projekt, kadre, dobre strukture ter izvajanje zaščitnega zakona in vseh že obstoječih norm. Predvsem pa je pomembno, kako mi sami vrednotimo našo šolo.

Velik pomen ima tudi šport, pri čemer se mora celotna skupnost zavedati predvsem ne toliko tekmovalne, kolikor njegove vzgojne plati. Tudi socialna potrebuje investicijsko politiko, zlasti pa enoten pristop do vpra-

šanja. Na kulturnem področju bo treba razmisliti, kaj služi pozitivnemu kulturnemu pluralizmu, kaj pa predstavlja le balast. Izziv predstavljajo modernizacija in načrti z danimi sredstvi ter preprečevanje siromašenja, pri potrebi po usposobljenih kadrih pa bodo morali tudi pomisliti na nujnost, da bodo ti kadri imeli tudi določen odnos do dela, ki ga opravljajo.

Na področju sredstev javnega obveščanja bo treba priti do enakovredne obravnave oziroma do enakovrednega medijskega vrednotenja vsega prostora, na katerem je prisotna naša skupnost; v luči bližnjega vstopa Slovenije v Evropsko zvezo pa bo treba poskrbeti tudi za pokrivanje širšega prostora, za t.i. "globalizacijo lokalnega prostora". Mediji, predvsem tisti dnevnega značaja (vendar bi bilo potrebno razmisliti tudi o periodiki, lokalnih zasebnih radijskih postajah idr., op.p.), potrebujejo vsebinsko preureditev, čezmejno sodelovanje, primerjanje z drugimi, zlasti manjšinskimi občili, poudarjeno vzgojno vlogo in večjo povezanost z različnimi družbenimi celicami.

Marsikaj se lahko naučimo tudi od ostalih manjšin. Na padriškem posvetu smo se seznanili s položajem Furlanov, Ladincev, koroških Slovencev ter Italijanov v Sloveniji in na Hrvaškem. V zasebnih pogovorih je pri tem prišla na dan opazka, da sta manjkali ravno nemška manjšina na Južnem Tirolskem in franko-provansalska manjšina v Dolini Aoste. Morda pa so organizatorji želeli seznanjanje in primerjavo ravno s tistimi skupnostmi, ki se nahajajo v podobnem položaju kot naša (npr. glede razpršenosti na teritoriju, politične in upravne razdeljenosti ipd.).

Mimo kopic podatkov, ki smo jih prejeli, naj napišem, da je podpisane-ga kar vrglo, ko je predsednica ladin-ske krovne organizacije dejala, da izdajajo tednik v petih narečjih na štiri-desetih straneh s petimi zaposlenimi osebami in pol. Pa še nekaj drugega sem si zapomnil od njenega posega: velik pomen, ki ga je pripisala prostovoljnemu delu. Ob tolikšnem poudarjanju usposabljanja, izobraževanja in profesionalizacije strokovnih kadrov na najrazličnejših področjih, kar je nedvomno res, zlasti za nekatere sektorje, ki to izrecno zahtevajo (kot npr. gospodarstvo in šola), se mi zdi pravilno poudariti tudi dejstvo, da se bo naša tako imenovana organiziranost ohranila, če si bomo v prvi vrsti mi prizadevali, da bo živela. K temu pa večkrat prispevajo prav prostovoljno, neplačano žrtvovanje prostega časa, kar pa se tiče dejavnosti na profesionalni ravni, pa odnos, ki ga človek ima do svojega dela, ki ga mora čutiti kot poslanstvo, ne pa kot boljše ali slabše plačana navadna služba.

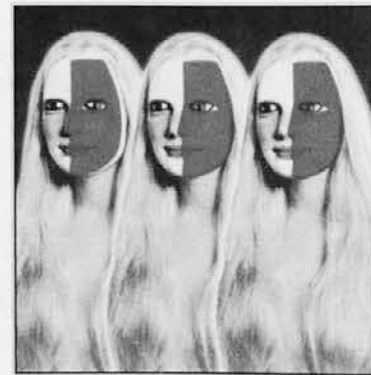
NEPOTEŠENO HREPENENJE V RELATIVNOSTI ČASA

IVA KORŠIČ

Za Primorsko dramsko gledališče je bil četrtek, 17. t. m., spet prazničen dan. V veliki dvorani PDG je bila ob prisotnosti številne publike četrta uprizoritev letošnje abonmajske sezone. Novogoriški igralski ansambel je namreč pod taktirko mladega režiserja Jerneja Lorencija premierno predstavil dramo *Tri sestre*, zelo znano in igrano delo velikega ruskega dramatika A. Pavloviča Čehova (1860-1904), ki je bil vse življenje razpet med zdravniškim poklicnim delom in literarnim snovanjem. Dramo *Tri sestre* je spisal l. 1901, ko se je zaradi rahlega zdravja preselil na Jalta, a si je ves čas srčno hrepenel vrniti se v Moskvo, v vrtnec življenja. To svojo nepotešljivo hrepeneco željo je najmočneje vлил v duše treh sester, Irine, Olge in Maše, pa tudi ostalih oseb omenjene drame, ki ne nenehno sanjarijo o nekem bajnem, polnem življenju v Moskvi. Tam bi njihova izobraženost zadobila pravi smisel.

Na podeželju se nič ne dogaja, vse teče počasi v strašnem dolgčasu, ki se vleče v nedogled in mu ni videti konca. Najmlajša izmed sester, Irina, bi rada delala, a nobena služba ne poteši njene vroče potrebe po ustvarjalnem delu. Olga je trudna od poučevanja, a ji je usojena prav šolska pot in nobena druga. Mašo teži zakon s profesorjem, a tudi ljubezen Veršinina ostane le iluzija, ki se razblini, ko vojaštvo odide iz malega podeželskega kraja. Irina izgubi v dvoboju ženina Tuzenbaha in Olga zaman išče potešitev skritim strastem. Vse tri ostanejo na podeželju, vsaka s svojim krvavečim srcem in sanjami o daljni Moskvi, ki se tem bolj oddaljuje, čim bolj je hrepenenje po begu iz utenjenosti večje, toda povsem brezupno. Sicer so tri sestre obdane od ljudi, ki jim je vojaška služba odvzela iskrena čustva in jih obdala s cinizmom. Vse te aspekte, pa tudi tisto navidezno razdrobljenost dejanj v posamezne izpovedne prizore, ki so v nasprotju s tradicionalno zasnovano realističnih dramskih besedil, zgrajenih na zapletih in v ustaljeni kompoziciji, je režiser Lorenci osvetlil tudi s tem, da je poudaril čas oziroma dolgčas in se z njim poigral kot s središčnim elementom uprizoritve.

Že s tem, da je zasedel vloge treh mladih sester s tremi starejšimi igralkami (Maša-Štefka Drolc, Irina-Mira Lampe-Vujičić, Olga-Teja Glažar), je ustvaril neko enigmatično nadčasnost. Tudi z njihovih v belo pobarvanih obrazov, ki so odmaknjeni od gledalcev, se razbira neka časovna nedoločenost. S svojsko interpretacijo besedila, razdeljeno na tri dele, ki so si različni, razpoz-

navni tudi scensko in kostumografsko, in z nenavadno zasedbo je Lorenci dosegel poostrevo prikazanega, nad katerim bo kak gledalec osupnil in ga morda ne bo odobral. Predstavo je pretkal z različnimi uprizoritvenimi načini, kot sam pravi v gledališkem listu, od naturalističnih do stiliziranih in beckettovsko grotesknih. Nad vsem pa kraljuje čas, v katerega so ujeti liki in iz katerega ne morejo zbežati, a tudi neusahljivo hrepenenje, ki nazadnje vendarle utone v nekakšni rešujoči resignaciji.

Dramski prikaz je s temi razmišljanji blizu tudi modernemu človeku; nagonarja ga in še zmeraj mu marsikaj razkriva. Tudi današnji človek se namreč zateka v sanjske, hrepenenjske blodnje, da bi ubežal sivi vsakdanjosti, toda ta boj ostane navadno jalov. Najnovejša izvedba (na Slovenskem je to že petnajsta) Čehovih *Treh sester* se odlikuje po imenitni igri posameznih igralcev (ob zasedbi pomislek: so bili nujni vsi gostje?), ki izstopajo po intenzivni interpretaciji likov; le-ti so si med seboj zelo različni, saj vsak diha v svojem svetu, ki ga ne more deliti z nobenim. Peter Musevski-neznačajen Andrej Sergejevič, Lara Jankovič-samovoljna Nataša Ivanovna, Radoš Bolčina-dobrohoten in vseodpuščajoč Fjodor Iljič, Vlado Novak-neodločni Veršin, Primož Pirnat-zaljubljeni Tuzenbah, Aljoša Koltak-Ferapont, Ana Facchina-Anfisa, predvsem pa Rastko Krošl kot cinični Soljoni Vasilij in Ivo Barišič v pretanjenem orisu zdravnika Čebutikina so z režiserjem Lorencijem, njegovim asistentom Petrom Srpičem, dramaturginjo Tejo Rogelj, lektorjem Srečkom Fiserjem, scenografom Brankom Hojnikom, kostumografo Bjanke Adžić Ursulov, skladateljem Brankom Rožmanom in oblikovalcem luči Samom Oblokarijem ter velikim številom skritih zaodrskih mojstrov ustvarili svojsko podobo *Treh sester*, ki odkrito spregovori o hrepenenju, a tudi o deziluziji in absolutni relativnosti časa.

FURLANŠČINA. KAJ PA SLOVENŠČINA?

PREJELI SMO

V zadnjem času smo v italijanskih časnikih v goriški kroniki že nekajkrat brali, da je veliko italijanskih staršev prijaviło svoje otroke v osnovnih šolah k pouku furlanščine (baje okrog sedemdeset odstotkov) na podlagi navodil oziroma vprašalnika, ki ga je razoslal deželni šolski ravnatelj Forte v smislu zakona 482 o jezikovnih manjšinah.

Zakaj navajam že znano dejstvo? Zaradi primera, ki se mi je pripetil prav v zvezi z zgornjim zakonom. Spodbudil pa me je članek o šolstvu v poročilu nedeljskega Primorskega dnevnika o programski konferenci, ki sta jo priredila Slovenska kulturno gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij. V njem je stavek: "Sonja Klanjšček je izhajala iz ugotovitve... da močno raste zanimanje za manjšinske jezike, to se pravi za slovenščino in furlanščino". To je pa moj primer. Pri rekreacijski telovadbi so se nekatere udeleženke Italijanke pogovarjale o prijavi za učenje furlanščine. Neka mati - ve, da sem Slovenec, ker z udeleženkami Slovenkami govorim po slovensko - me je vprašala, ali se bo poučevala tudi slovenščina, ker bi rada svoje otroke prijavi-la za učenje slovenščine. Izvil sem se, da bom poizvedel.

Kolikor mi je znano, so v goriški pokrajini na voljo vprašalniki samo za pouk furlanščine, ne pa slovenščine. Baje je ravnatelj Forte izjavil, da so tako odločili Slovenci sami.

Ali je to točno? Česa ali koga se boji-mo (ali se bojijo nekateri)?

V omenjenem članku o šolstvu se bere, da "je Bogatčeva izhajala iz (ne)delovanja šolskega foruma... in enotnega šolskega odbora... Obe hira-ta oziroma ne delujeta... Obe sta žal ujeti v politično zmedo..."

Če je torej zanimanje za slovenščino - in hvalabog je - zakaj bi je torej ne uvedli? Česa ali koga se bojimo (ali se bojijo nekateri)?

Medsebojno spoznavanje in razumevanje se vendar najprej in najlaže začne pri otrocih!

Kaj ne bi s poukom slovenščine bilo nastavljenih nekaj novih učnih moči? Saj ne bi slovenščine učili italijanski učitelji.

Menimo, da bi bilo prav, da bi se javnosti povedalo, ali so res Slovenci tako odločili, kdo in zakaj. Če že ne bi bil možen pouk slovenščine v občini Gorica, ker se občinska uprava še ni izrekla, pa bi to moglo veljati za občine Krmin, Ronke in Tržič.

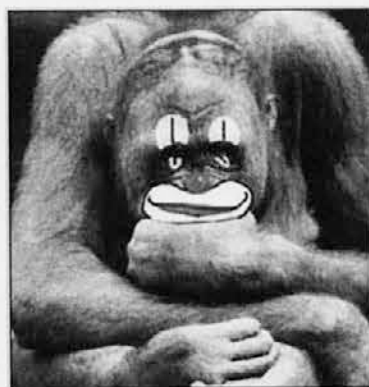
MARTIN KRANNER

JE, KAR JE

TARNANJE

Pred nekaj dnevi je na nekem preva-
janju k meni pristopil neznanec in
me nagovoril v madžarsčini. Najbrž je
prebral moj priimek in se veselil prilož-
nosti, da z nekom spregovori v svojem
jeziku. Po prvih dveh vlnovitostih stav-
kih pa je že začel razpredati o tem,
kako je mati zapustila hišo in zemljo
bratu, da se je moral zato preseliti na
Dolenjsko, da je v službi obupno, da
bi počel kaj drugega, pa kaj ko nima
denarja itd. Pomislil sem, da se mi je
človek začel pritoževati, pa se ni niti
predstavil. Takoj sem razumel, zakaj je
Madžarska na prvih mestih po številu
samomorov. Kaj sem nato naredil? V
najkrajšem času sem se ga znebil.
Pred letom dni so me neznanec brez
razloga pretepli na novoletnem praz-

novanju na Prešernovem trgu v Ljublja-
ni. Prijatelji so se ob pogledu name
prestrašili in kdor me je še mesec dni
po tem dogodku zagledal, se je zgrozil.
Sam se nisem počutil tako grozno,
kot sem izgledal. Mislim, da je k temu
prispevala predvsem ena neumna
stvar. Takoj drugo jutro, torej prvega
januarja, sem se pogledal v ogledalo,
se nasmehnil in nato še nekaj časa ni-
sem mogel ustaviti svojega krohota.
Moj iznakaženi obraz se mi je zdel
nezadržno smešen. Potem sem se čez
dan večkrat vračal pred ogledalo, kot
bi bil najbolj ošabna manekenka, in se
nasmehnil ter se nato smejal. To je
razkrinkalo dejstvo, da je zadeva sicer
resna, sploh pa ne tako resna, da si ne
bi smel privoščiti smeha. Še nekaj dni
sem prijateljem kazal svoj novi obraz
in jih vabil, da se tudi oni ob tem za-
bavajo. Nekateri so me imeli za tako
norega, da so menili, da bi zaslužil, da
me še enkrat pretepejo.

Sam sem prepričan, da sploh nisem
nor. To je bila edina pametna možnost,
ki sem jo imel na voljo. Druga bi bila
ta, da začnem tamati, se pritoževati,
da v Ljubljani ne znajo poskrbeti za
varnost, da me boli to ali ono, da imam
zlomljeno ličnico, da ne morem jesti,
ker komaj odpiram usta in še pa se. Pa

nisem. Ko bi se bil tako obnašal, bi se
najprej vsi okoli mene počutili neprijet-
no, ker bi si mislili, da mi je zelo hudo
in ne bi vedeli, kaj narediti ali reči. Nato
bi se še sam začel čutiti tako slabo, kot
bi govoril in po vseh teh nesrečah bi
me doletela še ta, da bi se me vsi prijatelji
začeli izogibati. Kaj bi torej dose-
gel? Zapletel bi se v neustavljivo spira-
lo toženja, še večje nesreče in še
večjega tarnanja.

Morda se s tem ne boste strinjali,
vendar trdno verjamem v ameriško
načelo, ki se ga držijo tisti, ki ustvar-
jajo tv reklame in tiskane oglase: Sme-
je se in boš vesel. Za smeh vemo, da izvi-
ra iz notranjosti. Ko torej vidimo na-
smejanega človeka, sklepamo, da je
vesel. Prav tako mislimo, da mora člo-
vek biti srečen, da bi se smejal. Dej-
stvo pa je, da lahko smeh privabi srečo
in veselje. Začnem z nasmehom, sledi-
lo bo veselje. Verjemite mi, da deluje.
Kakšen je sploh smisel tarnanja?

Ljudje so prepričani, da upravičeno
tarnajo. Prepričani so, da imajo vse
možne razloge, da se morajo pritože-
vati. Po novoletnem pretepu, ki sem
ga bil deležen, mi je bilo veliko bolj
jasno, da sta sreča in veselje stvar osebe-
ne drže in ne objektivnih razlogov.

Spet smo pri vprašanju igrivosti. So
me pretepli? So mi zlomili ličnico in
strgali sinus? Pa kaj! Naj jim dovolim,
da bom sedaj - poleg vseh "nesreč" -
še slabe volje? Tarnanja si nikakor ne
moremo opravičiti z objektivnimi dej-
stvi. Mehiški kitarist, s katerim sva si
delila sobo kot študenta, je ponavadi
ves teden robantil in uporabljal celo
zakladnico mehiških kletvic, če se mu
je zlomil noht. Poleg sočnih mehiških
kletvic sem se naučil nečesa drugega:
ni pomembno, kako hudo je to, kar se
ti zgodi. Vprašanje je le, kako se boš
na to odzval in dogodek bo postal ne-
kaj popolnoma drugega.

PETER SZABO